

طرح چشم انداز ۲۰ ساله

و برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله اول توسعه شهر کرج

جلد دوم: تدوین چشم انداز مقدماتی

کرج ۱۴۰۲

فهرست همکاران

عنوان طرح :		طرح چشم انداز ۲۰ ساله و برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله اول توسعه شهر کرج	
عنوان گزارش :		بررسی مطالعات فرادست، تدوین اهداف کلان، مأموریت ها و ارزش ها و طرح چشم انداز مقدماتی	
شماره گزارش : ۲		تاریخ تهیه : ۱۳۹۴/۰۲/۰۱	
کد گزارش:		FCC-۹۳۰۲۰۹-V۰۲-۰۲	
کارفرما:		شهرداری کرج	
نماینده کارفرما:		معاونت برنامه ریزی و توسعه سرمایه انسانی	
ناظر عالی اجرایی:		مرکز پژوهش های شورای اسلامی شهر کرج	
همکاران کارفرما:		- معاونت های ستادی - مناطق تابعه - سازمان های وابسته - ادارات کل ستادی	
همکاران مشاور		مشاور علمی و ناظر دکتر مجتبی رفیعیان عالی: راهبر پروژه : مهدی بزاززاده مدیر پروژه : ندا ملک زاده مهدیه سادات هژبر، سولماز عزیزپور، زینب وقاری، زینب آقاعلیخانی، نوشین ریحانی، مجتبی حسن زاده کارشناسان طرح :	

فهرست مطالب

۲- بررسی مطالعات فرادست، تدوین اهداف کلان، مأموریتها و ارزشها و طرح چشم انداز مقدماتی.....	۱
۱-۲- بیان مسئله و تشریح ضرورت های طرح موضوع.....	۱
۲-۲- بررسی اولیه و کلی مطالعات طرح های فرادست، تعیین نقش و جایگاه شهر کرج و استخراج اهداف، راهبردها و سیاست های کلان.....	۵
۱-۲-۲- تحلیل و بررسی برنامه های شهر کرج در طول برنامه چهارم و پنجم توسعه کشور و سند توسعه استان.....	۶
۱-۲-۲-۱- بررسی برنامه پنج ساله چهارم جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۵-۱۳۸۹).....	۷
۱-۲-۲-۲- بررسی برنامه پنج ساله پنجم جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۰-۱۳۹۴).....	۱۰
۱-۲-۲-۳- بررسی سند توسعه استان تهران (۱۳۸۹-۱۳۹۳).....	۱۴
۲-۲-۲- تحلیل و بررسی نقش و جایگاه شهر کرج در چشم انداز ۲۰ ساله (ایران ۱۴۰۴).....	۱۹
۳-۲-۲- تحلیل و بررسی نقش و جایگاه شهر کرج در طرح آمایش سرزمین و منطقه ای استان تهران (۱۳۹۰-۱۴۰۵).....	۲۰
۴-۲-۲- تحلیل و بررسی نقش و جایگاه شهر کرج در طرح مجموعه شهری (۱۳۸۰-۱۴۰۰).....	۲۶
۱-۴-۲-۲- راهبردهای تهیه طرح مجموعه شهری تهران.....	۳۰
۲-۴-۲-۲- سیاست و راهبردهای کلی در خصوص شهر کرج.....	۳۰
۵-۲-۲- تحلیل و بررسی مصوبات طرح های جامع، تفصیلی و طرح جامع حریم شهر کرج و طرح ساماندهی سکونتگاه های غیررسمی شهر کرج.....	۳۱
۱-۵-۲-۲- طرح جامع (ساختاری-راهبردی) شهر کرج (۱۳۹۲-۱۴۰۵).....	۳۱
۲-۵-۲-۲- طرح بازنگری طرح تفصیلی شهر کرج.....	۳۵
۳-۵-۲-۲- برنامه ساماندهی حریم شهر کرج.....	۳۶
۴-۵-۲-۲- طرح ساماندهی سکونتگاه های غیررسمی شهر کرج (محلات حصار بالا، سهرابیه و اخترآباد).....	۳۸
۱-۴-۵-۲-۲- اهداف و راهبردهای توانمندسازی اجتماعی و بهسازی کالبدی.....	۳۹
۳-۲- تبیین ضرورت مدنظر مجموعه مدیریت شهری و شهروندان از طریق نظرسنجی و جلب آراء مردم، ذی مدخل ها و ذی نفوذ ها.....	۴۲
۱-۳-۲- بررسی نظرات مجموعه مدیریت شهری در ارتباط با تدوین چشم انداز مقدماتی.....	۴۲
۱-۱-۳-۲- اولویت های چشم اندازسازی از نگاه مدیران.....	۴۳
۲-۱-۳-۲- اولویت های توسعه اقتصادی-اجتماعی شهر کرج از نگاه مدیران.....	۴۶
۳-۱-۳-۲- نقش شهر در ۲۰ سال آینده از نگاه مدیران.....	۴۹

- ۴-۱-۳-۲- چگونگی دستیابی به توسعه پایدار در چشم اندازسازی از نگاه مدیران..... ۵۳
- ۲-۳-۲- بررسی آرا مردمی در ارتباط با تدوین چشم انداز مقدماتی ۵۵
- ۱-۲-۳-۲- نقش شهر در ۲۰ سال آینده ۵۶
- ۲-۲-۳-۲- عدالت اجتماعی در شهر..... ۶۱
- ۳-۲-۳-۲- مناطق حاشیه نشین شهر ۶۱
- ۴-۲-۳-۲- مشارکت شهروندان در روند توسعه شهر..... ۶۲
- ۴-۲- تبیین و تحلیل مأموریت های شهرداری ۶۶
- ۵-۲- تدوین اهداف کلان و چشم انداز مقدماتی (آغازین) پیش رو بر پایه آینده های بدیل..... ۷۰
- ۶-۲- تدوین بیانیه چشم انداز مقدماتی شهر کرج..... ۷۱
- ۷-۲- منابع و مآخذ..... ۷۳

فهرست جداول

- جدول (۱): لیست طرح های فرادست مرتبط با شهر کرج ۶
- جدول (۲): سیاست های کلان برنامه پنج ساله پنجم مرتبط با سند چشم انداز راهبردی شهر کرج ۱۰
- جدول (۳): رابطه میان اصول آمایش سرزمین و سرمایه اجتماعی ۲۱
- جدول (۴): اهداف و راهبردهای بلند مدت توسعه ساختار فضایی شبکه حمل و نقل ۲۳
- جدول (۵): راهبردها و سیاست های پیشنهادی در زمینه شبکه حمل و نقل استان تهران ۲۴
- جدول (۶): اهداف، راهبردها و خط مشی ها، اجزا طرح مجموعه شهری تهران ۲۷
- جدول (۷): اهداف و راهبردهای تعیین شده در طرح سکونتگاه های غیر رسمی شهر کرج ۴۰
- جدول (۸): راهبردهای پیشنهادی طرح های فرادست مرتبط با شهر کرج ۴۱
- جدول (۹): چشم انداز شهر کرج در افق سال ۱۳۹۶ را به تفکیک حوزه های مختلف مأموریت شهرداری ۴۲
- جدول (۱۰): اولویت بندی مدیران در تبیین چشم انداز شهر کرج ۴۳
- جدول (۱۱): برنامه های مورد نظر مدیران برای ترسیم چشم انداز ۲۰ ساله ۴۴
- جدول (۱۲): موارد مرتبط با وظایف شهرداری در تبیین چشم انداز شهر کرج از نگاه مدیران ۴۵
- جدول (۱۳): اولویت های توسعه اقتصادی در تبیین چشم انداز شهر کرج از نگاه مدیران ۴۶
- جدول (۱۴): اولویت های توسعه فرهنگ ایرانی-اسلامی در تبیین چشم انداز شهر کرج از نگاه مدیران ۴۷
- جدول (۱۵): اولویت های توسعه عدالت و امنیت اجتماعی در تبیین چشم انداز شهر کرج از نگاه مدیران ۴۸
- جدول (۱۶): اقدامات لازم جهت رفع مشکلات مناطق حاشیه نشین شهر از نگاه مدیران ۴۹
- جدول (۱۷): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر توریستی از نگاه مدیران ۵۰
- جدول (۱۸): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر صنعتی از نگاه مدیران ۵۰
- جدول (۱۹): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر تجاری از نگاه مدیران ۵۱
- جدول (۲۰): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر خدماتی از نگاه مدیران ۵۲
- ۵۳
- جدول (۲۱): برنامه های دستیابی به توسعه پایدار در چشم انداز شهر کرج از نگاه مدیران ۵۳
- جدول (۲۲): راهبردهای دستیابی به توسعه پایدار در نحوه استفاده از زمین از نگاه مدیران ۵۴
- جدول (۲۳): نقش شهر در ۲۰ سال آینده از نگاه شهروندان ۵۶
- جدول (۲۴): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر توریستی از نگاه شهروندان ۵۷
- جدول (۲۵): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر صنعتی از نگاه شهروندان ۵۸
- جدول (۲۶): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر تجاری از نگاه شهروندان ۵۹

- جدول (۲۷): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر خدماتی از نگاه شهروندان ۶۰
- جدول (۲۸): برنامه های پیشنهادی در چشم انداز ۲۰ ساله از نگاه شهروندان ۶۰
- جدول (۲۹): اقدامات لازم جهت افزایش عدالت اجتماعی در سطح شهر از نگاه شهروندان ۶۱
- جدول (۳۰): اقدامات لازم جهت رفع مشکلات مناطق حاشیه نشین شهر از نگاه شهروندان ۶۱
- جدول (۳۱): نحوه مشارکت شهروندان در روند توسعه شهر در آینده از نگاه شهروندان ۶۲
- جدول (۳۲): راهبردهای پیشنهادی مجموعه مدیریت شهری و شهروندان ۶۳

فهرست نمودارها

- نمودار (۱): فرایند برنامه ریزی طرح توانمندسازی سکونتگاههای غیررسمی کرج ۳۸
- نمودار (۲): اولویت بندی مدیران در تبیین چشم انداز شهر کرج ۴۴
- نمودار (۳): برنامه های مورد نظر مدیران برای ترسیم چشم انداز ۲۰ ساله در شهر کرج ۴۵
- نمودار (۴): موارد مرتبط با وظایف شهرداری در تبیین چشم انداز شهر کرج از نگاه مدیران ۴۶
- نمودار (۵): اولویت های توسعه اقتصادی در تبیین چشم انداز شهر کرج از نگاه مدیران ۴۷
- نمودار (۶): اولویت های توسعه فرهنگ ایرانی-اسلامی در تبیین چشم انداز شهر کرج از نگاه مدیران ۴۸
- نمودار (۷): اولویت های عدالت و امنیت اجتماعی در تبیین چشم انداز شهر کرج از نگاه مدیران ۴۹
- نمودار (۸): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر توریستی از نگاه مدیران ۵۰
- نمودار (۹): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر صنعتی از نگاه مدیران ۵۱
- نمودار (۱۰): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر تجاری از نگاه مدیران ۵۲
- نمودار (۱۱): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر خدماتی از نگاه مدیران ۵۲
- نمودار (۱۲): برنامه های دستیابی به توسعه پایدار در چشم انداز شهر کرج از نگاه مدیران ۵۳
- نمودار (۱۳): راهبردهای دستیابی به توسعه پایدار در نحوه استفاده از زمین از نگاه مدیران ۵۴
- نمودار (۱۴): نقش شهر در ۲۰ سال آینده از نگاه شهروندان ۵۷
- نمودار (۱۵): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر توریستی از نگاه شهروندان ۵۸
- نمودار (۱۶): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر صنعتی از نگاه شهروندان ۵۸
- نمودار (۱۷): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر تجاری از نگاه شهروندان ۵۹
- نمودار (۱۸): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر خدماتی از نگاه شهروندان ۶۰
- نمودار (۱۹): اقدامات لازم جهت رفع مشکلات حاشیه نشینی از نگاه شهروندان ۶۲
- نمودار (۲۰): مجموع راهبردهای پیشنهادی طرح های فرادست -مدیریت شهری و شهروندان بر اساس اولویت ۶۵
- نمودار (۲۱): چشم انداز مقدماتی کرج ۱۴۱۴ ۷۲

۲- بررسی مطالعات فرادست، تدوین اهداف کلان، مأموریت ها و ارزش ها و

طرح چشم انداز مقدماتی

۱-۲- بیان مسئله و تشریح ضرورت های طرح موضوع

امروزه شهرداری ها در اقصی نقاط جهان از لحاظ مدیریتی با شرایط متغیر، پیچیده و با عدم قطعیت روبرو هستند. انتظارات مردم افزایش یافته است. آنان خواهان نوعی سیستم مدیریتی و برنامه ریزی شهری می باشند، که در دسترس بوده و در مقابل نیازهای آنان پاسخگو و مسئول باشد، منابع مالی و دیگر منابع شهرداری ها هر روز محدودتر می شود، نوآوری در فن آوری، محیط عملکردی شهرداری ها را دچار تغییرات عدیده ای نموده است، مشکلات اجتماعی و کالبدی شهری پیچیده شده و نیاز به هماهنگی در برنامه ریزی فزونی یافته است. تغییر و تحولات سریع در عرصه سیاسی، اقتصادی، زیست محیطی، اجتماعی و فن آوری، ناتوانی رویکردهای موجود را به امر مدیریت و برنامه ریزی توسعه شهری که از جانب شهرداری ها و شوراهای شهر جهت رویارویی با این تغییرات اتخاذ می شوند، را هرچه بیشتر آشکار می سازد. رویکردهای کنونی شهرداری ها به امر برنامه ریزی توسعه شهری، غالباً راه حل هایی برای مسایل گذاشته اند. در حالی که این راه حل ها زمانی اعتبار نسبی برخوردار بوده اند، اما اینک آنها اعتبار خود را از دست داده و به میزان زیادی بر افزایش مشکلات فعلی به طور مستقیم تأثیر گذاشته اند.

تشکیلات شهرداری ها در ایران بطور عمده بر اساس ساختارهای هرمی و سلسله مراتبی قرار دارد. این ساختارها معمولاً با توجه به کارکردها و دپارتمان های گوناگون به میزان زیادی به شکل بخشی عمل می کنند. بسیاری از شهرداری ها به دلیل وجود موانع، از جمله قوانین و مقررات دیوان سالار، در ابداع شیوه های جدیدی که بتواند پاسخگوی بهتری برای شرایط متغیر کنونی باشد، بسیار کند عمل می نمایند. به علاوه سیاست های شهرداری غالباً به دور از مردم، سازمان های غیر دولتی و یا بخش خصوصی تدوین می شوند. این امر موجب اتخاذ رویکردهای برای برنامه ریزی توسعه شهری شده است، که از فرآیندهای زندگی واقعی و مشکلات ملموس آن به دور است، لذا، اکثر نظام های برنامه ریزی و مدیریت شهرداری ها، قادر نیستند که چارچوب و ساز و کارهای مناسب جهت مواجهه با شرایط متغیر فراهم سازند.

براساس مطالعات عمیق و روشنگر پژوهشگران عرصه مدیریت شهری، از شهرنشینی فراگیر و در حال رشد گریزی نیست و از طرف دیگر این رشد همراه با ناپایداری هایی است، که گزارشات این ناپایداری ها، بخصوص از بُعد زیست محیطی، اقتصادی و کالبدی نگران کننده است.

تا حدود سال ۱۹۷۰ تأکید اصلی برای چاره جویی؛ سخت افزارانه و مبتنی بر رویکردهای از بالا به پایین، متمرکز، اقتصادی و کالبدی بود، نهایت این روند چاره جویی، پاسخگو به مسائل شهرسازی و به طور کلی شهرنشینی نبود و اکنون اجماع بر سر شیوه های مدیریت شهری نوین است و پاسخ ناپایداری های شهری را در ارتقاء کیفیت شیوه مدیریت شهری جستجو می کند به طوری که منابع علمی جهان در بین عوامل اصلی تولید در هر شکلی چه مادی و چه معنوی سهم مدیریت و نیروی انسانی در توسعه بیشتر از سرمایه های مادی و سخت افزارانه می داند. "راه پایداری شهری از تغییر رویکرد مدیریت شهری می گذرد" مدیریت شهری خوب دارای پارامترهای مختلف و متنوعی چون کارآمدی، شفافیت، مشارکت طلبی، حق اظهارنظر همگانی، انصاف، دانایی محوری و ... است.

بعلاوه آنکه یکی از مؤلفه های مهم مدیریت شهری برای رسیدن به شهر پایدار یکپارچگی در عرصه سیاست گذاری، تصمیم سازی، اجرا و نظارت است. با نیم نگاهی به تحلیل وضعیت شهرنشینی و مدیریت شهری در ایران متوجه می شویم، در شرایط کنونی ما فاقد حکومت ها و سازمان های توانمند محلی مستقل هستیم. در شرایط کلان عدم شکل گیری این نهادها و سازمان های محلی به ساختار متمرکز و استبدادی تاریخی و اقتصاد رانتی دولت برمی گردد. با وجود آنکه در اکثر کشورهای جهان چه با مشخصه های تمرکزگرا و چه با مشخصه های فدرالی، شهرداری ها دارای قدرت بالا در امور محلی هستند و به عنوان نهادی فرابخشی عمل می کنند و شهرداری ها همراه با شوراها دارای حکومت محلی اند و تمام امور محلی در حیطه اختیارات و وظایف آنها می گنجد.

ولی متأسفانه با وجود عمر ۱۰۰ ساله مدیریت شهری «از اولین قانون بلدیة ۱۲۸۶ که اولین قانون مدون راجع به مدیریت شهری ایران است» در ایران، شهرداری ها در عرصه تصمیم گیری و سیاست گذاری امور محلی جایگاه شایسته پیدا نکرده اند و هر بار که قانون شهرداری ها و شوراها در دستور تغییر دولت و مجلس قرار گرفته اند از اهداف اولیه فرابخشی بودن و همچنین اقتدار حکومت محلی کاسته می شود. دلیل واقعیت این امر به عواملی چون وابسته بودن منابع درآمدی مدیریت شهری به دولت، ضعف نهادهای مدنی و محلی و به طور کلی مشارکت در اداره امور شهر و برنامه ریزی متمرکز و از بالا به پایین و ... بر می گردد.

بنابراین نظام اداره امور شهر در طی صد سال گذشته از وظایف اصلی مدیریت شهری بازمانده و بیشتر به امور بر زمین مانده شهر پرداخته اند. نتیجه این رویکرد و سیاست گذاری، رشد بی قواره و نا اندیشیده دولت و ضعف و

ناتوانی مفرط شهرداری ها بوده است. مسأله جدی حاصل از این اتفاق، روی گردانی شهروندان از شهرداری ها و تصور مغشوش و غلط از شهرداری در ذهن شهروند ایرانی است.

در مورد نظام برنامه ریزی شهری در ایران نیز وضع به همین منوال است و علیرغم آن که فعالیت های مثبت و ناپیوسته ای در زمینه تهیه "طرح مجموعه شهری"، "طرح آمایش سرزمین و منطقه ای" و "طرح چشم انداز ۲۰ ساله ایران"، "برنامه های توسعه جمهوری اسلامی ایران" و "طرح آمایش استان البرز که در درست تهیه می باشد" در زمینه برنامه ریزی توسعه شهر مطالعه و تهیه گردیده است، اما اقدامات مذکور سیستماتیک نبوده و نظام برنامه ریزی شهری در ایران هنوز نتوانسته است جایگاه شهر کرج را در کل برنامه ریزی، شیوه مدیریتی مشخص برای کرج، و نیز شیوه برنامه ریزی مناسب برای شهر کرج تعیین نماید. ازسوی دیگر تفرق سیاسی و فضایی به رغم یکپارچگی عملکردی منطقه کلانشهری تهران و جدایی کرج به عنوان بخشی از مسئله مورد توجه در نظام برنامه ریزی شهری کلان شهر کرج می باشد. این در حالی است که در سطح جهانی، شیوه های نوین برنامه ریزی مطرح و به اجرا در می آیند. یکی از مهمترین این شیوه ها برنامه ریزی راهبرد توسعه شهر می باشد که برای کشورهای در حال توسعه، توسعه یافته، تهیه می شود. این برنامه ریزی تلفیقی از نظریه های ارتباطی، برنامه ریزی مشارکتی، نظریه های پست مدرن و گرایش های زیست محیطی بار دیگر رونق یافته و در سال های اخیر در دیگر کشورها متداول شده و نویدی جهت پاسخگویی به مشکلات برنامه ریزی شهری در ارتباط با مسایل سلسله مراتب برنامه ها، انعطاف پذیری برنامه ای، هماهنگی بین سازمانی، اجرایی بودن، مشارکت مردمی و توسعه پایدار می دهد.

ویژگی برنامه ریزی فضایی و مدیریت شهری کرج، بدون مطالعه خصوصیات کلی و نظام و قوانین برنامه ریزی فضایی، روند تحولات برنامه ریزی شهری، مدیریت شهری و بالاخره نگرش غالب در نحوه تهیه، بررسی، تصویب، نظارت و اجرای طرح های توسعه شهری در ایران، کاملاً قابل درک نمی باشد. زیرا شهر کرج، جزئی از کل نظام سیستم برنامه ریزی و مدیریت توسعه شهری در ایران محسوب، و همانند سایر اجزاء از کل سیستم تأثیر می پذیرد و به نوبه خود به عنوان پایتخت و مهمترین مرکز جمعیتی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و ارتباطی در ایران، بر آن تأثیر گذار است.

پروژه حاضر سعی دارد با ارزیابی از وضعیت موجود برنامه ریزی و مدیریت توسعه شهری ایران، یک شیوه نوین برنامه ریزی که همگام با تفکرات پیشرفته برنامه ریزی است را ارائه دهد، این پروژه ادعای دستیابی به راه حل های قطعی و نهایی را ندارد، بلکه تلاشی است روشنگرانه در راستای پیاده نمودن رویکردی نوین به صورت فرآیندی و

با نظامی پایش گونه، به حل مسائل و مشکلات موجود بپردازد و برنامه های اجرایی کوتاه مدت و میان مدتی ارائه می دهد.

برنامه راهبردی عملیاتی توسعه شهر کرج، با در نظر داشتن چشم اندازی مشارکتی تا افق طرح (سال ۱۴۱۴) و در طی فرآیندی مشارکتی، بر اصلاح حکمروایی شهری، رشد اقتصاد محلی و کاهش مداوم در نواحی شهر کرج تأکید دارد. بر اساس این برنامه توسعه، اقدامات یا برنامه های اجرایی (Action plan)، در مقیاس های کوتاه مدت، تهیه می شوند. اهداف کلان چشم اندازسازی ۲۰ ساله و برنامه راهبردی عملیاتی ۵ ساله اول توسعه کرج در آغاز پیدایش به صورت زیر می باشد:

الف - دستیابی به مدیریت و حاکمیت شهری بهبود یافته؛

ب - دستیابی به رشد اقتصادی و اشتغال فزاینده؛

ج - دستیابی به محیطی پایدار و روند کاهش فقر اقتصادی، فرهنگی، محیطی و ... در سطح شهر کرج.

دستیابی به چشم اندازهای واقع گرایانه که مورد توافق عمومی قرار گرفته باشد در شیوه برنامه ریزی پروژه از اولویت و ارجحیت برخوردار است، زیرا موفق ترین برنامه های اجرایی، برنامه هایی هستند که از طرف مردم، مدیریت شهری و نیز دولت مرکزی مورد تأیید و توافق قرار گرفته باشند. که این مهم از طریق دستیابی به چشم انداز و اهداف کلان توسعه شهری، همه جناح ها و گروه های ذینفع، ذی نفوذ، به نوعی گردهمایی و برای آینده شهر تصمیم بگیرند، به دست می آید.

تهیه و تدوین سند چشم انداز ۲۰ ساله و برنامه راهبردی عملیاتی شهر کرج نیز بر همین پایه تئوریک تهیه می گردد که مبتنی بر فرآیند چشم اندازسازی مشارکتی برای توسعه بلند مدت پیش رفته است. چشم اندازهای به دست آمده، نه تنها آینده شهر را به شکلی کل گرا رقم می زند، بلکه به نظر می رسد که با پیشرفت در اجرای برنامه ها و طرح های حاصل پیوند بین مردم و مدیریت شهری را به صورت روز افزون مستحکم تر می گردد.

ویژگی های بارز رویکرد پروژه و به ویژه سند چشم انداز ۲۰ ساله شهر کرج را می توان به صورت فشرده چنین بیان کرد:

۱. تمرکز بر تحلیل مشکلات جاری و آتی (شامل مشکلاتی که در صورت عدم دخالت ساز و کار برنامه ریزی ناگشوده باقی می ماند، مشکلاتی که از طریق دخالت ساز و کار برنامه ریزی گشوده می شوند، مشکلاتی که با وجود دخالت ساز و کار برنامه ریزی ناگشوده باقی می ماند و مشکلاتی که در آینده به وجود می آیند).

۲. تأکید بر عمل کوتاه مدت و تصویر کردن آینده شهر کرج و به ویژه آینده ی دور. این رویکرد به توصیف آینده شهر کرج می پردازد و آینده ای را در نظر می گیرد که، هر چند محدود، بتوان آن را مهار کرد. در زمان حال نیز مواردی را در نظر می گیرد که ساز و کار برنامه ریزی توان دخالت و اجرای پیشنهادها را داشته باشد.

۳. محصول فرایند برنامه ریزی در این پروژه (با کوشش در طراحی اقداماتی در جهت برخورد با مشکلات جاری و آتی و مواردی در که در زمان حال توان اجرای آنها وجود دارد) با محصول فرایند تهیه سند برنامه ریزی مبتنی بر رهیافت های سنتی، متفاوت است.

۴. کاهش نامعلومی و تصمیم گیری در مورد اقداماتی که برای کاهش نامعلومی از راه به دست آوردن بیشتر و بهتر از پدیده مورد برنامه ریزی یا مهار بیشتر منابع می توان انجام داد. در صورت گرفتن چنین تصمیم هایی در منطقه، سیستم برنامه ریزی منطقه به سوی مسیری مطلوب هدایت خواهد شد و این در حالی است که اختیاریایی برای گرفتن تصمیم در آینده گشودن باقی خواهد ماند.

۵. رویکرد تهیه چشم انداز بلند مدت و برنامه راهبردی عملیاتی میان مدت، با گستره ای از مسیرهای ممکن که می توان در آینده اختیار کرد، سر و کار دارد.

۶. نرمش پذیر کردن سیستم هدایت و مهار شهری برای به دست آوردن امکان مرور، فرایینی، جرح و تعدیل، اصلاح و تغییر سیاست ها و پیشنهادها، در ضمن تأکید بر عمل کوتاه مدت.

قبل از ورود به فرآیند و ویژگی های چشم اندازسازی بلندمدت و تدوین برنامه راهبردی عملیاتی میان مدت لازم است ریشه یابی کلی از زمینه های ظهور و هم چنین ضرورت این رویکرد نوین در برنامه ریزی شهری، انجام گیرد.

۲-۲- بررسی اولیه و کلی مطالعات طرح های فرادست، تعیین نقش و جایگاه شهر کرج و استخراج اهداف، راهبردها و سیاست های کلان.

یکی از اولین اقدامات در راه تهیه و تدوین سند چشم انداز ۲۰ ساله و برنامه راهبردی عملیاتی ۵ ساله اول توسعه شهر کرج، مطالعه و بررسی اسناد فرادست موجود شهر کرج و تهران است تا از این طریق دیدگاه، چشم-اندازها و راهبردهای توسعه پیشنهادی برای شهر کرج در این طرح ها مشخص شود تا چراغ راه مشاور در راه

تدوین چشم اندازهای توسعه شهر باشد. از این رو ابتدا فهرستی از طرح ها و برنامه های فرادست موثر بر شهر کرج ارائه و سپس به بررسی یکایک آنها پرداخته شده است.^۱

جدول (۱): لیست طرح های فرادست مرتبط با شهر کرج

نام طرح	مشاور تهیه کننده	مرجع تصویب	سال تصویب
مجموعه برنامه پنج ساله چهارم توسعه جمهوری اسلامی ایران	معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور	مجلس شورای اسلامی ایران	۱۳۸۳
مجموعه برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران	معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور	مجلس شورای اسلامی ایران	۱۳۸۹
طرح مجموعه شهری تهران	مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران	شورای عالی معماری و شهرسازی ایران	۱۳۸۰
سند ملی توسعه استان تهران	سازمان مدیریت و برنامه ریزی توسعه استان تهران	سازمان مدیریت و برنامه ریزی توسعه استان تهران	۱۳۸۴
سند چشم انداز ایران ۱۴۰۴	دولت هشتم	مجمع تشخیص مصلحت نظام	۱۳۸۳
برنامه آمایش استان تهران	معاونت برنامه ریزی استانداری تهران	سازمان مدیریت و برنامه ریزی توسعه استان تهران	۱۳۹۰
طرح مجموعه شهری تهران	مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران	شورای عالی معماری و شهرسازی ایران	۱۳۸۲
بازنگری طرح تفصیلی شهر کرج	مهندسین مشاور معمار و شهرساز باوند	در حال انجام	-
طرح جامع ساختاری - راهبردی شهر کرج	مهندسین مشاور معمار و شهرساز باوند	شورای عالی معماری و شهرسازی ایران	۱۳۹۲
طرح جامع حریم شهر کرج	مهندسین مشاور پرداراز	در حال انجام	-
طرح ساماندهی سکونتگاه های غیر رسمی شهر کرج	مهندسین مشاور پرداراز	ستاد استانی توانمندسازی و ساماندهی سکونتگاه های غیررسمی	۱۳۹۰

۲-۱- تحلیل و بررسی برنامه های شهر کرج در طول برنامه چهارم و پنجم توسعه کشور و سند

توسعه استان

برنامه های پنج ساله چهارم و پنجم کشور که بر اساس چشم انداز ۱۴۰۴ تدوین شده است، سیاست های کلان کشور در زمینه های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را تعیین و قوانین مرتبط با آن ها را مشخص می نماید. که در

^۱ - لازم به ذکر است که شهر کرج تا سال ۱۳۸۹ زیر مجموعه شهرهای استان تهران بوده است و از سال ۱۳۸۹ به بعد مرکز استان البرز مصوب مجلس شورای اسلامی ایران قرار گرفت.

این قسمت برنامه ها و قوانینی که می تواند در تعیین چشم انداز سند راهبردی شهر کرج تاثیر گذار باشد، در برنامه چهارم و پنجم توسعه به تفکیک تشریح شده است.

۱-۱-۲-۲- بررسی برنامه پنج ساله چهارم جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۹-۱۳۸۵)

برنامه پنج ساله چهارم کشور در پنج بخش تدوین شده است که بر اساس بررسی های انجام شده در بخش های مختلف این قانون به نظر می رسد موارد زیر می تواند جهت گیری های کلان در تدوین چشم انداز راهبردی شهر کرج را مشخص نماید که در ادامه مواد قانونی مرتبط با طرح به تفکیک بخش های ذکر شده در قانون برنامه چهارم آورده شده است:

بخش اول: رشد اقتصاد ملی دانایی محور در تعامل با اقتصاد جهان

- بستر سازی برای رشد سریع اقتصادی

✓ هویت بخشی به سیمای شهر و روستا، استحکام بخشی ساخت و سازها، دستیابی به توسعه پایدار و بهبود محیط زندگی در شهرها و روستاها، گسترش فرهنگ معماری و شهرسازی و ساماندهی ارائه خدمات شهری:

۱. تهیه و تدوین قانون جامع شهرسازی و معماری کشور تا پایان سال اول برنامه چهارم
 ۲. مناسب سازی فضاهای شهری و روستایی برای جانبازان و معلولین جسمی - حرکتی و اعمال این ضوابط در اماکن و ساختمانهای عمومی و دولتی تا پایان برنامه چهارم.
 ۳. بهبود وضعیت عبور و مرور شهری به همراه افزایش سهم حمل و نقل عمومی تا میزان هفتاد و پنج درصد (۷۵٪) نسبت به کل سفرهای درون شهری.
 ۴. ارتقای شاخص های جمعیت تحت پوشش شبکه آب شهری و فاضلاب شهری به ترتیب تا سقف صد درصد (۱۰۰٪) و چهل درصد (۴۰٪).
 ۵. احیای بافت های فرسوده و نامناسب شهری و ممانعت از گسترش محدوده شهرها بر اساس طرح جامع شهری و ساماندهی بافت های حاشیه ای در شهرهای کشور با رویکرد توانمند سازی ساکنین این بافت ها.
- ✓ ایمن سازی و مقاوم سازی ساختمان ها و شهرها به منظور کاهش خسارات انسانی و اقتصادی ناشی از حوادث غیر مترقبه.
- ✓ احداث و بهره برداری جایگاه های عرضه گاز CNG در شهر کرج با همکاری وزارت نفت و شهرداری کرج.

بخش دوم: حفظ محیط زیست، آمایش سرزمین و توازن منطقه ای

- حفظ محیط زیست

- ✓ لازم است در طول برنامه چهارم، کلیه شبکه ها و تأسیسات جمع آوری و تصفیه فاضلاب در دست اجرای استان تهران و شهرهای مراکز استان ها (شهر کرج) را تکمیل و به مرحله بهره برداری برسد و مطالعات سایر شهرها را انجام و با توجه به اولویت به مرحله اجرا برساند.
- ✓ لازم است میزان آلودگی هوای شهر کرج را در حد استاندارد مصوب شورای عالی حفاظت محیط زیست کاهش یابد.

- آمایش سرزمین و توازن منطقه ای

- ✓ لازم است به منظور توزیع مناسب جمعیت و فعالیت ها در پهنه سرزمین، با هدف استفاده کارآمد از قابلیت ها و مزیت های کشور، با استفاده از مطالعات انجام شده، سند ملی آمایش در سطح استانی موارد ذیل را از ابتدای برنامه چهارم به مرحله اجرا درآورد:
- ۱- نظریه پایه توسعه استان ها، حاوی بخش های محوری و اولویت دار در توسعه استان و تعیین نقش هر استان در تقسیم کار ملی
- ۲- سازمان فضایی توسعه استان (محورها و مراکز عمده در توسعه استان)
- ۳- اقدام ها و عملیات اولویت دار در توسعه استان

- ✓ سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور مکلف است، با همکاری سایر دستگاه های اجرایی ذی ربط، به منظور بهره گیری از قابلیت ها و مزیت های سرزمین در راستای ارتقای نقش و جایگاه بین المللی کشور و تعامل مؤثر در اقتصاد بین المللی، راهبردها و اولویت های آمایشی ذیل را در قالب برنامه های اجرایی از ابتدای برنامه چهارم، به مرحله اجرا درآورد:
- ۱- استفاده مناسب از قابلیت و توان کلان شهرها، در جهت تقویت نقش فراملی و ارتقای جایگاه بین المللی کشور، از طریق تقویت مدیریت توسعه، برنامه ریزی و اجرا در این شهرها، تعیین حوزه عملکرد فراملی و بین المللی هر یک و انتقال همزمان وظایف ملی و منطقه ای آنها به سایر شهرها.
- ✓ ارتقای امنیت انسانی و عدالت اجتماعی

اتخاذ رویکرد توانمندسازی و مشارکت محلی، بر اساس الگوی نیازهای اساسی توسعه و تشخیص نیاز توسط جوامع محلی برای ارائه خدمات اجتماعی، از طریق نظام انگیزشی برای پروژه های عمرانی کوچک، متناسب با ظرفیت های محلی از طریق اعمال موارد فوق در سطوح محلی و با جلب مشارکت های عمومی.

بخش سوم: توسعه سلامت، امنیت انسانی و عدالت اجتماعی

در این بخش، مواد قانونی مرتبط با اهداف طرح دیده نشد.

بخش چهارم: صیانت از هویت و فرهنگ اسلامی ایرانی

- توسعه فرهنگی

- ✓ به منظور بازسازی سینماها و مجتمع های فرهنگی و ساخت سینماها و مجتمع های فرهنگی جدید و تالارهای نمایش در شهرهایی که بیش از پانزده هزار (۱۵۰۰۰) نفر جمعیت دارند:
- ۱- استفاده از تسهیلات بانکی برای ساخت و بازسازی سینماهای موجود رأساً توسط شهرداری های کشور یا با مشارکت اشخاص حقیقی و حقوقی.
- ۲- با توجه به اهمیت گسترش فضاهای مذهبی و مساجد ضمن حفظ اصل ساماندهی ساخت و ساز، احیا، تعمیر و تجهیز مساجد از طریق مشارکتهای مردمی و شوراهای شهری و روستایی دستگاههای اجرایی موضوع این ماده موظفانند طی سالهای اجرای برنامه اقدام زیر را انجام دهند:
- اختصاص فضای مناسب در پارکهای ملی و عمومی حسب مورد برای ایجاد مسجد یا نمازخانه توسط شهرداری ها و سازمان جنگلها و مراتع کشور.
- ✓ دولت موظف است، به منظور حفظ و شناساندن هویت تاریخی ایران و بهره گیری از عناصر و مؤلفه های هویت ایرانی به ویژه زبان فارسی، اقدام ذیل را انجام دهد:
- شناسایی اصول و ضوابط شکل گیری معماری ایرانی اسلامی در شهرها و روستاهای کشور به منظور معرفی ویژگی های هنرهای معماری ایرانی اسلامی، از طریق انجام پژوهشهای مورد نیاز
- ✓ دولت مکلف است، به منظور تجلی و توسعه مفاهیم و نمادهای هویت اسلامی و ایرانی، در ساختار سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و علمی و نیز تعامل اثر بخش میان ایران فرهنگی، تاریخی، جغرافیایی و زبانی با رویکرد توسعه پایدار:
- ۱- طرح کاربرد نمادها و نشانه ها و آثار هنری ایرانی و اسلامی، در معماری و شهرسازی و سیمای شهری
- ۲- زمینه سازی برای احداث موزه علوم و فناوری و پارکهای علمی عمومی، موزه های کوچک فرهنگی، ورزشی، تاریخی، صنعتی، دفاع مقدس و نمایشگاه های معرفی دستاوردهای نوین صنعتی کشور
- ✓ تقویت حضور بخش غیر دولتی، توسعه امور پژوهشی و تربیت نیروی انسانی کیفی به منظور اصلاح ساختار تربیت بدنی، ترویج فرهنگ ورزش، توسعه کمی و کیفی دسترسی به ورزش پرورشی و همگانی و توسعه نظام استعداد یابی.

بخش پنجم: تأمین مطمئن امنیت ملی

- امنیت ملی

- ✓ دولت موظف است، به منظور ارتقای امنیت عمومی و انضباط اجتماعی، اقدام های لازم را برای تحقق موارد ذیل به عمل آورد:

۱- توسعه مشارکت همه جانبه همه ایرانیان، بر اساس حق برابر شهروندی، در نظام تصمیم سازی، تصمیم گیری و مدیریت اجرایی کشور.

۲- حفظ و ارتقای منزلت اجتماعی گروه های مختلف مردم و پیشگیری از بحران های منزلتی.

۳- تهیه ساز و کارهای لازم جهت توسعه مشارکت مردمی، برای تأمین نظم و امنیت عمومی

۲-۱-۲- بررسی برنامه پنج ساله پنجم جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴-۱۳۹۰)

برنامه پنجم توسعه، به عنوان بالاترین سند فرادست کشور به شمار می آید. این برنامه در قالب سه بخش به شرح زیر تدوین شده است :

بخش اول: چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ و سیاست های کلی برنامه پنجم

بخش دوم: قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری

بخش سوم: قوانین و مقررات تنفیذی و ارجاعی در قانون برنامه پنجم.

در بخش سیاست های کلان برنامه پنج ساله پنجم جمهوری اسلامی در موارد مرتبط با شهر کرج می توان به بندهای زیر در بخش های اجتماعی و اقتصادی و سیاسی اشاره نمود:

جدول (۲): سیاست های کلان برنامه پنج ساله پنجم مرتبط با سند چشم انداز راهبردی شهر کرج

امور اجتماعی	اصلاح نظام اداری و قضایی در جهت: افزایش تحرک و کارایی، بهبود خدمت رسانی به مردم، تأمین کرامت و معیشت کارکنان، به کارگیری مدیران و قضات لایق و امین و تأمین شغلی آنان، حذف یا ادغام مدیریت های موازی، تأکید بر تمرکز زدایی در حوزه های اداری و اجرایی، پیشگیری از فساد اداری و مبارزه با آن و تنظیم قوانین مورد نیاز.	
	هویت بخشی به سیمای شهر و روستا، بازآفرینی و روزآمدسازی معماری ایرانی - اسلامی، رعایت معیارهای پیشرفته برای ایمنی بناها و استحکام ساخت و سازها.	
	اهتمام به توسعه ورزش و حمایت از گسترش فعالیت های گردشگری با تأکید بر سفرهای زیارتی.	
	تأکید بر رویکرد انسان سالم و سلامت همه جانبه با توجه به:	یکپارچگی در سیاست گذاری، برنامه ریزی، ارزشیابی، نظارت و تخصیص منابع عمومی.
		ارتقاء شاخص های سلامت هوا، امنیت غذا، محیط و بهداشت جسمی و روحی.
امور اقتصادی	ارتقا امنیت اجتماعی	کاهش مخاطرات و آلودگی های تهدیدکننده سلامت.
	گسترش عدالت اجتماعی	سامان بخشی مناطق حاشیه نشین و پیشگیری و کنترل ناهنجاری های عمومی ناشی از آن
		انجام اقدامات ضروری برای رساندن نرخ بیکاری در کشور به ۷ درصد
امور سیاسی، دفاعی و امنیتی	توسعه نظام های پیشگیری از آسیب های فردی و اجتماعی.	
	حمایت از اقشار محروم و زنان سرپرست خانوار.	
تقویت حضور و مشارکت مردم در عرصه های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی.		
گسترش پدافند غیر عامل.		

منبع: برنامه پنج ساله پنجم جمهوری اسلامی ایران-۱۳۸۹

در بخش دوم برنامه پنج ساله پنجم قوانین و مقررات در قسمت های مختلف تدوین شده است که برای تمامی نهادها و مراکز مرتبط لازم الاجرا می باشد، که در این جا بخش ها و موادی از این قوانین که به نظر می رسد در برنامه ریزی های آینده مرتبط با شهر کرج تاثیرگذار می باشد، آورده شده است:

فرهنگ اسلامی - ایرانی

✓ به منظور توسعه فضاهای مذهبی فرهنگی و بهره گیری بهینه از بقاع متبرکه، گلزار شهدا و اماکن مذهبی و تثبیت جایگاه مسجد به عنوان اصلی ترین پایگاه عبادی و تربیتی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی اقدامات زیر انجام می شود:

- اختصاص اراضی مناسبی را برای احداث مسجد و خانه عالم به متقاضیان احداث مساجد در طراحی و اجرای طرح های جامع تفصیلی شهری
- احداث نمازخانه مناسب توسط مالکان اماکن تجاری، اداری و خدماتی جدیدالاحداث در این اماکن
- احداث یا اختصاص فضای کافی و مناسب برای مسجد یا نمازخانه در پارک های ملی و بوستان های شهری توسط سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور و شهرداری ها.
- احداث یا اختصاص و نگهداری فضای کافی و مناسب برای مسجد یا نمازخانه توسط کلیه دستگاه های اجرایی، مراکز آموزشی، بیمارستان ها و مراکز درمانی، مجموعه های ورزشی، مجتمع های رفاهی، تفریحی و مجتمع های تجاری اعم از دولتی یا غیر دولتی.

حمل و نقل

- ✓ به منظور تسهیل تجارت، رقابت پذیرکردن فعالیت های حمل و نقل با توجه به مزیت های نسبی در زنجیره عرضه و خدمات ترابری منطقه ای و بین المللی، دولت مجاز است:
- حمایت از ایجاد پارک های پشتیبانی^۱، احداث پایانه ها، شهرک های حمل و نقل ترکیبی مسافری و باری توسط بخش خصوصی و تعاونی

مسکن

- ✓ به منظور مقاوم سازی ساختمان ها و اصلاح الگوی مصرف به ویژه مصرف انرژی در بخش ساختمان و مسکن اقدامات زیر انجام می شود:
- الزام رعایت مقررات ملی ساختمان در پروانه های ساختمانی توسط شهرداری

^۱ - لجستیک

- بیمه نمودن مسئولیت حرفه ای خود و در صورت نیاز، مسئولیت سایر عوامل مرتبط در طراحی، محاسبه و نظارت ساختمان‌های تحت پوشش خود اعم از شهری و روستایی نزد یکی از شرکت‌های دارای صلاحیت توسط کلیه مجریان دولتی.

- به منظور انجام مطالعات لازم برای کاهش خطر پذیری زلزله:

۱- توسعه شبکه ایستگاه‌های شتاب نگاری و زلزله نگاری و پیش نشانگرهای زلزله .

۲- استانداردسازی مصالح و روش‌های مؤثر در مقاوم سازی ساختمانی، و حمایت از تولیدکنندگان آنها

✓ تدوین و ترویج الگوهای معماری و شهرسازی اسلامی- ایرانی با تهیه و تدوین طرح‌های مناسب‌سازی ساختمان‌ها و فضاهای شهری و روستایی برای معلولین جسمی و حرکتی توسط شورای عالی شهرسازی و معماری.

✓ ساماندهی تحقق توسعه پایدار در مناطق شهری و روستایی، تعاملات اقتصادی، اجتماعی و کالبدی فی مابین شهرهای با جمعیت بیش از یکصد هزار نفر یا روستاهای واقع در حریم آنها توسط وزارت راه و شهرسازی از طریق تهیه و اجرای طرح‌های مجموعه شهری، جامع و تفصیلی شهری با رویکرد اولویت توسعه درونی شهرها، بهره‌گیری از ظرفیت‌های توسعه روستاهای مستعد، صیانت از اراضی کشاورزی و باغ‌های واقع در داخل و حاشیه شهرها و روستاها.

شورای عالی شهرسازی و معماری ایران مکلف است نسبت به احصاء مناطق ویژه نیازمند بهسازی و نوسازی در بافت های فرسوده و دسته بندی طرح‌های واقع در این مناطق، با اولویت زیر اقدام نماید:

۱- طرح‌هایی که به دلیل وجود منافع عمومی، اجرای به موقع آنها ضروری است.

۲- طرح‌هایی که از طریق تدوین ضوابط و مقررات و مشارکت مردم و حمایت دولت، شهرداری ها و دهیاری ها به مرور زمان قابل انجام است.

✓ اعمال سیاست‌های تشویقی و در چهارچوب قانون حمایت از احیاء بافت های فرسوده از اقدامات بخش غیر دولتی برای احیاء و بازسازی بافت های فرسوده در قالب بودجه مصوب از طرف وزارت راه و شهرسازی و شهرداری ها.

✓ احیاء و بازسازی حداقل ده درصد (۱۰٪) از بافت های فرسوده شهری توسط وزارت راه و شهرسازی و شهرداری‌ها هر سال در طول برنامه.

✓ به منظور ارتقاء شرایط محیطی پایدار و فراگیر ساکنان مناطق حاشیه نشین از مزایای شهرنشینی و پیش‌نگری و پیشگیری از ایجاد سکونتگاه‌های غیر مجاز دولت موظف است اقدامات زیر را انجام دهد:

- سامان بخشی مناطق حاشیه نشین تعیین شده توسط شورای عالی شهرسازی و معماری ایران از طریق تدوین و اجرای ساز و کارهای حقوقی، مالی و فرهنگی و توانمندسازی ساکنان بافت های واقع در داخل با مشارکت آنها، در چهارچوب سند ملی توانمندسازی و ساماندهی سکونتگاه های محدوده های شهری و ایجاد شهرک های اقماری برای اسکان جمعیت مهاجر غیرمجاز.
- وضع مقررات بازدارنده و اعمال ممنوعیت ارائه کلیه خدمات زیربنایی به ساخت و سازهای غیر مجاز خارج از محدوده شهرها و روستاها و تخریب آنها با همکاری قوه قضائیه.
- طراحی و ایجاد کمربند سبز در اطراف مراکز جمعیتی از طریق منابع دولتی توسط شهرداری ها.
- ✓ شوراهای اسلامی و شهرداری ها و سایر مراجع ذی ربط موظفند تا پایان سال اول برنامه از طریق تدوین نظام درآمدهای پایدار شهرداری ها با اعمال سیاست های ذیل اقدام نمایند:
- کاهش نرخ عوارض صدور پروانه ساختمانی در کاربری های تجاری، اداری، صنعتی متناسب با کاربری های مسکونی همان منطقه باتوجه به شرایط اقلیمی و موقعیت محلی و نیز تبدیل این عوارض به عوارض و بهای خدمات بهره برداری از واحدهای احداثی این کاربری ها و همچنین عوارض بر ارزش افزوده اراضی و املاک، ناشی از اجرای طرح های توسعه شهری.
- تعیین سهم شهروندان در تأمین هزینه های خدمات عمومی و شهری، نگهداری، نوسازی و عمران شهری و همچنین تعیین سهم دولت در ایجاد زیرساخت های توسعه، عمران شهری و حمل و نقل.
- تبدیل عوارض موضوع درآمد شهرداری ها از عوارض بر املاک به عوارض ناشی از مصرف و خدمات.
- تعیین ضمانت اجرایی برای وصول عوارض، بهای خدمات و سایر درآمدهای قانونی شهرداری ها.
- افزایش تراکم زمین های مشجر با سطح اشغال کمتر نسبت به زمین های غیر مشجر با سطح اشغال بیشتر.
- تقویت ساز و کارهای مدیریت و نظارت بر هزینه کرد شهرداری.
- برون سپاری وظایف قابل واگذاری و هدایت بودجه شهرداری ها به سمت هزینه کرد در حوزه وظایف اصلی و قانونی آنها و ممنوعیت پرداخت هرگونه هزینه از اعتبارات شهرداری به دستگاه های اجرایی.

توسعه منطقه ای

- ✓ به منظور کاهش عوامل آلوده کننده و مخرب محیط زیست کلیه واحدهای بزرگ تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی و زیربنایی موظفند:
- ارزیابی اثرات زیست محیطی طرح ها و پروژه های بزرگ تولیدی، خدماتی و عمرانی پیش از اجرا و در مرحله انجام مطالعات امکان سنجی و مکان یابی بر اساس ضوابط مصوب شورای عالی حفاظت محیط زیست.

- باز یافت پسماندهای شهری با روش های نوین و فناوریهای جدید با اولویت روش های آلی (ارگانیک) از قبیل کرم پوسال^۱ توسط شهرداری شهرهای بالای دویست هزار نفر جمعیت.

همان طور که ملاحظه شده برخی از قوانین در برنامه چهارم و پنجم توسعه به صورت مشابه آمده است که نشان دهنده اهمیت این قوانین در تبیین چشم انداز پیش روی شهر دارد.

۲-۱-۳- بررسی سند توسعه استان تهران (۱۳۹۳-۱۳۸۹)

سند ملی توسعه استان تهران، که یکی از اسناد فرادستی است که مورد تایید شورای برنامه ریزی و توسعه استان تهران قرار گرفته و دارای بخش های کلی شامل:

الف- اصلی ترین قابلیت های توسعه

ب - عمده ترین تنگناها و محدودیت های توسعه

ج - اصلی ترین مسائل

د - اهداف بلندمدت

ه - راهبردهای بلندمدت توسعه

ی - سیاست های اجرایی

و - اقدامات اولویت دار و محرک توسعه می باشد.

با توجه به اینکه شهر کرج تا چندی پیش جز استان تهران بوده است، بررسی سند توسعه استان تهران در این بخش مورد مطالعه و قسمت های تاثیر گذار در تدوین سند چشم انداز شهر کرج مورد بررسی قرار گرفته است.

الف- اصلی ترین قابلیت های توسعه استان

۱. وجود کلان شهرهای تهران و کرج

۲. استقرار حدود یک سوم انواع صنایع بزرگ کشور و صنایع بزرگ تبدیلی و بسته بندی محصولات کشاورزی در استان

۳. استقرار بر مسیر کریدورهای بین المللی حمل و نقل و وجود شبکه مناسب ارتباطی زمینی، هوایی با توجه به فرودگاه بین المللی امام خمینی به عنوان HUB هوایی بین المللی و ریلی به کلیه نقاط کشور و جهان.

^۱ - ورمی کمپوست

۴. برخورداری از حدود یک سوم شبکه های ارتباطی مخابراتی کشور و فرودگاه پیام به عنوان HUB پستی منطقه

۵. توان تامین انرژی برای انواع فعالیت ها.

۶. وجود زیرساخت های گسترده بازرگانی و مرکزیت تجاری در سطح ملی و بزرگترین بازار مصرف کشور برای تولیدات مختلف و استقرار واحدهای عمده تهیه و توزیع کالای کشور در استان.

۷. برخورداری از منابع قابل توجه سرمایه ای و گردش سریع سرمایه با عملکرد ملی و فراملی.

۸. استقرار مراکز عمده خدمات برتر در سطوح ملی و فراملی (فنی، مهندسی، مشاور های، علمی تخصصی، مالی و اعتباری، بهداشتی و درمانی).

۹. برخورداری از نیروی انسانی متخصص و ماهر.

۱۰. استقرار مراکز عمده و سطح بالای پژوهشی و آموزش عالی.

۱۱. مرکز بخش عمده ای از فعالیتهای ورزشی، فرهنگی و هنری کشور (مطبوعات و رسانه های جمعی، نشر و چاپ، تئاتر و سینما، ورزش و تربیت بدنی، همایش ها و جشنواره ها، نمایشگاههای بین المللی)

۱۲. تمرکز بخش عمده ای از نهادها و تشکلهای مدنی و سیاسی.

۱۳. بالا بودن سطح فرهنگ عمومی و مشارکت فعال زنان در امور اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی.

۱۴. همجواری با حوضه های آبریز شمال و غرب کشور و برخورداری از منابع آبهای زیرزمینی در فیروزکوه و دماوند.

۱۵. برخورداری از جاذبه های طبیعی، تاریخی، مذهبی و فرهنگی و نواحی تفرجگاهی و تأسیسات گردشگری.

۱۶. اقلیم مناسب و اراضی مستعد کشاورزی.

۱۷. توانایی به کارگیری انرژی های نو و تجدیدپذیر برای تأمین برق (انرژی باد، زیست توده و خورشید).

۱۸. وجود زمینه های قانونی برای توسعه ورزش، نگرش مثبت جامعه به فعالیتهای ورزشی، گرایش بخش سرمایه گذاری و خدمات رسانی در توسعه ورزش.

ب - عمده ترین تنگناها و محدودیت های توسعه

۱. محدودیت منابع آبهای سطحی و زیر زمینی.

۲. محدودیت اراضی برای توسعه شهرهای موجود.

۳. زلزله خیزی و وجود گسل های فعال.

۴. ضعف پوشش گیاهی و کافی نبودن عملیات آبخیزداری و شوری و تخریب خاک

۵. پدیده وارونگی هوا در شهرهای تهران و کرج.

۶. وابستگی شدید منابع مالی بخش ورزش به درآمدهای عمومی

ج - اصلی ترین مسائل

۱. دخالت مدیریت کلان کشور در مدیریت استان و نبود مدیریت واحد شهری مناسب.
۲. تمرکز شدید فعالیت های اداری، بازرگانی و خدماتی و نظامی با عملکرد ملی در کلان شهرهای تهران و کرج.
۳. مهاجرت های بی رویه به استان، تمرکز شدید جمعیت و توسعه شهری و روستایی متمرکز و مهار نشدنی و وجود پدیده حاشیه نشینی.
۴. کمبود امکانات به لحاظ سرانه آموزشی، ورزشی، فرهنگی و تأسیسات و تسهیلات شهری به ویژه تأسیسات جمع آوری و تصفیه فاضلاب شهری.
۵. گسترش روزافزون تغییر کاربری اراضی زراعی و باغات و تصرف حریم رودخانه ها.
۶. بهره برداری نامناسب از منابع آب های سطحی و زیرزمینی.
۷. استقرار مراکز جمعیتی بر روی گسل های زلزله و مسیل ها.
۸. استقرار خطوط انتقال انرژی و آب و انبارهای ذخیره سوخت در مراکز تجمع جمعیت و فعالیت.
۹. استقرار زاغه های مهمات، صنایع دفاعی و پادگان های نظامی در مراکز تجمع جمعیت و فعالیت.
۱۰. بحرانی بودن شرایط زیست محیطی (آب، خاک، هوا و ...) در کلان شهرهای استان و آلودگی شدید محیط زیست در سایر نقاط آن.
۱۱. عدم کشش شبکه حمل و نقل درون شهری و برون شهری استان.
۱۲. کمبود و نارسایی در تأمین امنیت اجتماعی.
۱۳. بیکاری بالای جوانان و فارغ التحصیلان دانشگاهی.
۱۴. پایین بودن بهره وری نیروی کار و سرمایه.
۱۵. فقدان نظام شناسایی استعداد های ورزشی.

د - اهداف بلند مدت

با توجه به قابلیت ها و تنگناها و استقرار مرکزیت کشور، توسعه پایدار در استان بر محوریت ایفای نقش مدیریت عالی فرآیندهای توسعه ملی و روابط فراملی کشور، امور تخصصی علمی، آموزشی و پژوهشی در سطوح ملی و فراملی، خدمات برتر تخصصی و فنی و مهندسی و صنایع با تکنولوژی برتر با تکیه بر ICT در قالب یک مدیریت یکپارچه و واحد استانی استوار خواهد بود و به نماد توسعه یافتگی کشور تبدیل خواهد شد. بدین ترتیب اهداف بلندمدت توسعه استان عبارتند از:

- اهداف استان در مفهوم عام آن:

۱. ایجاد مدیریت واحد شهری در شهرهای بزرگ.
۲. سالم سازی محیط زیست.
۳. دستیابی به تعادل فضائی و مهار و کنترل رشد جمعیتی و کالبدی مجموعه شهری تهران
۴. اعتلای معرفت دینی، ارزش های فرهنگی و ویژگی های هویتی استان و ساماندهی فعالیت های فرهنگی، اجتماعی و ورزشی و توزیع متعادل امکانات در سطح استان.
۵. حفظ، احیا و بهره برداری مناسب از منابع پایه و طبیعی.
۶. حفظ، احیا و بهره برداری مناسب از منابع آب محدود.
۷. ارتقاء امنیت نقاط شهری و روستایی در برابر حوادث طبیعی و غیرمترقبه.
۸. ساماندهی ترافیک در تردهای شهری و بین شهری.
۹. ساماندهی بازارهای کالا.
۱۰. ساماندهی فعالیت های صنعتی.
۱۱. ساماندهی فعالیت های کشاورزی، افزایش بهره وری محصولات و فرآورده ها با تأکید بر توسعه کشت های متراکم و گلخانه های و کاهش ضایعات.
۱۲. ساماندهی صنعت گردشگری.
۱۳. نهادینه سازی بهره وری و افزایش آن در بخش های اقتصادی و عوامل تولید.
۱۴. ارتقاء نقش ورزش در تأمین سلامت جسمی و روحی و تقویت توانمندی های افراد و گروه های اجتماعی.
۱۵. دستیابی به هدف های توسعه هزاره (M.D.G) در استان.
۱۶. توانمندسازی بخش تعاونی برای ایفای فعالیت های گسترده و اداره بنگاه های اقتصادی بزرگ.
۱۷. توسعه نقش و جایگاه زنان در سطوح تصمیم سازی و تصمیم گیری استان.

ه - راهبردهای بلند مدت توسعه

- راهبردهای استان در مفهوم عام آن

۱. فراهم نمودن زمینه های لازم برای افزایش مشارکت های مردمی در مدیریت و خدمات شهری و واگذاری فعالیت ها به بخش های عمومی غیردولتی (به ویژه شوراها)، خصوصی، تعاونی و سازمان های غیردولتی (NGO ها) در قالب مدیریت واحد شهری.
۲. ایجاد شرایط ویژه در مجموعه شهری تهران برای معکوس نمودن روند مهاجرت.
۳. تقویت الگوی چند مرکزی ساختار فضایی استان.
۴. توسعه شهری بر اساس موازین شهر سالم و رعایت ضوابط زیست محیطی.

۵. بسترسازی برای ایجاد توسعه اجتماعی، فرهنگی و ورزشی برای ساکنان استان با تاکید بر تقویت زمینه‌های گذران اوقات فراغت.
۶. اصلاح و تغییر الگوی توزیع و مصرف آب و انرژی.
۷. تأمین امنیت سازه‌های موجود و در حال ساخت در برابر حوادث طبیعی و غیر مترقبه.
۸. تقویت امر پیشگیری و مدیریت بحران و بازسازی در برابر حوادث طبیعی و غیر مترقبه.
۹. ساماندهی خطوط انتقال انرژی و آب و انبارهای ذخیره سوخت در جهت ارتقاء امنیت نقاط تجمع جمعیت و فعالیت در برابر حوادث مربوطه.
۱۰. ساماندهی استقرار امکانات و تجهیزات دفاعی، امنیتی در سطح استان در جهت ارتقاء امنیت نقاط تجمع جمعیت و فعالیت در برابر حوادث مربوط.
۱۱. توسعه و بهینه سازی شبکه‌های حمل و نقل به ویژه در نقاط شهری.
۱۲. ممنوعیت تغییر کاربری اراضی باغی، زراعی، جنگلی و مرتعی.
۱۳. توسعه صنعت پرورش گل در نقاط مستعد استان برای صادرات.
۱۴. تبدیل استان به یکی از قطب‌های گردشگری کشور.
۱۵. حمایت مؤثر از تشکیل و توسعه تعاونی‌ها و ایجاد و گسترش شهرک‌ها و مجتمع‌های تعاونی.
۱۶. بسترسازی برای افزایش مشارکت اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی زنان در روند توسعه استان.

۲-۲-۲- تحلیل و بررسی نقش و جایگاه شهر کرج در چشم انداز ۲۰ ساله (ایران ۱۴۰۴)

چشم انداز ۲۰ ساله ایران در مسیر تحقق آرمان ها و اصول قانون اساسی تدوین شده است که در آن ایران کشوری است توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه، با هویت اسلامی و انقلابی، الهام بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده در روابط بین الملل.

در افق این چشم انداز برای جامعه ایرانی ویژگی هایی را متصور شده است که در ادامه به بخش هایی از آن که می تواند خط مشی کلی سند چشم انداز راهبردی شهر کرج را مشخص نماید، اشاره شده است:

- جامعه ایرانی، جامعه ای است توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود متکی بر اصول اخلاقی و ارزش های اسلامی، ملی و انقلابی، با تأکید بر مردم سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان ها و بهره مند از امنیت اجتماعی و قضایی.
- برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فن آوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی.
- امن، مستقل و مقتدر با سامان دفاعی مبتنی بر بازدارندگی همه جانبه و پیوستگی مردم و حکومت.
- برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت اجتماعی، فرصت های برابر، توزیع مناسب درآمد، نهاد مستحکم خانواده، به دور از فقر، فساد، تبعیض و بهره مند از محیط مطلوب.
- فعال، مسئولیت پذیر، ایثارگر، مومن، رضایت مند، برخوردار از وجدان کاری، انضباط، روحیه تعاون و سازگاری اجتماعی، متعهد به انقلاب و نظام اسلامی و شکوفایی ایران و مفتخر به ایرانی بودن.
- الهام بخش، فعال و مؤثر در جهان اسلام با تحکیم الگوی مردم اسلامی دینی، توسعه کارآمد، جامعه اخلاقی، نو اندیشی و پویایی فکری و اجتماعی تأثیر گذار بر همگرایی اسلامی و منطقه ای بر اساس تعالیم و اندیشه های امام خمینی (ره).

۲-۲-۳- تحلیل و بررسی نقش و جایگاه شهر کرج در طرح آمایش استان تهران (۱۴۰۵-۱۳۹۰)^۱

در سال ۱۳۸۸ طرح آمایش استان تهران توسط معاونت برنامه ریزی استانداری تهران تهیه و تدوین شد. هدف از تهیه برنامه آمایش استان دستیابی به سندی است که سازمان فضایی منسجم، اثربخش، مبتنی بر احصاء و بکارگیری روش های اجرایی را برای دستیابی به توسعه پایدار در چارچوب توسعه ملی مبتنی بر اصول مصوب آمایش سرزمین به شرح زیر ارائه نماید.

- (۱) ملاحظات امنیتی و دفاعی،
- (۲) کارآیی و بازدهی اقتصادی،
- (۳) وحدت و یکپارچگی سرزمین،
- (۴) گسترش عدالت اجتماعی و تعادل های منطقه ای،
- (۵) حفاظت محیط زیست و احیای منابع طبیعی،
- (۶) حفظ هویت اسلامی، ایرانی و حراست از میراث فرهنگی،
- (۷) تسهیل و تنظیم روابط درونی و بیرونی اقتصاد کشور،
- (۸) رفع محرومیت ها، به خصوص در مناطق روستایی کشور

با توجه به اینکه شهر کرج در سال ۱۳۸۸ جز یکی از شهرهای استان تهران بوده است، در اینجا طرح آمایش استان تهران به عنوان یکی از طرح های فرادست در نظر گرفته شده است. که در ادامه با بررسی های انجام شده راهبردهای طرح به تفکیک موضوعات مختلف که می تواند در تعیین سند چشم انداز شهر کرج تاثیر گذار باشد، آورده شده است.

راهبردهای سیاسی:

- جلوگیری از توسعه حفره های دولت در سطح استان
- تلاش جهت تمرکززدایی مالی و سیاسی در سطح استان
- تلاش جهت جلوگیری از تشدید تعارض متن- حاشیه

^۱ در سال ۱۳۸۸ فصل اول تا چهارم مطالعات طرح آمایش استان تهران انجام پذیرفته و به انجام فصل پنجم آن و تدوین راهبردها منتهی نشده است. راهبردهای ارائه شده در این بخش نیز مربوط به جمع بندی ذیل مطالعات بخشی است و صرفا به دلیل معرفی اولیه طرح آمایش استان و همچنین به دلیل اهمیت و تاثیرگذاری طرح فوق در تدوین طرح حاضر به آن ها اشاره شده است.

- تلاش برای ارتقا شاخص حکمروایی خوب در سطح استان

راهبرد سرمایه اجتماعی:

سرمایه اجتماعی بر برنامه آمایش سرزمین تاثیر فراوان دارد و از این رو توجه به آن با اقداماتی مانند تعریف، تبیین اشکال و تاثیر گذاری آن ها، رابطه سرمایه اجتماعی و توسعه، و تدوین ابزارهای سنجش آن، اهمیت زیادی در مطالعه و اجرای یک برنامه موفق آمایش سرزمین دارد. جدول زیر به بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و اصول آمایش سرزمین پرداخته است:

جدول (۳): رابطه میان اصول آمایش سرزمین و سرمایه اجتماعی

نقش سرمایه اجتماعی	اصول آمایش سرزمین
سرمایه اجتماعی موجب کاهش هزینه های تامین امنیت می شود؛ سرمایه اجتماعی توان عمل جمعی کشور را افزایش می دهد.	ملاحظات امنیتی و دفاعی
سرمایه اجتماعی موجب کاهش هزینه معاملات می شود؛ سرمایه اجتماعی موجب تسهیل انجام معاملات می شود.	کارایی و بازدهی اقتصادی،
سرمایه اجتماعی موجب همکاری میان گروه های اجتماعی مختلف می شود؛ سرمایه اجتماعی می تواند موجب همکاری نخبگان سیاسی از گروه های اجتماعی مختلف شود؛ سرمایه اجتماعی موجب تحمل تنوع و دگرگونی می شود.	وحدت و یکپارچگی سرزمین
سرمایه اجتماعی موجب پاسخگویی حکومت می شود؛ سرمایه اجتماعی می تواند همکاری درون گروهی را تقویت کند.	گسترش عدالت اجتماعی و تعادل های منطقه ای
سرمایه اجتماعی می تواند تشکیل گروه های مردمی حافظ محیط زیست را تسهیل کند.	حفاظت محیط زیست و احیای منابع طبیعی
سرمایه اجتماعی به دلیل افزایش کارآمدی گروه، بر پایداری آن می افزاید؛ سرمایه اجتماعی از آن جا که بر پایه احساسات مثبت و اعتماد قرار دارد، موجب پایداری عناصر هویتی مشترک مانند میراث فرهنگی می شود.	حفظ هویت اسلامی، ایرانی و حراست از میراث فرهنگی
سرمایه اجتماعی بر توسعه اقتصادی تاثیر مثبت دارد و توان اقتصادی کشور را افزایش می دهد.	تسهیل و تنظیم روابط درونی و بیرونی اقتصاد کشور
سرمایه اجتماعی می تواند از طریق تسهیل همکاری های جمعی بر توسعه روستایی موثر باشد.	رفع محرومیت ها، به خصوص در مناطق روستایی کشور

منبع: طرح تهیه و تدوین برنامه آمایش استان تهران، جلد ۲: مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تحلیل سرمایه اجتماعی، ۱۳۸۸

در زمینه سرمایه اجتماعی توصیه کلی طرح آمایش در مورد استان تهران آن است که با توجه به اثرات متفاوت انواع مختلف سرمایه اجتماعی، در جهت تقویت نقش و اثر بخشی سرمایه اجتماعی برون گروهی یا متصل کننده گام برداشته شود. برای از میان برداشتن فاصله اجتماعی میان گروه ها و شبکه های اجتماعی مختلف و کاهش اثرات منفی سرمایه اجتماعی درون گروهی لازم است تا سازوکارهای متصل کننده مدرن در استان ایجاد

شود. این سازوکارها می مدرن مانند جامعه ملی، "هویت های اجتماعی" باید از سلسله مراتبی مبتنی بر اولویت و اهمیت استانی، و جامعه شهری و روستایی ساخته شود.

در این قالب لازم است حتی به هویت های محله ای توجه کرد و این هویت را مبتنی بر سلسله مراتب که بیان شد، ایجاد یا بازسازی کرد. از آن جا که شاخص ترین پتانسیل در این خصوص فزونی جمعیت در سن کار و تنوع آن هاست، پیشنهاد می شود که در قالب سازوکارهایی نظیر اتحادیه های صنفی و کارگری که انجمن های مدرن همکاری و تعامل به شمار می روند، نسبت به شبکه سازی میان افراد دست زد و هویت های اجتماعی خاص گرایانه آنها مانند هویت های قبیله ای، عشیره ای، زبانی و منطقه ای را در چارچوب هویت شهروندی مدرن مبتنی بر منافع ملی و استانی تعریف کرد.

راهنمای نظام مدیریت و تصمیم گیری:

- نظام مندی مدیریت ملی
- نظام مندی قلمرویی
- ایجاد ساختارهای هماهنگ بین سازمان ها و کارکردها
- برقراری نظام مالی و اعتباری
- افزایش ظرفیت نیروی انسانی
- تدوین برنامه ها و طرح های مورد نیاز
- ساماندهی منابع اطلاعاتی موجود و حذف تشکیلات موازی

راهنمای ارائه شده در مبحث جمعیتی:

- راهنمای بلندمدت توزیع فضایی جمعیت فعال
- راهنمای سیاستی در ابعاد غیرفضایی

راهنمای اقتصادی:

در طرح آمایش سرزمین توجه ویژه ای به صنعت گردشگری در استان تهران داشته است و بر اساس آن استان تهران به پنج ناحیه گردشگری تقسیم شده است که شهرستان های کرج، ساوجبلاغ و نظرآباد به همراه تمامی بخش ها و دهستان های تابعه در ناحیه سه قرار گرفته اند. همچنین به منظور تبدیل صنعت گردشگری به عنوان عاملی موثر برای توسعه اقتصادی استان سیاست های زیر پیشنهاد شده است:

- ۱- تحرک بخشی به اقتصاد استان از طریق افزایش درآمد و ایجاد فرصت های شغلی نوین
- ۲- حفظ و توسعه منابع موجود و بالقوه فرهنگی، تاریخی و طبیعی استان

- ۳- استفاده بهینه از منابع، امکانات و تسهیلات موجود در تمام دوره سال
- ۴- ارتقاء و توسعه فرهنگ گردشگری و ایجاد همبستگی منطقه ای و ناحیه ای
- ۵- توزیع متعادل فعالیت های صنعت گردشگری در نواحی مختلف استان بادر نظر گرفتن اولویت ها
- ۶- اتخاذ تدابیر پایدار در مدیریت توسعه گردشگری
- ۷- کمک به توسعه فرابخشی استان
- ۸- افزایش سطح رفاه اجتماعی مردم استان
- ۹- دستیابی به توسعه پایدار در صنعت گردشگری
- ۱۰- معرفی استان تهران در عرصه های داخلی و بین المللی
- ۱۱- تقویت وفاق و همبستگی اجتماعی از طریق افزایش تعاملات فرهنگی

راهبردهای توسعه شبکه حمل و نقل استان تهران

بر اساس مطالعات انجام شده در طرح آمایش سرزمین مهمترین اهداف و راهبردهای توسعه فضایی شبکه حمل و نقل استان تهران مطابق جدول زیر می باشد:

جدول (۴): اهداف و راهبردهای بلند مدت توسعه ساختار فضایی شبکه حمل و نقل

هدف	راهبرد
تمرکززدایی در ساختار توزیع فضایی شبکه حمل و نقل استان	تقویت زیرساخت های شهرهای شاخص دسترسی مطلوب به خصوص شهرهای جدید
	ارتقاء شاخص دسترسی شهرهای با دسترسی ضعیف و متوسط ترجیحاً با استفاده از سیستم های حمل و نقل انبوه (ریلی)
توسعه فضایی شبکه حمل و نقلی استان منطبق با نیازها (قدرت پیوندها)	توسعه شبکه ریلی در شمال شرقی استان تهران به منظور تقویت زیرساخت مربوط به پیوند بین استان تهران و مازندران
	تقویت محورهای ارتباطی بین شهر تهران با شهرهای با قدرت پیوند زیاد(از جمله شهرهای فیروزکوه و دماوند و کرج)
	تقویت شبکه در کریدور تهران - شمال
توسعه فضایی شبکه حمل و نقل استان در راستای افزایش شاخص دسترسی نقاط سکونتگاهی	تقویت شبکه حمل و نقل سرویس دهنده به نقاط سکونتگاهی با دسترسی ضعیف

منبع: طرح تهیه و تدوین برنامه آمایش استان تهران، جلد ۴: زیربنایی، جمع بندی، نتیجه گیری، پیشنهادات، ۱۳۸۸

همچنین در این طرح راهبردهایی در خصوص شبکه حمل و نقل استان تهران مشخص شده است که برای تحقق هر یک از آنها سیاست های لازم را تعریف کرده است:

جدول (۵): راهبردها و سیاست های پیشنهادی در زمینه شبکه حمل و نقل استان تهران

سیاست	راهبرد
افزایش شاخص دسترسی شهرها و مراکز دهستان که در ۱۰ ردیف انتهایی جدول شاخص دسترسی قرار دارند.	ارتقاء شاخص دسترسی شهرها و مراکز دهستان با دسترسی ضعیف
ارتقاء درجه راه های دسترسی شهرها و مراکز دهستان که در ۱۰ ردیف دوم انتهایی جدول شاخص دسترسی قرار دارند.	
تخصیص بخشی از درآمدهای حاصل از ترانزیت بار از راه های استان به ارتقاء شبکه حمل و نقل ترانزیت	ارتقاء کیفیت شبکه حمل و نقل ترانزیت
فعال نمودن ترانزیت هوایی بار در فرودگاه های استان تهران	
ارتقاء درجه راه های ترانزیت استان (جداسازی باندهای رفت و برگشت را ههای ترانزیت)	
تقویت و تسریع پروژه تهران - شمال	تقویت شبکه ارتباطی حمل و نقل بین استان تهران و مازندران
توسعه راه آهن در قسمت های شمال استان تهران (ترجیحاً دو خطه کردن خطوط)	
تقویت و توسعه مترو تهران - کرج - گلشهر	استفاده از سیستم های حمل و نقل انبوه و سریع در جهت تقویت ارتباط مراکز بر جمعیت استان تهران
توسعه سیستم های حمل و نقل انبوه (از جمله مترو) بین تهران و مراکز مهمی همچون فرودگاه امام، شهریار و شهرستان های پر جمعیت	
توسعه حمل و نقل ریلی	ارتقاء کیفیت و ایمنی شبکه حمل و نقل استان تهران
اصلاح ساختار فیزیکی شبکه را ههای استان	
تقویت مدیریت و منابع حمل و نقل هوایی	
تقویت مدیریت در مد حمل و نقل هوایی به خصوص مدیریت فرودگاه های امام و مهرآباد	استفاده بهینه از ظرفیت و امکانات موجود در شبکه حمل و نقل استان
ارتقاء سطح و کیفیت خدمات در مدهای ریلی و هوایی	
ارائه خدمات ویژه به بخش حمل و نقل ترانزیت کالا در راه های استان	

منبع: طرح تهیه و تدوین برنامه آمایش استان تهران، جلد ۴: زیربنایی، جمع بندی، نتیجه گیری، پیشنهادات، ۱۳۸۸

راهبردهای منابع طبیعی و محیط زیست:

- حفاظت تنوع زیستی، گونه ها، چشم اندازها و زیستگاه های با ارزش و تضمین پایداری توسعه در بخش های صنعت، خدمات و کشاورزی.
- حداقل سازی مخاطرات و اثرات و پی آمدهای منفی توسعه و فعالیت در بخش های صنعت، خدمات و کشاورزی بر محیط زیست.

- بازسازی و ارتقای کیفیت محیط زیست و نحوه استفاده از زمین.
- ارتقای دانش، آگاهی و مشارکت طبقات مختلف مردم در زمینه مسائل و مدیریت منابع طبیعی و محیط زیست
- هماهنگ سازی و یکپارچه سازی برنامه ریزی، تصمیم گیری و فعالیت در بخش های صنعت، خدمات، کشاورزی و حفاظت.
- قانونمند کردن هرگونه فعالیت و استفاده از اراضی و منابع محیط.
- افزایش دانش عمومی مصرف کنندگان.
- استفاده بهینه از منابع آب موجود از طریق اجرا و تکمیل طرح های تصفیه فاضلاب.
- تکمیل و توسعه طرح ها و زیرساخت های مطالعات منابع آب.
- توسعه سیستم های کنترل، آموزش و ارتقای فرهنگ عمومی استفاده از منابع طبیعی.
- راهبردها برای مدیریت انواع مخاطرات طبیعی:
- اقدامات قانونی: بازنگری و یکپارچه سازی قوانین
- اقدامات مربوط با ساختار سازمانی: ارزیابی وضعیت ساختارهای سازمانی فعلی و تنظیم و طراحی ساختار سازمانی بهینه و کارآمد
- تهیه و اجرای طرح های مدیریت بحران
- بازسازی بافت های فرسوده و سازه های حساس به زلزله
- تنظیم و اجرای آیین نامه ها و استانداردهای مورد نیاز
- جلوگیری از ساخت و ساز غیر اصولی
- توسعه شیوه ها و روش های نوین مقاوم سازی و ساخت و ساز مقاوم
- شهرهای تهران و کرج در محدوده زلزله با خطر بالا قرار دارد و باید استقرار تاسیسات و ساخت و ساز در آنها با رعایت استانداردها و ایمنی های لازم صورت گیرد.

۲-۲-۴- تحلیل و بررسی نقش و جایگاه شهر کرج در طرح مجموعه شهری (۱۳۸۰-۱۴۰۰)

تهیه طرح مجموعه شهری تهران، که از سال ۱۳۷۵ آغاز و نهایتاً در سال ۱۳۸۲ به تصویب رسید، آغاز توجه جدی به تعامل شهر تهران و منطقه پیرامون آن تلقی می‌شود. طرح‌های جامع پیشین تهران توجه چندانی به نقش و عملکرد منطقه‌ای شهر تهران و عوامل تاثیرگذار بر توزیع جمعیت و فعالیت در پیرامون شهر نداشته و در چارچوب محدودیت‌های موجود در تهیه طرح‌های شهری در ایران، هدایت توسعه شهر تهران را منفک از منطقه پیرامون آن مورد توجه قرار داده‌اند.

هدف کلی طرح مجموعه شهری تهران با توجه به شناسایی مشکلات «پاسخگویی به نیازهای سکونت و فعالیت گروه‌های مختلف جمعیت مجموعه، در چارچوب اصول توسعه پایدار اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی، در فرایند تحولات کالبدی آینده» است و ایجاد تنوع، کارآیی اقتصادی و مطلوبیت اجتماعی در کانون‌های جمعیتی مجموعه در آینده، کاهش هزینه‌های خدمات‌رسانی و حمل و نقل و جابجایی، جلوگیری از گسترش آلودگی‌ها و حفاظت از ارزش‌های زیست محیطی، و حفاظت از اراضی کشاورزی به عنوان خط‌مشی کلی هدایت توسعه کالبدی منطقه مورد توجه قرار گرفت. در جدول زیر اهداف، راهبردها و خط‌مشی‌ها، اجزا و شرایط تحقق طرح مجموعه شهری تهران آورده شده است:

جدول (۶): اهداف، راهبردها و خط مشی ها، اجزا طرح مجموعه شهری تهران

اهداف طرح	راهبردها و خط مشی ها	اجزای طرح
<u>هدف کلی:</u> پاسخگویی به نیازهای سکونت و فعالیت گروه های مختلف جمعیت مجموعه در چارچوب اصول توسعه پایدار اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی، در فرآیند تحولات کالبدی آینده. <u>اهداف مشخص:</u> ساماندهی استقرار فعالیتها و اسکان جمعیت آینده (اسکان جمعیت اضافی و آرایش شبکه شهری مجموعه) هدایت و کنترل استفاده از زمین	<u>راهبردها:</u> - کاهش تمرکز در شهر تهران - تقویت و تسهیل ارتباطات و ایجاد انسجام در میان اجزا و عناصر مجموعه شهری - جلوگیری از پراکندگی جمعیت در کانون های کوچک جمعیتی - تجهیز و ساماندهی کانونهای عمده جمعیتی موجود به منظور استفاده هرچه بیشتر از قابلیت های آنها در پذیرش جمعیت آینده و جلوگیری از پراکندگی بیشتر توسعه مجموعه <u>خط مشی</u> - جلوگیری از اتلاف اراضی اطراف شهرهای مجموعه به عنوان منبع کمیاب اقتصادی - جلوگیری از اضمحلال اراضی با ارزش کشاورزی و باغات - جلوگیری از گسترش آلودگی های محیطی (آب، هوا، خاک) - تامین ایمنی شهرها، ساختمان ها و تاسیسات در برابر سوانح طبیعی (سیل و زلزله) - حفاظت از مکانهای با ارزش زیست محیطی و تاریخی، فضاهای باز مناسب گذران اوقات فراغت و چشم اندازها و مناظر زیبای طبیعی، در برابر عوارض توسعه - رعایت ظرفیت های بالفعل و بالقوه طبیعی و شبکه راه ها و زیرساخت های شهری نواحی مختلف مجموعه در پذیرش جمعیت و فعالیت - رعایت نقش و عملکرد بالفعل و بالقوه نواحی مختلف مجموعه در پذیرش جمعیت و فعالیت جلوگیری از تشدید روند جدایی گزینی طبقاتی در روند توسعه آینده	- طرح کلی اسکان جمعیت و فعالیت و شبکه راه های اصلی و کمربندهای سبز - طرح الگوی کلی توزیع و استقرار جمعیت و سیاست ها و راهبردهای کالبدی، اقتصادی و اجتماعی هدایت و کنترل توسعه شبکه شهری مجموعه - طرح کلی شبکه راههای اصلی و سیاستها و راهبردها مدیریت شبکه و نظام جابجایی و حمل و نقل مجموعه - طرح کلی و سیاست ها و راهبردهای استقرار صنایع در مجموعه - طرح کلی و سیاست ها و راهبردهای ایجاد و توسعه کمربندهای سبز
		- ضوابط کلی استفاده از زمین - پهنه بندی سطح مجموعه شهری و تعیین ممنوعیت ها، محدودیت ها و شرط ها در استفاده از زمین بر مبنای عوامل زیر: (۱) مکان های حفاظت شده زیست محیطی (۲) مکان های حفاظت شده تاریخی (۳) چشم اندازهای زیبای طبیعی، فضاهای باز و سبز اراضی با ارزش کشاورزی و باغات (۴) حریم راه ها و خطوط انتقال نیرو حریم رودها و مسیل ها حریم گسل ها

منبع: طرح آمایش، اجتماعی، فرهنگی، جلد ۵: نظام مدیریت ۲، ص ۴۵

در ادامه راهبردهای مرتبط با تعیین چشم انداز شهر کرج در زمینه های مختلف در این طرح بررسی شده است:

توسعه اجتماعی

- کاهش رشد کلان شهرها و تحول نظام اسکان در داخل مناطق کلانشهری
- کاهش تمرکز

توسعه فضایی جمعیت

- در زمینه راهبردهای بلندمدت توزیع فضائی مناسب جمعیت در طرح آمایش سرزمین چنین آمده است:
- ۱- مهمترین سند مطلوب در زمینه جمعیت و توزیع فضائی آن مصوبه طرح مجموعه شهری تهران است. از این رو اولین راهبرد بلندمدت در مورد توزیع مناسب جمعیت در استان تهران اجرای دقیق آن مصوبه است که در صورت لزوم می تواند با شرایط امروزی کشور و استان نیز مورد تجدیدنظر قرار گیرد.
 - ۲- این مصوبه با توجه به سند چشم انداز توسعه کشور و برنامه چهارم تهیه شده است که در آن پیش بینی های لازم برای رشد اقتصاد ملی و تمرکززدایی از تهران مدنظر بوده است.
 - ۳- با توجه به آن که شهرهای جدید، شهرک های صنعتی و مراکز سکونتی در دست ایجاد در استان تهران و به ویژه پیرامون شهر تهران و شهرستان های بلافصل آن می توانند نقش تعیین کننده ای در توزیع فضایی مطلوب جمعیت ایجاد کنند لازم است نسبت به تکمیل سریع آنها اقدام شود و تجربه ناکارآمد گذشته در مورد طولانی تر شدن زمان اتمام طرح ها به کنار گذاشته شود و تلاش گردد که زمان بندی اجرای این قبیل طرح ها به دقت مراعات گردد تا از اتلاف وقت و سرمایه و بی ثمر ماندن برنامه های تعادل بخشی اسکان و استقرار جمعیت در استان تهران جلوگیری به عمل آید.
 - ۴- ایفای نقش تعادل بخشی این شهرها و شهرک ها در تامین نیازمندی های ضروری، زیرساخت های مورد نیاز منطق های و به ویژه تسهیل حمل و نقل سریع، برنامه ریزی شده از نظر زمان بندی رفت و برگشت و مقرون به صرفه در رابطه با سطح دستمزدهای ساکنان آنها است. این مساله در عین حال گام بزرگی در تامین مسکن و اسکان اقشار کم درآمد شهری و عامل مهمی برای ارتقاء شرایط زیست آنان می باشد.
 - ۵- در کنار این اقدامات، تلاش مهم دیگری باید در زمینه تعریف و اتخاذ سیاست جمعیتی تعریف شده ای صورت گیرد. سیاستی که اهداف آن تنها کنترل بی حد و حساب جمعیت نباشد بلکه بتواند نیازهای آینده منطقه را از نظر تقویت بنیادها خانوادگی، کاهش تقابل و یا تضاد نسل ها، تقلیل شکاف های درآمدی اقشار مختلف جامعه مدنظر قرار دهد و تامین امنیت، سلامت و تغذیه مناسب جمعیت را به روشنی در خود جای دهد، راهکارهای مطلوبی را در مورد باز توزیع مکانی جمعیت و فعالیت و تحقق ساختارهای مطلوب

جمعیتی دنبال کند و در این راه از مجاری علمی و برنامه ریزی به ویژه همکاری های انجمن های حرفه ای جمعیت شناسی، جامعه شناسی و برنامه ریزی کمک گیرد.

ساماندهی فضایی

- از بین بردن خصلت مرکز پیرامون و یا خصلت مدنی بخشیدن به کانون های جمعیتی
- جلوگیری از پراکنده روی یا حداقل رفت و آمد بین محل کار سکونت و فراغت
- خودبسندگی نسبی اقتصادی کانون های جمعیتی پیرامون
- حداکثر ممکن تنوع اقتصادی و اجتماعی

توسعه حوزه های شهری

- عرضه امکانات متنوع و مناسب برای سکونت اقشار مختلف جمعیت در حوزه های شهری
- خودبسندگی اجتماعی حوزه های شهری از نظر خدمات و امکانات گذران فراغت
- ایجاد تعادل بین توزیع مراکز کار و فعالیت با توسعه فضاهای مسکونی در حوزه ها

توسعه کالبدی

- تعیین مکان های مناسب جهت اسکان جمعیت
- طراحی و اجرای شبکه ارتباطی مجموعه شهری تهران
- تعیین مکان های مناسب جهت تمرکز صنایع و فعالیت های وابسته به آن
- شبکه فضاهای باز و سبز منطقه ای

۲-۴-۱- راهبردهای تهیه طرح مجموعه شهری تهران

راهبردهای زیر برای تحقق هدف فوق، مبنای تهیه طرح مجموعه شهری قرار گرفته است:

- تمرکززدایی از شهر تهران و هدایت مجموعه به سمت الگوی "چند مرکزی و منظومه ای"
- ایجاد تمرکز در سطح مجموعه و جلوگیری از پراکندگی بیشتر مراکز اسکان جمعیت و استقرار فعالیت ها و تقویت ارتباط و ایجاد انسجام در میان آنها؛
- تجهیز و ساماندهی کانون های عمده و مستعد جمعیتی و اقتصادی موجود و مصوب به منظور استفاده حداکثر از توان بالقوه آنها در پذیرش جمعیت آینده و واگذاری نقش مناسب با توان هر یک از آنها در خدمات رسانی به مجموعه.
- ساماندهی و تمرکز فعالیت های صنعتی در مکان های مناسب و جلوگیری از پراکندگی آن جهت کنترل آلودگی محیط زیست در منطقه

۲-۴-۲- سیاست و راهبردهای کلی در خصوص شهر کرج

بر اساس تقسیم کار پیشنهاد شده در طرح مجموعه شهری تهران، نقش کرج عمدتاً قطبی - منطقه ای است. در این قطب تنوع کامل اقتصادی و اجتماعی وجود داشته و شرایط مختلف اجازه تداوم این تنوع و پویایی را به آن ها می دهد. کرج به عنوان یک قطب، پهنه قطاع غربی را شامل سه منظومه که با خودش بالغ بر ۴/۵ میلیون جمعیت خواهد داشت و خدمات برتر منطقه ای را تغذیه خواهد کرد. به این ترتیب از خروج مازاد منطقه به تهران و همچنین آمد و شد بیش از حد جلوگیری خواهد نمود. (این قطاع دارای دو محور اصلی کرج - قزوین و کرج - اشتهارد خواهد بود).

- در حوزه شهری کرج - شهریار خدمات تخصصی کشاورزی برای کانون های جمعیتی این منطقه شکل خواهد گرفت.

- حوزه کرج با توجه به ترکیب اجتماعی جمعیت کرج و شهریار، احداث شهر جدید اندیشه و دیگر شهرک های متعلق به اقشار متوسط، جایگاه مهمی در گسترش حومه نشینی در منطقه خواهد داشت.

- شهر کرج در حال حاضر نقش محدوده فعال و متمرکز را ایفا می کند. ناحیه کرج - شهریار یکی از نه ناحیه فعال شناسایی شده است که در آینده نیز همچون گذشته عرصه اصلی اسکان جمعیت و استقرار فعالیت دیده است.

- در این طرح برای شهر کرج در افق طرح یعنی سال ۱۴۰۰، بر اساس مدل مبنا (جمعیت و اشتغال)، جمعیت ۲۸۶۹۰۰۰ نفر پیش بینی شده است و بر اساس مدل مبنای اشتغال و توسعه که مدل مبنای انتخابی نیز می باشد، ۱۹۹۵۰۰۰ نفر پیش بینی شده است. ضرورت کاهش بار به دلیل تمرکز بالای موجود و ضرورت حفظ اراضی کشاورزی از ملاحظات در نظر گرفته شده برای مدل مبنای انتخابی است.

- مطالعه ویژه ای جهت بهبود کیفیت و ظرفیت محور گچسر- کرج بایستی انجام شود.

- با توجه به توان های موجود و بالقوه اقتصادی حوزه های شهری، نقش غالب برای هر یک از آنها در نظر گرفته شده است. فعالیت غالب اقتصادی شهر کرج، خدماتی - صنعتی در نظر گرفته شده است.

۲-۵- تحلیل و بررسی مصوبات طرح های جامع، تفصیلی و طرح جامع حریم شهر کرج و طرح

ساماندهی سکونتگاه های غیررسمی شهر کرج

۲-۵-۱- طرح جامع (ساختاری-راهبردی) شهر کرج (۱۴۰۵-۱۳۹۲)

طرح جامع (ساختاری - راهبردی) شهر کرج در غالب برنامه راهبردی و طرح ساختاری (جامع) حوزه شهری کرج- شهریار در سال ۱۳۹۲ به شهرداری کرج ابلاغ گردید. کارفرمای طرح وزارت راه و شهرسازی، اداره کل راه و شهرسازی استان البرز، مدیریت طرح مهندسان مشاور پارس بوم، و تهیه کننده طرح مهندسان مشاور باوند می باشد.

در چارچوب طرح جامع ساختاری راهبردی شهر کرج نقش و جایگاه شهر کرج اشاره گردیده است که ضرورت هدایت و کنترل توسعه کانون های سکونتی موجود (شهرها و روستاها) حوزه شهری و جلوگیری از گسترش لگام گسیخته و بی برنامه محدوده های بافت های شهری و روستایی، به منظور نگهداشت آنچه از پهنه طبیعی منطقه هنوز به جا مانده است؛ قطع وابستگی یک سویه خدماتی کانون های سکونتی به کلانشهرهای تهران و کرج از طریق پیش بینی و ایجاد یک ساختار توسعه استوار بر ارتباط تعاملی چند سویه میان کانون های یاد شده، مهمترین راهبردی است که در چارچوب طرح جامع حوزه شهری کرج - شهریار باید تحقق یابد.

۱. چشم انداز پیشنهادی برای توسعه شهر کرج

چشم انداز توسعه شهر کرج براساس تصویر آرمانی در افق طرح (۱۴۰۵) به صورت زیر خواهد بود:

- شهری؛ پایدار و تضمین کننده بهبود کیفیت زندگی که با حفاظت از محیط طبیعی و محیط زیست شهری، به ویژه باغ ها و رود - دره ها و استفاده از بازیافت زمین های با کاربری ناسازگار موجود در محدوده قانونی، محیطی سالم و ایمن برای شهروندان فراهم خواهد کرد.

- شهری؛ تامین کننده خدمات برتر در سطح حوزه کرج به عنوان مرکز استان که گردشگری، آموزش عالی و پژوهش و خدمات متنوع کلان شهری پایه های اصلی توسعه آن را شکل می دهد.
- شهری؛ با فرصت های اقتصادی یک کلان شهر در زمینه سرمایه گذاری و اشتغال که، همپیوند با واحدهای پژوهشی و دانشگاهی، از یک سو، و مجموعه های مجهز گردشگری و فراغتی، از سوی دیگر، ایجاد می گردد.
- شهری؛ با خودبسندگی نسبی که تعادل میان عرصه های سکونت، خدمات و اشتغال در آن تامین می شود و نزدیکی نسبی محل های زندگی، کار و فعالیت آنرا از وضعیت غالب خوابگاهی خارج می کند.
- شهری؛ مطلوب برای فعالیت های گردشگری و تفریحی و گذران اوقات فراغت که با امکان پاسخگویی به نیاز ساکنان حوزه کرج و بهره گیری هوشمندانه و اقتصادی تر از ثروت های طبیعی و محیطی این شهر و پیرامون آن تقویت می شود.
- شهری؛ با شبکه حمل و نقل ایمن و کارآمد که از وسایل حمل و نقل همگانی (در دو نوع ریلی و جاده ای) برخوردار است و با شبکه های نظیر در تهران و شهرهای حوزه کرج پیوند دارد.
- شهری؛ امن در برابر انواع آسیب ها و مقاوم در برابر مخاطرات سیل و زلزله از طریق ایجاد محدودیت توسعه در حریم گسل های لرزه خیز و پهنه های سیل گیر و حریم رودخانه کرج.
- شهری؛ دوستدار محیط زیست با داشتن مناظر طبیعی زیبا در فضاهای سبز و باغ ها، پاک و عاری از آلودگی های محیطی.

۲. مأموریت های اصلی و بارز توسعه

- دستیابی به توسعه پایدار در حوزه شهری کرج شهریار مهمترین عنصر در چشم انداز توسعه این محدوده است. هدف محوری توسعه پایدار کلان شهر کرج تأمین فضاها و امکانات خدماتی در سطح مرکز حوزه کرج - شهریار، از یک سو، و ارتقای کیفیت زندگی شهروندان است که در زمینه های زیر پیگیری می شود:
- توسعه و پیشرفت شرایط اجتماعی و زیرساخت ها جهت پاسخگویی به نیازهای اساسی کلیه ساکنان حوزه صرف نظر از جایگاه اجتماعی اقتصادی و موقعیت اسکان آنها؛
- حفاظت مؤثر از محیط زیست شهری و طبیعی (کشاورزی، باغداری، مراتع و فضاهای سبز طبیعی و مصنوعی) و بهره برداری پایدار از منابع طبیعی تجدیدناپذیر (آب، خاک و ...)؛
- فراهم آوردن سطح مناسبی از رشد اقتصادی و فرصت های شغلی برای خودبسندگی نسبی و خارج شدن تدریجی از نقش خوابگاهی و تبدیل شدن به کانون خدمات برتر در سطح حوزه کرج-شهریار.
- تأمین چنین هدف هایی در چارچوب یک برنامه راهبردی توسعه با پی ریزی الگوهای پایدار زیر ممکن خواهد شد:

- الگوهای نحوه استفاده پایدار از زمین

- الگوهای حرکت و تردد پایدار

- الگوی محیط زیست پایدار

- الگوی پایداری اجتماعی

- الگوهای اقتصادی پایدار

۳. راهبردهای توسعه

راهبردهای عمومی در بخش مربوط به مأموریت‌های اصلی برای واگذار به توسعه پایدار ارائه شده و راهبردهای موضوعی به تفکیک نظام های مختلف در زیر آمده است:

• راهبردهای زیست محیطی

- حفاظت کامل از باغ‌ها، بناها و محوطه‌های تاریخی و آبراهه ها و حریم آنها، از طریق ایجاد محدودیت یا مشروط کردن توسعه در این پهنه ها.

- افزایش کیفیت محیطی از طریق تکمیل شبکه گازرسانی در شهرهای فاقد آن و شبکه فاضلاب و جمع‌آوری آب‌های سطحی.

- ایجاد یک یا دو کانون متمرکز دفع و بازیافت زباله.

- ساماندهی محورهای سبز و دارای چشم انداز مطلوب در حوزه.

• راهبردهای استفاده مناسب از زمین

- ممنوعیت ایجاد شهر در حوزه و محدود کردن اسکان به شهرهای موجود از طریق ایجاد محدودیت توسعه در حریم‌های قانونی.

- تشویق توسعه درونی شهرها با افزایش تراکم و استفاده از زمین‌های بایر و بازیافتی و زیرساخت‌ها و خدمات موجود.

- ساماندهی محورهای ویژه گردشگری با استفاده از کیفیت‌های محیطی و کریدورهای دید و منظر.

- ایمن سازی از طریق ایجاد محدودیت توسعه در حریم گسل‌های لرزه خیز و پهنه‌های سیل گیر.

• راهبردهای جمعیتی و اجتماعی

- تشویق گروه‌های مختلف اجتماعی به اسکان در شهرهای حوزه به منظور جلوگیری از جدانشینی طبقاتی.

- تأمین خدمات متناسب با جمعیت آتی حوزه، در کلیه شهرها و سکونتگاه‌ها، به منظور افزایش کیفیت زندگی.

- توصیه به مدیریت‌های محلی به ارائه برنامه‌های توانمندسازی، اجتماعی، آموزشی و فرهنگی به منظور ارتقای سطح زندگی و فرهنگی گروه‌های کم درآمد.

• راهبردهای اقتصادی

- تسریع در فعال کردن فرودگاه پیام به عنوان منطقه ویژه اقتصادی.
- تشویق به افزایش فرصت‌های اشتغال در بخش‌های صنعت، خدمات، گردشگری و آموزش به منظور ایجاد تعادل میان ساکنان شاغل و فرصت‌های شغلی.
- جلب مشارکت در انواع پروژه‌های دولتی، عمومی، خصوصی و ... با تعریف پروژه‌های متکی بر مزیت‌های اقتصادی حوزه.
- امکان‌دادن به بهره‌برداری اقتصادی‌تر از باغ‌ها (مانند تبدیل به مجموعه‌های گردشگری و تفریحی)، مشروط به حفظ درختان.

• راهبردهای نظام سکونت

- تشویق به نوسازی و بهسازی واحدهای مسکونی نامقاوم و فرسوده از طریق ارائه امتیازات تشویقی (افزایش تراکم، تخفیف در عوارض و مانند آن).
- تقویت الگوی سکونت متراکم‌تر در مراکز شهرها و کم‌تراکم در حاشیه‌های شهرها و شهرک‌ها.
- تجهیز پهنه‌های مسکونی روستا شهرها به خدمات و زیرساخت‌ها برای ایجاد تعادل در میان شهرهای حوزه و ممانعت از مهاجرت به شهرهای اصلی‌تر.
- تشویق به تجمیع و مجموعه‌سازی در بخش‌های ریزدانه بافت‌های مسکونی.

• راهبردهای نظام فعالیت

- جابه‌جایی فعالیت‌های مزاحم به مجتمع‌های خدماتی در دروازه شهرها یا مجتمع‌های کارگاهی در بیرون شهرها
- تغییر ترکیب فعالیتی به نفع فعالیت‌های گردشگری و آموزشی از طریق اقدامات تشویقی و اعتبار بخشی مکانی به شهرهای متوسط و کوچک.
- تشویق به ایجاد مجموعه‌های کارکردی مختلط در کانون‌ها و محوره‌های اصلی و به ویژه پیرامون ایستگاه‌های مترو و قطار شهری.

• راهبردهای نظام حرکت

- تقویت شبکه حمل و نقل همگانی (سبز و سازگار با محیط) به صورت اتوبوس در شهرهای کوچک‌تر و مترو و قطار سبک شهری در شهرهای بزرگ‌تر.
- تقویت شبکه ارتباطی در نیمه جنوبی حوزه با تعریف مجدد سلسله مراتب راه‌ها و تجهیز آنها به کندرو در محدوده‌های شهری.
- محدود کردن حرکت‌های عبوری و حمل بار از داخل حوزه و شهرهای آن با تسریع در احداث کمربندی سوم تهران.

- اولویت دادن به حرکت وسایل نقلیه همگانی نسبت به وسایل نقلیه شخصی.
- راهبردهای توسعه و تجهیز زیرساخت ها
- توسعه کلیه شبکه های تاسیسات زیربنایی به ویژه گازرسانی، آب و فاضلاب.
- ایجاد پوشش کامل و کارآمد شبکه زیرساخت ها، به خصوص در شهرهای نیمه جنوبی حوزه.
- راهبردهای توسعه و تامین خدمات (عمومی، رفاهی و...)
- سطح بندی خدمات در سطح حوزه به عنوان یک منظومه همپيوند.
- تعیین نقش خدماتی هر شهر برحسب اندازه و پوشش جمعیتی آن.
- تعیین برخی خدمات مشترک برای کلیه شهرهای سطح حوزه.
- راهبردهای خاص برای محدوده ها و محورهای ویژه (موضعی)
- تعریف طرح های موضعی در گستره های دارای تناسب برای هدایت و ساماندهی توسعه در حوزه.
- تعریف تعدادی "طرح ویژه" به صورت مجموعه های چندمنظوره و بزرگ مقیاس با هدف تحریک توسعه، ساماندهی و ارتقای کیفیت کالبدی فضایی در دو سطح حوزه و شهرها.
- راهبردهای تجهیز منابع (مالی و انسانی)
- ایجاد منابع درآمدی پایدار برای شهرداری ها (نظام عوارض و مالیات ها و دریافت بهای خدمات شهری).
- تشویق راه کارهای مشارکت بخش های عمومی و خصوصی در طرح های توسعه.
- ظرفیت سازی برای استقرار فعالیت های اقتصادی در محدوده شهرها و نه حریم آنها.
- اصلاح تشکیلات و روش ها و پیشبرد روش های مدیریت بر مبنای هدف و بودجه بندی عملیاتی.
- راهبردهای مدیریت اجرا
- تعیین سطوح محدوده های قانونی و حریم شهرها به نحوی که هیچ بخشی از حوزه خارج از نظارت مدیریتی قرار نگیرد.
- تقویت مدیریت یکپارچه در هماهنگی با مدیریت طرح فرادست (مجموعه شهری تهران).
- تشویق به همکاری بیشتر میان شهرداری های موجود در حوزه.

۲-۵-۲-۲- طرح بازنگری طرح تفصیلی شهر کرج

در طرح بازنگری طرح تفصیلی شهر کرج بر پایه آنچه در برنامه راهبردی و طرح ساختاری (جامع) حوزه شهری کرج- شهریار طرح شد، راهبردهای اصلی تدوین الگوی ساختاری پیشنهادی شهر کرج و پیرامون آن را به شکل زیر می توان صورت بندی شده است :

- رویکرد به تدوین الگوی ساختاری پیشنهادی شهر کرج در چارچوب الگوی ساختاری پیشنهادی حوزه شهری و همچون بخش جدایی ناپذیری از آن.
- قسمت بندی گستره کلان شهر کرج به واحدهای شهری کوچکتری که در زمینه کارکردهای عمومی و سطوح خدماتی خودکفا و مستقل باشند (تمرکز غیرمتمرکز در مقیاس کلان شهر منطقه).
- ضرورت مبرم نگهداری و حفظ گستره های سبز و باز به جا مانده در محدوده بافت شهری و جلوگیری از تخریب و تبدیل آنها به سطوح ساخته شده.
- جلوگیری از گسترش بافت شهری در پهنه طبیعی پیرامون شهر و محدود ساختن افزایش نسبی جمعیت شهر به توسعه درون بافتی و بهره برداری بهینه از تراکم جمعیتی و ساختمانی در پهنه بافت شهری موجود.
- بدین ترتیب در چارچوب الگوی پیشنهادی توسعه، کرج ساختاری سه کانونی دارد؛ کانون کرج مرکزی در شمال آزاد راه تهران - قزوین و دو کانون فردیس و مهرشهر در جنوب آزاد راه.
- همچنین در طرح بازنگری، راهبردهای زیر را، در فرایند تدوین الگوی ساختاری توسعه شهر پیش رو می گذارد:

 ۱. تدوین ساختار شهری مجموعه با توجه به ماهیت چندبخشی آن،
 ۲. تدوین الگوی ساختاری توسعه مجموعه در راستای شکل گیری یک مجموعه چند کانونی که هر کانون از نظر کالبدی و کارکردی مستقل و خودکفا باشد،
 ۳. خودداری از یکپارچه سازی تحمیلی بافت متخلخل موجود و تأکید بر نگهداشت گستره های سبز و باز درون شهر،
 ۴. تدوین راهکارهای ویژه برای هر بخش از بافت شهری با توجه به خصوصیات کالبدی - کارکردی آن.

۲-۵-۳- برنامه ساماندهی حریم شهر کرج

سازمان فضایی حریم شهر کرج بر اساس سه کلان گستره اصلی شامل گستره توسعه و تجهیز فعالیتهای گردشگری - تفریحی و ورزشی در شمال، گستره توسعه و تجهیز فعالیتهای کشاورزی و صنایع وابسته (در قالب صنایع پاک و تبدیلی با تکتولوژی برتر) و گستره توسعه و تجهیز منطقه ویژه اقتصادی پیام طراحی شده و توسط کارگروه کارشناسی طرح در شهریورماه ۱۳۹۰ به تصویب رسیده است.

عمده پهنه های پیشنهادی در حریم شهر کرج بر اساس طرح ساختاری و راهبردی حوزه شهری کرج-شهریار از گروه پهنه های S (فعالیت های کشاورزی، صنعتی و کارگاهی و تاسیسات و تجهیزات) و G (پهنه های حفاظت طبیعی) است. در میان این پهنه های اصلی پهنه های سکونت نیز دیده می شود که مربوط به سکونتگاه های واقع

در حریم شهر کرج است. بر این اساس طرح ساماندهی حریم شهر کرج با تدوین مبانی و اصولی که برآمده از ذات حریم شهر کرج و جایگاه آن در بین مناطق پیرامونی و استان البرز است، در قالب پلان سیاستگذاری تدوین شده است. این نظام در چهار لایه به صورت زیر پیشنهاد شده است:

لایه اول: پهنه بندی بر اساس ساختار طبیعی و مصنوع شامل:

- ۱- منظر طبیعت
- ۲- منظر طبیعت- شهر
- ۳- منظر شهر-طبیعت (منظر شهری)

لایه دوم: پهنه بندی بر اساس شیوه های برنامه ریزی، طراحی و اقدام شامل:

- ۱- حفاظت مطلق
- ۲- حفاظت فعال (ساماندهی از طریق اسناد هدایت و کنترل)
- ۳- دخالت سازنده (ساماندهی از طریق اسناد هدایت و کنترل)

لایه سوم: پهنه بندی براساس ساختارهای اصلی شامل:

- ۱- ساخت اصلی عملکردی - مقیاس شهری
- ۲- ساخت اصلی عملکردی - مقیاس منطقه ای
- ۳- پر کننده (پهنه مشروط در ارتباط با ساخت اصلی)

لایه چهارم: پهنه بندی عمومی استفاده از اراضی

نتیجه اصلی در این پلان پهنه بندی عمومی استفاده از اراضی است که در این طرح با تدقیق عملکردهای قابل قرارگیری در انواع پهنه ها و در برخی موارد تغییرات جزئی در گستره های کلان پیشنهادی طرح بالادست (مانند بخش شمالی حریم شهر کرج) انواع زیرپهنه های پیشنهادی به دست آمده است. با توجه به پهنه بندی طرح بالادست از یک سو و مبانی سیاستگذاری حریم شهر از سوی دیگر، پهنه بندی عمومی استفاده از اراضی پیشنهادی در این طرح، مشخص شده است.

- الگوی ساختار مدیریتی کنترل و نظارت بر حریم شهر

در طرح ساماندهی حریم شهر کرج در راستای ارائه چارت سازمانی مناسب جهت هدایت دانش پایه حریم شهر، سه الگو مطرح شده است که با توجه به موضوع حریم شهر کرج از مناظر مختلف عملکردی، کاربری زمین، شبکه حرکت، امکانات و محدودیت های توسعه و همچنین نظر به ارتقای شهر کرج به مرکزیت استان، نزدیکی و

مجاورت تنگاتنگ با کلان شهر تهران و نهایتا مقایسه با روش های موجود در مدیریت حریم شهر از سوی موارد مشابه (مانند شهرداری تهران)، سناریوی اول (مدیریت متمرکز) با تاکید بیشتری مورد نظر این طرح بوده است:

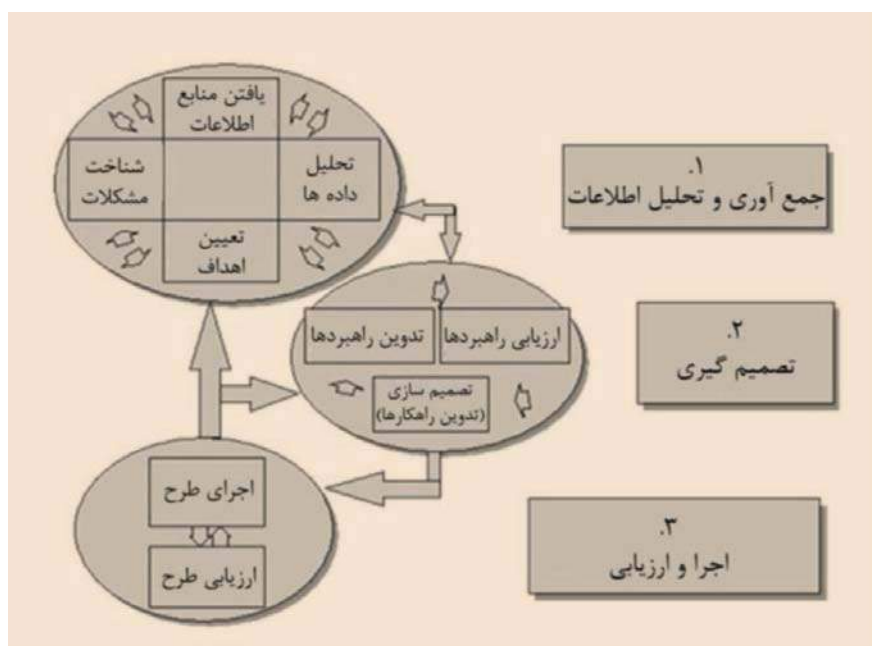
- الگوی اول- مدل متمرکز مدیریت حریم شهر.
- الگوی دوم- مدل مدیریت نیمه متمرکز حریم شهر.
- الگوی سوم - مدل مدیریت نامتمرکز حریم شهر.
- الگوی چهارم - مدل مدیریت ایده آل حریم شهر.

۲-۲-۴- طرح ساماندهی سکونتگاه های غیررسمی شهر کرج (۱۴۰۰-۱۳۹۰)

تهیه طرح سکونتگاه های غیر رسمی شهر کرج در سال ۱۳۸۷ توسط شرکت مهندسين مشاور پرداراز با هدف توانمندسازی و بهسازی سکونتگاههای غیررسمی شهر کرج آغاز و در سال ۱۳۹۰ به تصویب رسید، که در این راه مراحل مختلفی طی شده است.

در این طرح با هدف شناسایی محله های فرودست (فقیر) شهری کرج، پهنه بندی فقر شهری در ابعاد اجتماعی، اقتصادی و کالبدی صورت گرفت که در نهایت سه محله حصار بالا، سهرابیه و اخترآباد به عنوان محله های هدف جهت تدوین برنامه توانمندسازی انتخاب و در پایان طرح با تبیین اهداف کلان و خرد راهبردهای ساماندهی و توانمندسازی سکونتگاه ها استخراج شده است. در ادامه فرایند برنامه ریزی این طرح در نمودار آورده شده است:

نمودار (۱): فرایند برنامه ریزی طرح توانمندسازی سکونتگاههای غیررسمی کرج

۲-۲-۵-۴-۱- اهداف و راهبردهای توانمندسازی اجتماعی و بهسازی کالبدی

در طرح سکونتگاه های غیررسمی یک هدف کلان و چند هدف عملیاتی بر اساس مطالعات انجام شده بر روی محلات هدف (محله حصار بالا، اخترآباد و سهرابیه) تعیین شده است و براساس هریک از اهداف خرد راهبردهای مرتبط با آن مشخص شده است که در ادامه هدف کلان اهداف خرد و راهبردهای پیشنهادی در جدول ۷ آورده شده است:

جدول (۷): اهداف و راهبردهای تعیین شده در طرح سکونتگاه های غیر رسمی شهر کرج

هدف کلان	اهداف خرد	راهبردها
نیل به اجتماعات محلی توانمند در محیطی پایدار	ارتقاء سطح سلامت و رفاه اجتماعی	گسترش پوشش بیمه های اجتماعی
		بهبود وضعیت سلامت فردی و جمعی با تاکید بر زنان و کودکان
		کاهش میزان فقر خانوارهای ساکن در محله
		هدایت برنامه های سازمانهای حمایتی به سوی ارتقاء رفاه و سلامت ساکنان
	ارتقاء امنیت اجتماعی	کاهش آسیب های ناشی از اعتیاد و کنترل خرید و فروش گسترده مواد مخدر
		کاهش و کنترل آسیب های اجتماعی
	ارتقاء وضعیت فرهنگی، مدنی و حقوق شهروندی	تقویت مهارت های اجتماعی ساکنین
		آگاه سازی و ارتقای خودباوری ساکنین
		ارتقای سطح آگاهی شهروندی
		افزایش دسترسی به خدمات فرهنگی
		افزایش سازگاری فرهنگی و قومی
	ایجاد پیوند پایدار اجتماعی بین محله و شهر کرج	ارتقاء شأن اجتماعی محله
		افزایش تعلق خاطر به محله
		ادغام فرهنگی مدنی
	ظرفیت سازی برای توانمندسازی و بهسازی محله	بهبود تعامل مدیریت شهری و تشکل های محلی
		اعتمادسازی
		تقویت ظرفیت نهادهای دولتی، غیردولتی و عمومی
	ارتقاء وضع معیشت ساکنین	بهره مندی از فرصتهای شغلی شهر کرج
		حمایت از کارآفرینی جمعی و ایجاد مشاغل پایدار
		کاهش نرخ بیکاری و بهبود وضع اشتغال
	ارتقاء سطح خدمات	جبران کمبود خدمات به طور موقت (در کوتاه مدت)
		بهره برداری از فرصت های محلی، توان های مالی و انسانی موجود برای ارتقاء سطح خدمات
		برنامه ریزی یکپارچه و هماهنگ برای خدمات رسانی به محله با توجه به شرایط ویژه آن
	اصلاح سازمان فضایی و ایمن سازی بافت کالبدی متناسب با شرایط محیطی زیست پذیر	تسهیل نوسازی و مقاوم سازی
		افزایش ایمنی مسکن و کاهش آسیب پذیری در برابر زلزله
		حفظ و بهره برداری مناسب از اراضی جنگلی و منابع محیطی اطراف محله
		بهبود وضعیت امکانات و زیرساختها و بهداشت عمومی محله
		ایجاد سازوکار مناسب برای بهسازی کالبدی
		محدود نمودن گسترش محله و بهره گیری بهینه از زمین جهت اسکان جمعیت
		توسعه میان افزا

منبع: طرح ساماندهی سکونتگاه های غیر رسمی شهر کرج، جلد چهارم، ۱۳۸۸

نتایج حاصل از بررسی طرح های فرادست و راهبردهای پیشنهادی آنها که می تواند در تبیین چشم انداز

پیش روی شهر تاثیر گذار باشد به طور خلاصه در جدول زیر آمده است:

جدول ۱: راهبردهای پیشنهادی طرح های فرادست مرتبط با شهر کرج

راهبردهای پیشنهادی طرح های فرادست					طرح های فرادست	
مدیریتی	کالبدی-عملکردی	فرادست	اقتصادی-اجتماعی	زیست محیطی	توسعه منطقه ای	
- توسعه مشارکت همه جانبه مردم، بر اساس حق برابر شهروندی	- احیای بافتهای فرسوده و نامناسب شهری و معاملت از گسترش محدوده شهرها - حفظ و شناساندن هویت تاریخی ایران با به کارگیری نمادهای ایرانی-اسلامی در معماری و شهرسازی	- تدوین و ترویج الگوهای معماری و شهرسازی اسلامی - ایرانی - ساماندهی تحقق توسعه پایدار در مناطق شهری - بهسازی و نوسازی بافت های فرسوده شهری - ارتقاء شرایط محیطی پایدار و فراگیر ساکنان مناطق حاشیه نشین	- بسترسازی برای رشد سریع اقتصادی - هویت بخشی به سیمای شهر و استحکام بخشی ساخت و سازها - ارتقای امنیت انسانی و عدالت اجتماعی - حفظ و ارتقای منزلت اجتماعی گروه های مختلف مردم	- کاهش آلودگی هوای شهر کرج در حد استاندارد - ارتقاء شاخصهای سلامت هوا	برنامه پنج ساله چهارم توسعه کشور (۱۳۸۹-۱۳۹۵)	
- اصلاح نظام اداری در جهت: افزایش تحرک و کارایی، بهبود خدمت رسانی به مردم، تأمین کرامت و معیشت کارکنان - تقویت حضور و مشارکت مردم در عرصه های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی		- فراهم نمودن زمینه های لازم برای افزایش مشارکت های مردمی در مدیریت و خدمات شهری - افزایش مشارکت اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی زنان در روند توسعه استان	- هویت بخشی به سیمای شهر - اهتمام به توسعه ورزش و حمایت از گسترش فعالیت های گردشگری - ارتقا امنیت اجتماعی - سامان بخشی مناطق حاشیه نشین و پیشگیری و کنترل ناهنجاری های عمومی ناشی از آن - گسترش عدالت اجتماعی با کاهش نرخ بیکاری و حمایت از اقشار محروم و زنان سرپرست خانوار.	- ارزیابی اثرات زیست محیطی طرح ها و پروژه های بزرگ تولیدی، خدماتی و عمرانی - بازایات پسماندهای شهری با روشهای نوین و فناوریهای جدید	برنامه پنج ساله پنجم توسعه کشور (۱۳۹۶-۱۴۰۱)	
- فراهم نمودن زمینه های لازم برای افزایش مشارکت های مردمی در مدیریت و خدمات شهری - افزایش مشارکت اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی زنان در روند توسعه استان	- تأمین امنیت سازه های موجود و در حال ساخت و انجام پیشگیری های لازم در برابر حوادث طبیعی و غیرمترقبه - توسعه و بهینه سازی شبکه های حمل و نقل	- تأمین امنیت سازه های موجود و در حال ساخت و انجام پیشگیری های لازم در برابر حوادث طبیعی و غیرمترقبه - توسعه و بهینه سازی شبکه های حمل و نقل	- بسترسازی برای ایجاد توسعه اجتماعی، فرهنگی و ورزشی برای ساکنان استان با تاکید بر تقویت زمینه های کاران اوقات فراغت. - تبدیل استان به یکی از قطب های گردشگری کشور.	- توسعه شهری بر اساس موازین شهر سالم و رعایت ضوابط زیست محیطی	سند توسعه استان تهران (۱۳۹۳-۱۳۸۹)	
- جامعه ای توسعه یافته با تاکید بر مردم سالاری دینی		- جامعه ای متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی - جامعه ای امن، مستقل و مقتدر. - جامعه ای به دور از فقر، فساد، تبعیض و بهره مند از محیط مطلوب.	- جامعه ای متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی - جامعه ای امن، مستقل و مقتدر. - جامعه ای به دور از فقر، فساد، تبعیض و بهره مند از محیط مطلوب.	- الهام بخش فعال و مؤثر در جهان اسلام با تحکیم الگوی مردم اسلامی دینی	سند چشم انداز ایران (۱۴۰۴)	
- تلاش برای ارتقا شاخص حکمروایی خوب - افزایش ظرفیت نیروی انسانی - تدوین برنامه ها و طرح های مورد نیاز - ساماندهی منابع اطلاعاتی موجود و حذف تشکیلات موازی - ارتقای دانش، آگاهی و مشارکت طبقات مختلف مردم در زمینه مسائل و مدیریت منابع طبیعی و محیط زیست	- تقویت زیرساخت های شهرهای با شاخص دسترسی مطلوب - ارتقاء کیفیت ایمنی شبکه حمل و نقل ترانزیت - بازسازی بافت های فرسوده و سازه های حساس به زلزله - توسعه شیوه ها و روش های نوین مقاوم سازی و ساخت و ساز مقاوم - جلوگیری از ساخت و ساز غیر اصولی	- حفظ هویت اسلامی، ایرانی و حرارت از میراث فرهنگی - تقویت نقش و اثر بخشی سرمایه اجتماعی برون گروهی - بازسازی و ایجاد هویت های محله ای - توجه به صنعت گردشگری به عنوان عاملی مؤثر برای توسعه شهر کرج	- حفاظت محیط زیست و احیای منابع طبیعی - حفظ و توسعه منابع موجود و بالقوه فرهنگی، تاریخی و طبیعی - حفاظت تنوع زیستی، گونه ها، چشم اندازها و زیستگاه های با ارزش	- گسترش عدالت اجتماعی و عادل های منطقه ای - ارتقاء و توسعه فرهنگ گردشگری و ایجاد همبستگی منطقه ای و ناحیه ای	طرح آمایش سرزمین و منطقه ای استان تهران (۱۴۰۵-۱۳۹۰)	
- مدیریت متشترکز حریم شهر	- مداخله در بافت پهنه با استراتژی های بهسازی، نوسازی و بازسازی	- توسعه ترویج امور گردشگری و تفریحی در بخش شمالی حریم شهر کرج	- توسعه ترویج امور گردشگری و تفریحی در بخش شمالی حریم شهر کرج	- حرارت از عناصر اصلی موجود در پهنه (اعم از طبیعت، طبیعت- شهر و شهر- طبیعت) - توسعه و تجهیز امر کشاورزی در مناطق میانی حریم شهر کرج	طرح ساماندهی حریم شهر کرج (در حال انجام)	

ادامه جدول (۳): راهبردهای پیشنهادی طرح های فرادست مرتبط با شهر کرج

راهبردهای پیشنهادی طرح های فرادست					طرح های فرادست	
مدیریتی		کالبدی-عملکردی	اقتصادی-اجتماعی	زیست محیطی	توسعه منطقه ای	
ایجاد منابع درآمدی پایدار برای شهرداری اصلاح تشکیلات و روش ها و پیشبرد روش های مدیریت بر مبنای هدف و بودجه بندی عملیاتی تقویت مدیریت یکپارچه در هماهنگی با مدیریت طرح فرادست	ارتقاء وضعیت فرهنگی، مدنی و حقوق شهروندی	ظرفیت سازی برای توانمندسازی و بهسازی محله ارتقاء سطح خدمات	ارتقاء سلامت و رفاه اجتماعی ارتقاء امنیت اجتماعی ایجاد پیوند پایدار اجتماعی بین محله و شهر کرج ارتقاء وضع معیشت ساکنین	اصلاح سازمان قضایی و ابنن سازی بافت کالبدی متناسب با شرایط محیطی زیست پایدار	کاهش وابستگی خدماتی کانون های سکونتی کوچک موجود به شهر کرج	طرح جامع ساختمانی - راهبردی شهر کرج (برنامه راهبردی و ساختمانی حوزه کرج - شهر با) (۱۴۰۵-۱۳۹۲)
		تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری	تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری	تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری	تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری	طرح بازنگری طرح تفصیلی شهر کرج (در حال انجام)
		تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری	تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری	تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری	تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری	طرح مجموعه شهری تهران (۱۳۸۰-۱۴۰۰)
		تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری	تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری	تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری	تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری تأمین آب و برق و گاز و خدمات شهری	طرح مجموعه شهری تهران (۱۳۸۰-۱۴۰۰)

۳-۲- تبیین ضرورت مدنظر مجموعه مدیریت شهری و شهروندان از طریق نظرسنجی و

جلب آراء مردم، ذی مدخل ها و ذی نفوذ ها

به منظور تدوین چشم انداز مقدماتی شهر کرج، نظرات و آرا مجموعه مدیریت شهری و شهروندان به عنوان ذی مدخل ها و ذی نفوذها، بایستی در طرح در نظر گرفته شود که بدین منظور با توجه به اهداف و راهبردهای پیشنهادی در طرح های فرادست، پرسشنامه هایی در سطح شهروندان و مدیران شهری توزیع گردید که در ادامه نتایج حاصل از آن ها بررسی شده است.

۳-۲-۱- بررسی نظرات مجموعه مدیریت شهری در ارتباط با تدوین چشم انداز مقدماتی

طی مطالعات و تحقیقات انجام شده توسط مجموعه مدیریت شهری شهر کرج، در شورای اسلامی شهر کرج جایگاه کنونی کلانشهر کرج و راهکارهای توسعه شهری بررسی شده است که در نهایت چشم انداز شهر کرج در افق سال ۱۳۹۶ به تفکیک حوزه های مختلف مأموریت شهرداری تبیین شده که در جدول زیر بدان اشاره گردیده است.

جدول (۹): چشم انداز شهر کرج در افق سال ۱۳۹۶ را به تفکیک حوزه های مختلف مأموریت شهرداری

چشم انداز شهر کرج در افق ۱۳۹۶	
حوزه چشم انداز	چشم انداز
فعالیت ستادی شهرداری	مدیریتی است ارزشی، اخلاق مدار، تخصصی محور، پاسخگو، شهروند مدار و مشارکت محور
ساختمان، معماری و هویت شهری	کرج شهری است ایمن و زیبا که ضمن بهره گیری از ویژگی های مثبت معماری مدرن، هویت و قالب اسلامی - ایرانی داشته و از نمادهای اسلامی، انقلابی و ایرانی بهره مند می باشد و فضایی مناسب برای عبادت، زندگی، کار، تفریح و مبادلات اجتماعی فراهم می نماید.
حمل و نقل	کرج شهری است با حمل و نقل ایمن و روان پیاده و سواره و بهره مند از حمل و نقل عمومی ایمن، سریع، ارزان و مطمئن
محیط زیست	کرج شهری است پاک و سبز، بهره مند از استانداردهای ملی آب، هوا و خاک و دارای شهروندانی واجد اخلاق زیست محیطی
فرهنگی	کرج شهری است برخوردار از فرهنگ متناسب با سبک زندگی اسلامی ایرانی. کرج به تعبیر مقام معظم رهبری "ایران کوچک است" و تلاش خواهد کرد از تنوع فرهنگی شهروندان به عنوان فرصتی برای ارتقای خلاقیت، پویایی، شادابی و نشاط خود استفاده نماید.
مسائل اجتماعی	کرج شهری است دوست دار خانواده و بهره مند از سرمایه اعتماد اجتماعی، ایمان، صداقت، تلاش، احساس تعلق و مشارکت اجتماعی، استحکام روابط خانوادگی، همسایگی، محله ای و اجتماعی، از ویژگی های بارز اجتماعی کرج می باشد.

منبع: حاج کاظم، ۱۳۹۲

همچنین به منظور آگاهی از نظرات مدیران شهری در شهر کرج در ارتباط با تبیین چشم انداز، پرسشنامه‌ای بر اساس موارد مذکور در طرح های فرادست تهیه و در میان آنان توزیع گردید تا بتوان به آنچه که مدیران در چشم انداز پیش روی شهر انتظار دارند دست یافت.

به منظور بررسی و جمع‌آوری نظرات مدیران در تدوین چشم انداز مقدماتی پرسشنامه کد ۱ تهیه شده میان تمامی اعضای شورای شهر، مدیران و مسئولین مناطق و سازمان‌های تابعه و همچنین معاونین و مدیران شهرداری توزیع شد. از میان پرسشنامه های توزیع شده، ۸ پرسشنامه از شورای شهر، ۲۲ پرسشنامه از معاونین و مدیران شهرداری و ۱۵ پرسشنامه از مدیران و مسئولین مناطق و سازمان‌های تابعه جمع‌آوری گردید. و نتایج حاصل از داده های این پرسشنامه ها در تجزیه و تحلیل و تدوین چشم انداز مقدماتی مورد استفاده قرار گرفت. مهمترین محورهای پرسشنامه در ۴ بخش خلاصه می شود که نتایج حاصل از آن در ادامه به صورت جداگانه آورده شده است:

(۱) اولویت های چشم اندازسازی از نگاه مدیران

(۲) اولویت های توسعه اقتصادی-اجتماعی شهر کرج از نگاه مدیران

(۳) نقش شهر در ۲۰ سال آینده از نگاه مدیران

(۴) چگونگی دستیابی به توسعه پایدار در چشم اندازسازی از نگاه مدیران

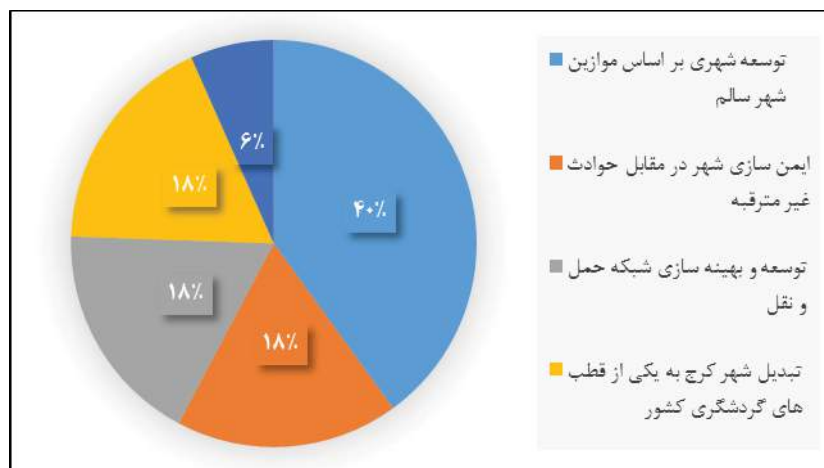
۳-۱-۱- اولویت های چشم اندازسازی از نگاه مدیران

به منظور تبیین چشم انداز شهر کرج، توسعه شهری بر اساس موازین شهر سالم و رعایت ضوابط زیست محیطی با اختصاص بیش از ۴۰ درصد آرا از نگاه مدیران در بالاترین اولویت قرار گرفته است. بسترسازی برای افزایش مشارکت اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی زنان در روند توسعه شهر تنها با ۶,۶۷ درصد پایین ترین میزان اهمیت را در تبیین چشم انداز از نگاه مدیران داشته است.

جدول (۱۰): اولویت بندی مدیران در تبیین چشم انداز شهر کرج

اولویت چشم انداز سازی از نگاه مدیران	تعداد	درصد
توسعه شهری بر اساس موازین شهر سالم و رعایت ضوابط زیست محیطی	۱۸	۴۰,۰۰
ایمن سازی شهر در مقابل حوادث غیر مترقبه	۸	۱۷,۷۸
توسعه و بهینه سازی شبکه حمل و نقل	۸	۱۷,۷۸
تبدیل شهر کرج به یکی از قطب های گردشگری کشور	۸	۱۷,۷۸
بسترسازی برای افزایش مشارکت اجتماعی، و.. زنان در روند توسعه شهر	۳	۶,۶۷
جمع کل	۴۵	۱۰۰

نمودار (۲): اولویت بندی مدیران در تبیین چشم انداز شهر کرج

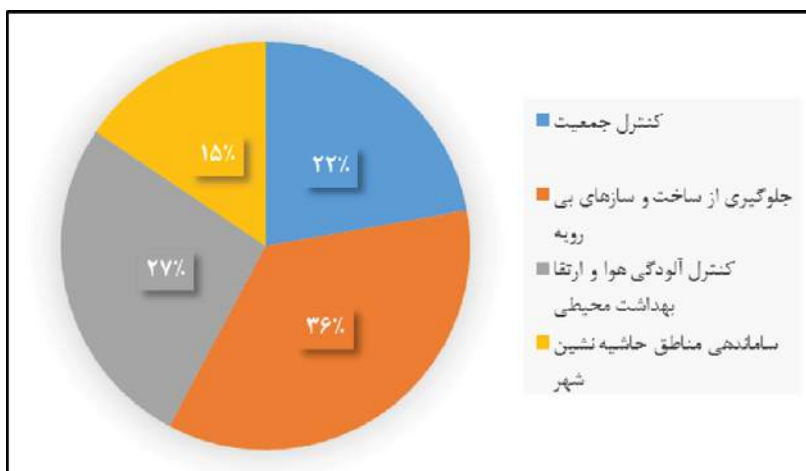

همچنین بنا بر نظر مدیران، در ۲۰ سال آینده جلوگیری از ساخت و سازهای بی رویه مهمترین برنامه ای است که بایستی در چشم انداز شهر کرج در سال ۱۴۱۴ مدنظر قرار گیرد، و پس از آن کنترل آلودگی هوا و ارتقا بهداشت محیطی در اولویت دوم قرار گرفته است.

جدول (۱۱): برنامه های مورد نظر مدیران برای ترسیم چشم انداز ۲۰ ساله

برنامه های پیشنهادی در چشم انداز ۲۰ ساله	تعداد	درصد
کنترل جمعیت	۱۰	۲۲,۲۲
جلوگیری از ساخت و سازهای بی رویه	۱۶	۳۵,۵۶
کنترل آلودگی هوا و ارتقا بهداشت محیطی	۱۲	۲۶,۶۷
ساماندهی مناطق حاشیه نشین شهر	۷	۱۵,۵۶
جمع کل	۴۵	۱۰۰

نمودار (۳): برنامه های مورد نظر مدیران برای ترسیم چشم انداز ۲۰ ساله در شهر کرج

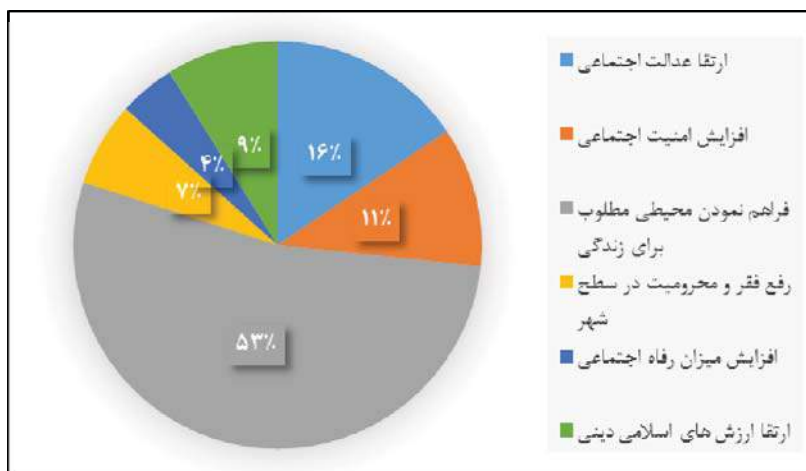
در تبیین چشم انداز شهر کرج در ارتباط با وظایف شهرداری بنا بر نظر مدیران موارد زیر به ترتیب در اولویت قرار گرفته اند:

۱. فراهم نمودن محیطی مطلوب برای زندگی
۲. ارتقا عدالت اجتماعی
۳. افزایش امنیت اجتماعی
۴. ارتقا ارزش های اسلامی- دینی
۵. رفع فقر و محرومیت در سطح شهر
۶. افزایش میزان رفاه اجتماعی

جدول (۱۲): موارد مرتبط با وظایف شهرداری در تبیین چشم انداز شهر کرج از نگاه مدیران

درصد	تعداد	موارد مرتبط با وظایف شهرداری
۱۵,۵۶	۷	ارتقا عدالت اجتماعی
۱۱,۱۱	۵	افزایش امنیت اجتماعی
۵۳,۳۳	۲۴	فراهم نمودن محیطی مطلوب برای زندگی
۶,۶۷	۳	رفع فقر و محرومیت در سطح شهر
۴,۴۴	۲	افزایش میزان رفاه اجتماعی
۸,۸۹	۴	ارتقا ارزش های اسلامی دینی
۱۰۰	۴۵	جمع کل

نمودار (۴): موارد مرتبط با وظایف شهرداری در تبیین چشم انداز شهر کرج از نگاه مدیران

بنابراین همان طور که ملاحظه می شود فراهم نمودن محیطی مطلوب برای زندگی به معنای دیگر ارتقا استانداردهای کیفی زندگی مهمترین برنامه است که شهرداری تا سال ۱۴۱۴، از نگاه مدیران بایستی مدنظر قرار دهد.

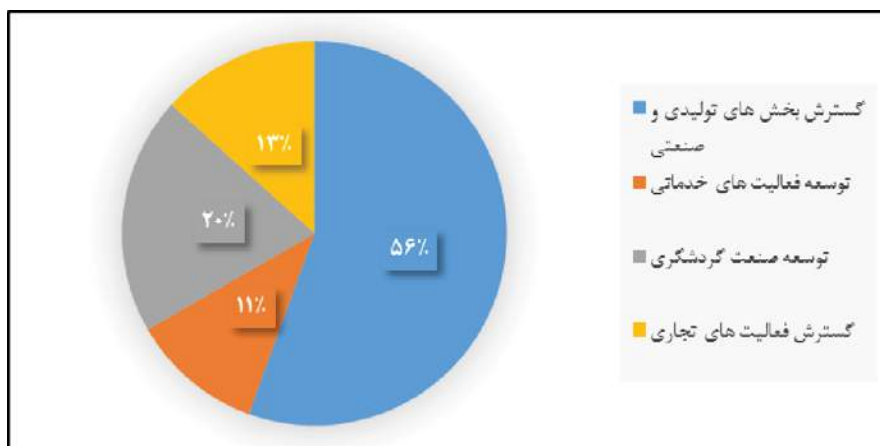
۲-۳-۱- اولویت های توسعه اقتصادی-اجتماعی شهر کرج از نگاه مدیران

با توجه به بررسی و تحلیل دیدگاههای مدیران شهری، به منظور ایجاد توسعه اقتصادی در افق طرح، گسترش بخش های تولیدی و صنعتی در اولویت نخست و پس از آن توسعه صنعت گردشگری در رتبه بعد قرار گرفته است.

جدول (۱۳): اولویت های توسعه اقتصادی در تبیین چشم انداز شهر کرج از نگاه مدیران

اولویت های توسعه اقتصادی	تعداد	درصد
گسترش بخش های تولیدی و صنعتی	۲۵	۵۵,۵۶
توسعه فعالیت های خدماتی	۵	۱۱,۱۱
توسعه صنعت گردشگری	۹	۲۰,۰۰
گسترش فعالیت های تجاری	۶	۱۳,۳۳
جمع کل	۴۵	۱۰۰

نمودار (۵): اولویت های توسعه اقتصادی در تبیین چشم انداز شهر کرج از نگاه مدیران

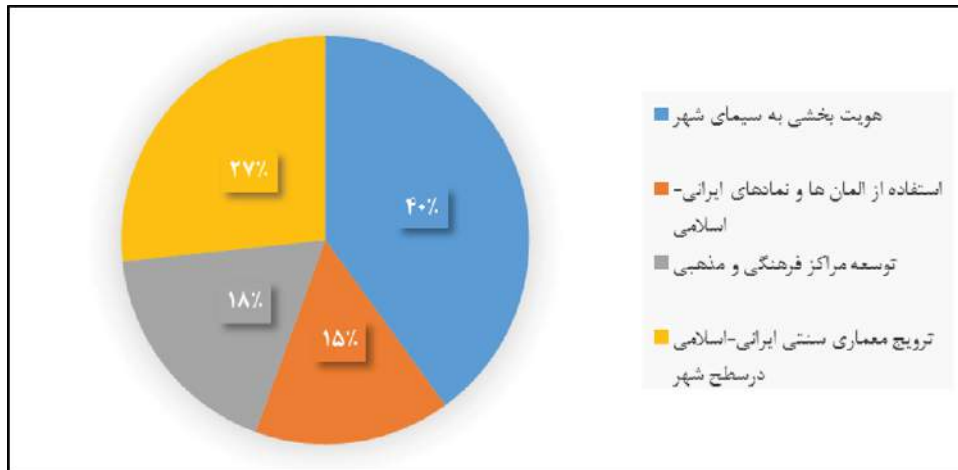

با توجه به نقش شهر کرج در طرح های فرادست به عنوان یک شهر خدماتی-صنعتی، به نظر می رسد زمینه لازم برای گسترش بخش های تولیدی و صنعتی در شهر کرج در افق طرح وجود خواهد داشت. همچنین به منظور ارتقای زمینه های فرهنگ ایرانی-اسلامی در شهر، بنا بر نظر مدیران شهری هویت بخشی به سیمای شهر و ترویج معماری سنتی ایرانی-اسلامی در سطح شهر از بالاترین درجه اهمیت برخوردار است. هویت بخشی به سیمای شهری یکی مهمترین راهبردهای پیشنهادی در برنامه چهارم و پنجم توسعه کشور است، که مدنظر مدیران شهری کرج نیز بوده است.

جدول (۱۴): اولویت های توسعه فرهنگ ایرانی-اسلامی در تبیین چشم انداز شهر کرج از نگاه مدیران

اولویت های توسعه فرهنگ ایرانی-اسلامی	تعداد	درصد
هویت بخشی به سیمای شهر	۱۸	۴۰,۰۰
استفاده از المان ها و نمادهای ایرانی-اسلامی	۷	۱۵,۵۶
توسعه مراکز فرهنگی و مذهبی	۸	۱۷,۷۸
ترویج معماری سنتی ایرانی-اسلامی در سطح شهر	۱۲	۲۶,۶۷
جمع کل	۴۵	۱۰۰

نمودار (۶): اولویت های توسعه فرهنگ ایرانی-اسلامی در تبیین چشم انداز شهر کرج از نگاه مدیران

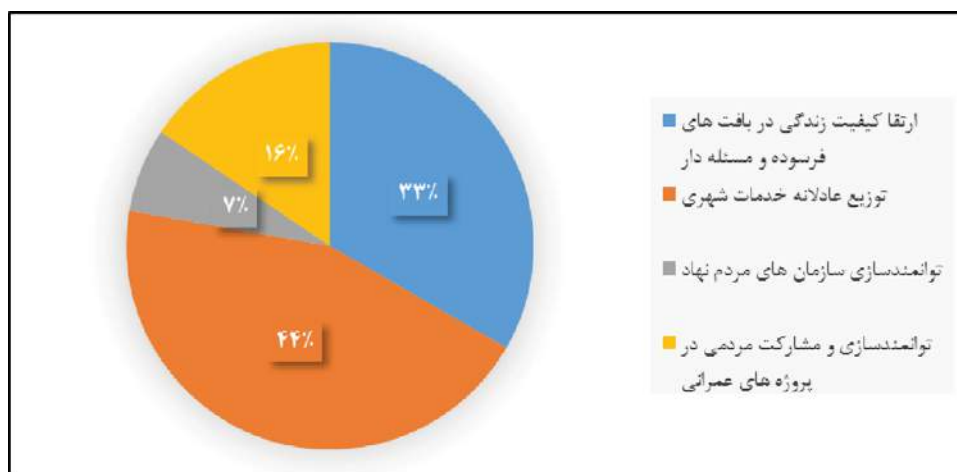

به منظور توسعه عدالت و امنیت اجتماعی که یکی از مهمترین اهداف طرح های فرادست بوده است، بنا بر نظر مدیران شهری توزیع عادلانه خدمات شهری را نسبت به سایر موارد مطرح شده از اهمیت بیشتری برخوردار بوده است و پس از آن ارتقا کیفیت زندگی در بافت های فرسوده و مسئله دار شهری بیشترین سهم را در بین نظرات آنها داشته است.

جدول (۱۵): اولویت های توسعه عدالت و امنیت اجتماعی در تبیین چشم انداز شهر کرج از نگاه مدیران

اولویت های توسعه عدالت و امنیت اجتماعی	تعداد	درصد
ارتقا کیفیت زندگی در بافت های فرسوده و مسئله دار	۱۵	۳۳,۳۳
توزیع عادلانه خدمات شهری	۲۰	۴۴,۴۴
توانمندسازی سازمان های مردم نهاد	۳	۶,۶۷
توانمندسازی و مشارکت مردمی در پروژه های عمرانی	۷	۱۵,۵۶
جمع کل	۴۵	۱۰۰

نمودار (۷): اولویت های عدالت و امنیت اجتماعی در تبیین چشم انداز شهر کرج از نگاه مدیران

با توجه به پراکندگی و گسترده بودن بافت های فرسوده و مسئله دار و حاشیه نشین در شهر کرج و مشکلات ناشی از آن در سال های اخیر در تبیین چشم انداز و برنامه های پیش روی شهر کرج در افق طرح به نظر می رسد برنامه های ویژه جهت ساماندهی و بهسازی اینگونه بافت ها در شهر کرج لازم و ضروری است. به منظور رفع مشکلات مناطق حاشیه نشین شهر از مجموع نظرات مدیران، ساماندهی و بهسازی این مناطق با بیش از ۵۸ درصد بیشترین و جداسازی از شهر با ۸ درصد کمترین سهم را در میان به خود اختصاص داده است.

جدول (۱۶): اقدامات لازم جهت رفع مشکلات مناطق حاشیه نشین شهر از نگاه مدیران

درصد	تعداد	اقدامات جهت رفع مشکلات حاشیه نشین در شهر
۱۶	۸	پاکسازی و نوسازی
۵۶	۲۸	ساماندهی و بهسازی
۲۰	۱۰	پیوستن به شهر
۸	۴	جداسازی از شهر
۱۰۰	۵۰	مجموع

۳-۱-۳-۲- نقش شهر در ۲۰ سال آینده از نگاه مدیران

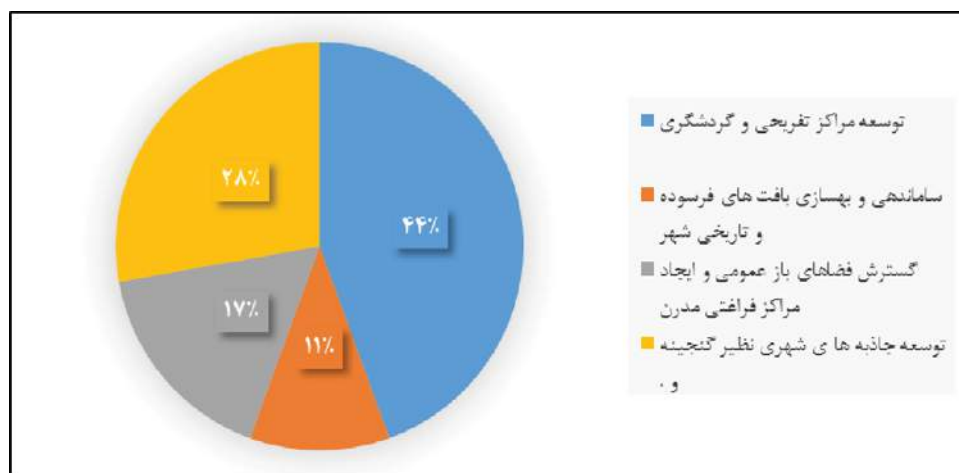
به منظور تبدیل شهر کرج به یک شهر توریستی از نگاه مدیران شهری مهمترین اقدامی که در اولویت قرار دارد توسعه مراکز تفریحی و گردشگری در سطح شهر و پس از آن توسعه جاذبه های شهری نظیر گنجینه ها،

موزه‌ها، نگارخانه‌ها و ... است. در میان سایر گزینه‌های مطرح شده ساماندهی و بهسازی بافت‌های فرسوده و تاریخی شهر کمترین اهمیت را از نگاه مدیران شهری به منظور تبدیل کرج به یک شهر توریستی داشته است.

جدول (۱۷): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر توریستی از نگاه مدیران

اولویت های تبدیل کرج به شهر توریستی	تعداد	درصد
توسعه مراکز تفریحی و گردشگری	۱۶	۴۴,۴۴
ساماندهی و بهسازی بافت های فرسوده و تاریخی شهر	۴	۱۱,۱۱
گسترش فضاهای باز عمومی و ایجاد مراکز فراغت مدرن	۶	۱۶,۶۷
توسعه جاذبه های شهری نظیر گنجینه و .	۱۰	۲۷,۷۸
جمع کل	۳۶	۱۰۰

نمودار (۸): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر توریستی از نگاه مدیران

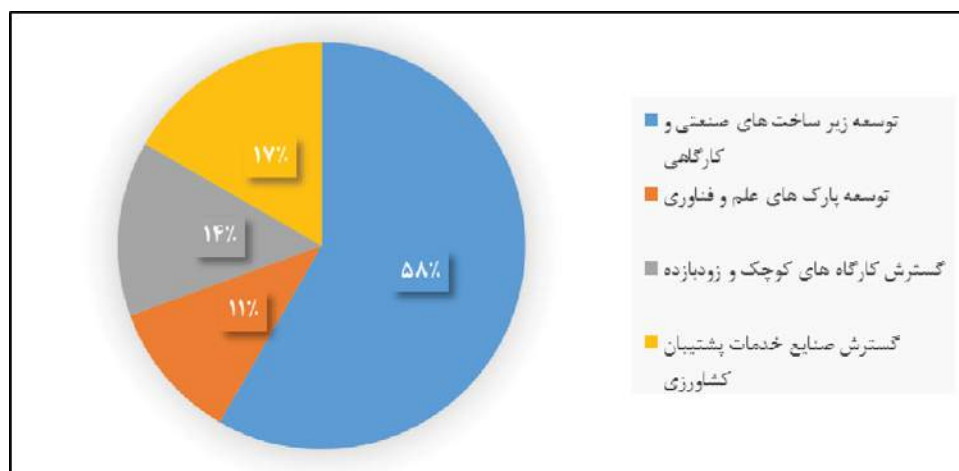

به منظور تبدیل شهر کرج به یک شهر صنعتی از نگاه مدیران شهری توسعه زیرساخت‌های صنعتی و کارگاهی در اولویت نخست قرار گرفته است ، و پس از آن گسترش صنایع خدمات پشتیبان کشاورزی نسبت به سایر موارد مطرح شده بیشترین اهمیت را داشته است.

جدول (۱۸): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر صنعتی از نگاه مدیران

اولویت های تبدیل کرج به شهر صنعتی	تعداد	درصد
توسعه زیر ساخت های صنعتی و کارگاهی	۲۱	۵۸,۳۳
توسعه پارک های علم و فناوری	۴	۱۱,۱۱
گسترش کارگاه های کوچک و زودبازده	۵	۱۳,۸۹
گسترش صنایع خدمات پشتیبان کشاورزی	۶	۱۶,۶۷
جمع کل	۳۶	۱۰۰

نمودار (۹): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر صنعتی از نگاه مدیران

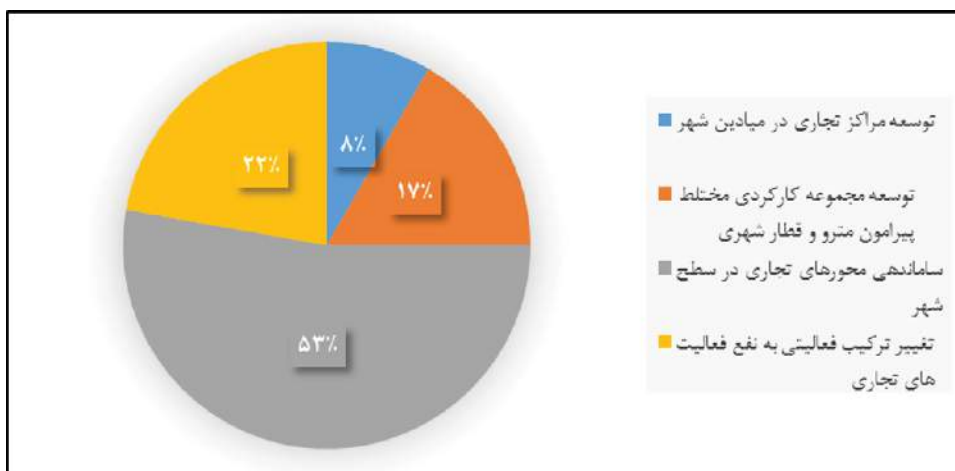
با توجه به وجود باغات و اراضی کشاورزی در اطراف شهر به نظر می رسد پتانسیل های مناسبی جهت گسترش فعالیت های صنعتی وابسته به کشاورزی در شهر کرج وجود خواهد داشت که می تواند زمینه رشد اقتصادی خودکفا و مستقل را در این منطقه فراهم نماید.

همچنین به منظور تبدیل شهر کرج به یک شهر تجاری از نگاه مدیران شهری ساماندهی محورهای تجاری در سطح شهر در اولویت اول، تغییر ترکیب فعالیتی به نفع فعالیت های تجاری در اولویت دوم، توسعه مجموعه کارکردی مختلط پیرامون مترو و قطار شهری در اولویت سوم و توسعه مراکز تجاری در میادین شهری در اولویت چهارم قرار گرفته است. با وجود محورهای تجاری پراکنده در سطح شهر به نظر می رسد با ساماندهی این محورها و مراکز بتوان مجموعه های تجاری یکپارچه ای را در سطح شهر ایجاد نمود.

جدول (۱۹): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر تجاری از نگاه مدیران

اولویت های تبدیل کرج به شهر تجاری	تعداد	درصد
توسعه مراکز تجاری در میادین شهر	۳	۸,۳۳
توسعه مجموعه کارکردی مختلط پیرامون مترو و قطار شهری	۶	۱۶,۶۷
ساماندهی محورهای تجاری در سطح شهر	۱۹	۵۲,۷۸
تغییر ترکیب فعالیتی به نفع فعالیت های تجاری	۸	۲۲,۲۲
جمع کل	۳۶	۱۰۰

نمودار (۱۰): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر تجاری از نگاه مدیران

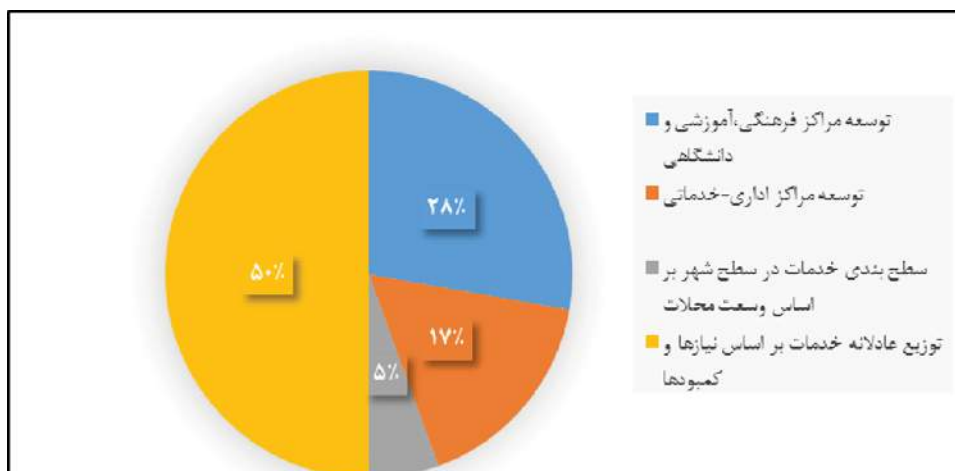

به منظور تبدیل شهر کرج به یک شهر خدماتی از نگاه مدیران شهری توزیع عادلانه خدمات بر اساس نیازها و کمبودها در سطح شهر بیشترین اهمیت را دارد، به طوری که ۵۰ درصد از آرا را به خود اختصاص داده است. سطح بندی خدمات در سطح شهر بر اساس وسعت محلات با ۵,۵۶ درصد کمترین اهمیت را از نگاه مدیران شهری داشته است.

جدول (۲۰): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر خدماتی از نگاه مدیران

اولویت های تبدیل کرج به شهر خدماتی	تعداد	درصد
توسعه مراکز فرهنگی، آموزشی و دانشگاهی	۱۰	۲۷,۷۸
توسعه مراکز اداری-خدماتی	۶	۱۶,۶۷
سطح بندی خدمات در سطح شهر بر اساس وسعت محلات	۲	۵,۵۶
توزیع عادلانه خدمات بر اساس نیازها و کمبودها	۱۸	۵۰,۰۰
جمع کل	۳۶	۱۰۰

نمودار (۱۱): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر خدماتی از نگاه مدیران

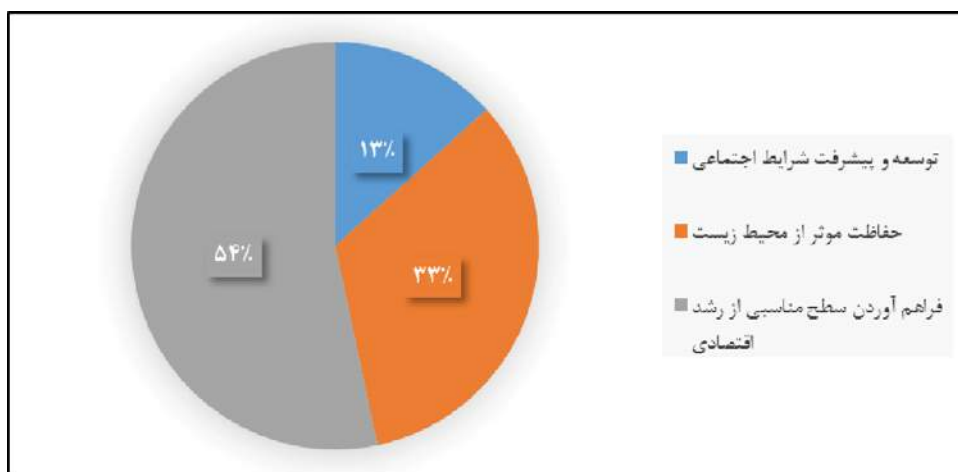
۲-۳-۱-۴- چگونگی دستیابی به توسعه پایدار در چشم اندازسازی از نگاه مدیران

دستیابی به توسعه پایدار مهمترین عنصر در چشم انداز توسعه در طرح ساختاری-راهبردی شهر کرج می باشد که بدین منظور بنا بر آرا جمع آوری شده از مجموعه مدیران شهری کرج، فراهم آوردن سطح مناسبی از رشد اقتصادی و فرصت های شغلی برای خودبستگی نسبی و خارج شدن تدریجی از نقش خوابگاهی مهمترین اقدامی است که جهت دستیابی به توسعه پایدار بایستی محور برنامه ریزی های شهری در سال های آتی باشد.

جدول (۲۱): برنامه های دستیابی به توسعه پایدار در چشم انداز شهر کرج از نگاه مدیران

برنامه های دستیابی به توسعه پایدار	تعداد	درصد
توسعه و پیشرفت شرایط اجتماعی	۶	۱۳,۳۳
حفاظت موثر از محیط زیست	۱۵	۳۳,۳۳
فراهم آوردن سطح مناسبی از رشد اقتصادی	۲۴	۵۳,۳۳
جمع کل	۴۵	۱۰۰,۰۰

نمودار (۱۲): برنامه های دستیابی به توسعه پایدار در چشم انداز شهر کرج از نگاه مدیران

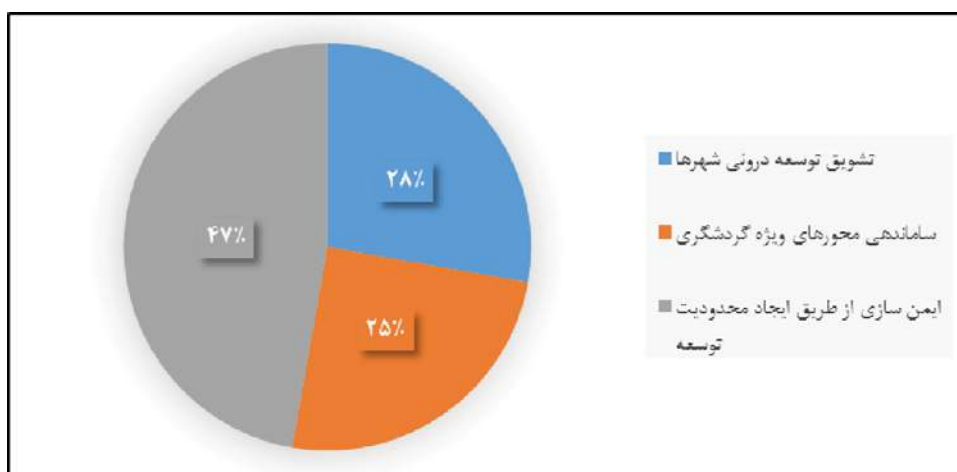
همچنین به منظور دستیابی به توسعه پایدار در شهر در نحوه استفاده از زمین، بنا بر نظر مدیران راهبردهای زیر به ترتیب اولویت پیشنهاد شده است:

۱. ایمن سازی از طریق ایجاد محدودیت توسعه در حریم گسل های لرزه خیز و پهنه های سیل گیر
۲. تشویق توسعه درونی شهرها با افزایش تراکم و استفاده از زمین بایر
۳. ساماندهی محورهای گردشگری با استفاده از کیفیت های محیطی و کریدورهای دید و منظر

جدول (۲۲): راهبردهای دستیابی به توسعه پایدار در نحوه استفاده از زمین از نگاه مدیران

راهبردهای پیشنهادی	تعداد	درصد
تشویق توسعه درونی شهرها	۱۰	۲۷٫۷۸
ساماندهی محورهای ویژه گردشگری	۹	۲۵٫۰۰
ایمن سازی از طریق ایجاد محدودیت توسعه	۱۷	۴۷٫۲۲
جمع کل	۳۶	۱۰۰

نمودار (۱۳): راهبردهای دستیابی به توسعه پایدار در نحوه استفاده از زمین از نگاه مدیران

نتایج حاصل از آرا مدیران شهری، نشان می دهد در تبیین چشم انداز شهر کرج، توسعه شهری بر اساس موازین سالم و رعایت ضوابط زیست محیطی در اولویت نخست قرار گرفته است که برای این منظور جلوگیری از ساخت و سازهای بی رویه در شهر و فراهم نمودن محیطی مطلوب برای زندگی شهروندان مهمترین برنامه هایی است که مدیران شهری در افق طرح در نظر دارند.

گسترش بخش های تولیدی و صنعتی، هویت بخشی به سیمای شهر و توزیع عادلانه خدمات شهری از مهمترین اقداماتی است که مدیران شهری در رسیدن به توسعه اقتصادی- اجتماعی در شهر در اولویت قرار داده اند.

همچنین مجموعه مدیریت شهری فراهم آوردن سطح مناسبی از رشد اقتصادی و فرصت های شغلی برای خودبستگی نسبی و خارج شدن تدریجی از نقش خوابگاهی را مهمترین اقدام در جهت دستیابی به توسعه پایدار در شهر کرج دانسته اند.

۲-۳-۲- بررسی آرا مردمی در ارتباط با تدوین چشم انداز مقدماتی

به منظور جلب آرا و نظرات مردمی در سطح شهر، پرسشنامه‌ای بر اساس دیدگاه‌ها و راهبردهای تدوین شده در طرح های فرادست تهیه و در سطح شهر توزیع شد تا بتوان به آنچه که مردم در چشم انداز پیش روی شهر انتظار دارند دست یافت.

زمانی که جامعه آماری بزرگ، انجام سرشماری از دیدگاه آماری به ندرت ضروری است. در این صورت پاسخ-های بدست آمده از یک نمونه به دقت انتخاب شده را می‌توان به کل جامعه تعمیم داد (ادواردز و همکاران ۱۳۷۹). بنابراین در این پژوهش نیز نمونه‌ای از کل جامعه برای تحقیق و سنجش انتخاب گردید. یکی از مسایل مهم در تحقیقات میدانی، انتخاب حجم نمونه است، زیرا اگر حجم نمونه کمتر از حد معین باشد، تحقیق بازدهی مطلوبی نخواهد داشت و نتیجه حاصله نادرست و غیرقابل تعمیم برای آن جامعه است و اطلاعات جامعی از آن حاصل نمی‌شود و چنانچه حجم نمونه را زیاد از حد بزرگ انتخاب کنیم، متضمن کار زیاد و هزینه‌های فوق‌العاده است. تعیین حجم نمونه به ۲ عامل بستگی دارد:

۱. هزینه‌ای که برای محقق در نظر گرفته می‌شود

۲. قابلیت اعتماد و اطمینانی که جهت دقت نتایج، مورد انتظار است (منصورفر ۱۳۷۶)

برای تعیین تعداد اعضای جامعه آماری پژوهش از فرمول کوکران^۱ استفاده شد. متغیرهای مورد نظر در این فرمول عبارتند از:

n = حجم یا اندازه نمونه

N = حجم یا اندازه تقریبی و تخمینی جامعه مادر

T = مقدار t جدول برای سطح اطمینان مورد نظر

D = میزان دقت احتمالی یا دامنه خطای قابل قبول در گزینش مورد نمونه

P = میزان احتمال مواردی که به پرسش‌ها در خصوص متغیر مورد نظر، مثلاً پاسخ مثبت می‌دهند.

$(1-p)$ = میزان احتمال مواردی که به پرسش‌ها در خصوص متغیر مورد نظر، مثلاً پاسخ مثبت نمی‌دهند.

فرمول یاد شده نیز به شکل زیر است (رفیع‌پور ۱۳۸۱):

^۱ Cochran

$$n = (N \cdot t \cdot p(1-p)) / (N \cdot d + t \cdot p(1-p))$$

با فرض سطح اطمینان ۹۵ درصد ($t=1,96$)، ($d=0,0032$)، ($N=160000$)، ($p=0,5$) تعداد اعضای جامعه نمونه آماری ۱۵۳۶ نفر به دست آمد. از این تعداد ۱۰ درصد (۱۵۰ عدد) میان مردم توزیع گشت تا در تدوین چشم انداز مقدماتی مورد استفاده قرار گیرد و همچنین به عنوان پایلوت در مراحل تدوین چشم انداز نهایی مورد بازبینی و اصلاح قرار گیرد.

پرسشنامه ها به تعداد مساوی در هر منطقه به صورت تصادفی توزیع شده است. از تعداد ۱۵۰ پرسشنامه توزیع شده ۱۲۰ پرسشنامه جمع آوری شد و تعداد ۳۰ پرسشنامه به دلایل مختلف از جمله عدم همکاری مردم حذف گردید.

مهمترین محورهای پرسشنامه مردمی در ۴ بخش خلاصه می شود که نتایج حاصل از آن در ادامه به صورت جداگانه آورده شده است:

(۱) نقش شهر در ۲۰ سال آینده

(۲) عدالت اجتماعی در شهر

(۳) مناطق حاشیه نشین شهر

(۴) مشارکت شهروندان در روند توسعه شهر

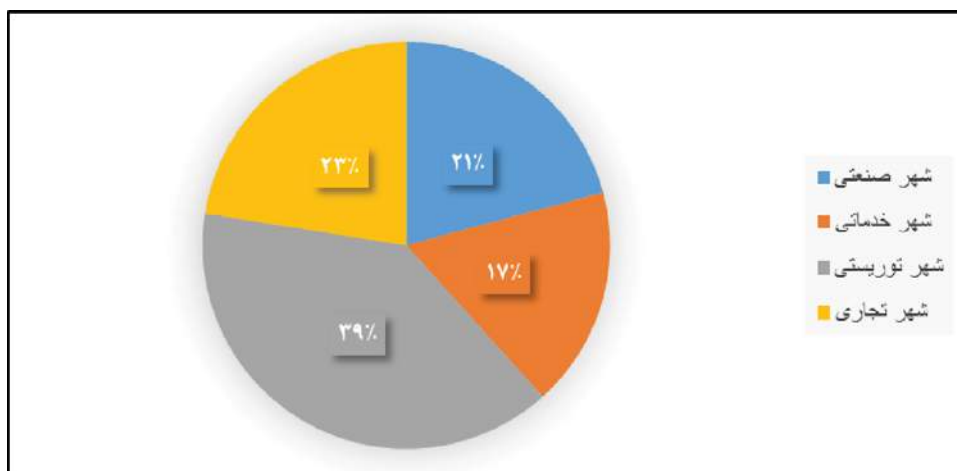
۲-۳-۱- نقش شهر در ۲۰ سال آینده

بر اساس اطلاعات بدست آمده از جمعیت آماری در سطح شهر نزدیک به ۴۰ درصد از شهروندان تمایل دارند در ۲۰ سال آینده شهر کرج نقشی توریستی داشته باشند که نسبت به سایر گزینه ها سهم بالاتری را به خود اختصاص داده است. و پس از آن شهرهای تجاری، صنعتی و خدماتی به ترتیب میزان تمایل شهروندان به نقش شهر در آینده است.

جدول (۲۳): نقش شهر در ۲۰ سال آینده از نگاه شهروندان

کرج در ۲۰ سال آینده	تعداد	درصد به کل
شهر صنعتی	۲۵	۲۰,۸۳
شهر خدماتی	۲۱	۱۷,۵۰
شهر توریستی	۴۷	۳۹,۱۷
شهر تجاری	۲۷	۲۲,۵۰
کل	۱۲۰	۱۰۰

نمودار (۱۴): نقش شهر در ۲۰ سال آینده از نگاه شهروندان

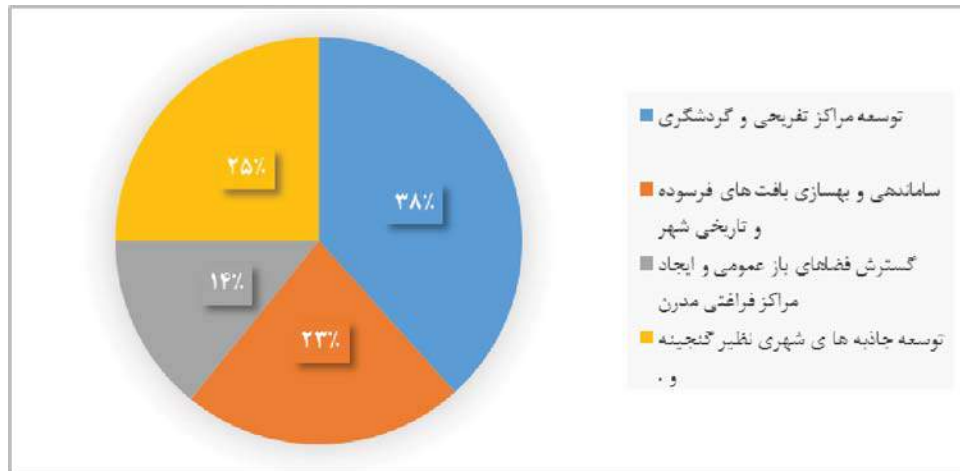

به منظور تبدیل شهر کرج به یک شهر توریستی از نگاه مردم مهمترین اقدامی که در اولویت قرار دارد توسعه مراکز تفریحی و گردشگری در سطح شهر و پس از آن توسعه جاذبه های شهری نظیر گنجینه ها، موزه ها، نگارخانه ها و ... است. در میان سایر گزینه های مطرح شده گسترش فضاهای باز عمومی و ایجاد مراکز فراغتی مدرن کمترین اهمیت را از نگاه مردم به منظور تبدیل آن به یک شهر توریستی داشته است.

جدول (۲۴): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر توریستی از نگاه شهروندان

اولویت های تبدیل کرج به شهر توریستی	تعداد	درصد
توسعه مراکز تفریحی و گردشگری	۴۶	۳۸,۳۳
ساماندهی و بهسازی بافت های فرسوده و تاریخی شهر	۲۷	۲۲,۵۰
گسترش فضاهای باز عمومی و ایجاد مراکز فراغتی مدرن	۱۷	۱۴,۱۷
توسعه جاذبه های شهری نظیر گنجینه و .	۳۰	۲۵,۰۰
جمع کل	۱۲۰	۱۰۰,۰۰

نمودار (۱۵): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر توریستی از نگاه شهروندان

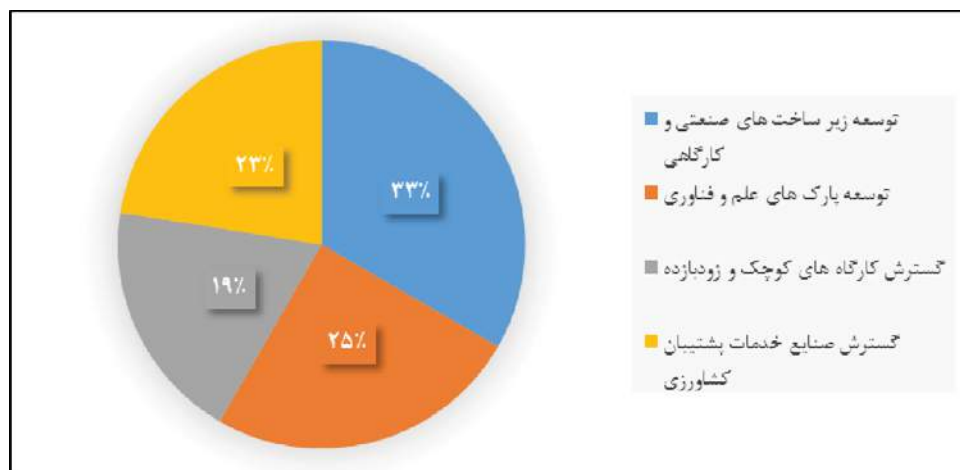

به منظور تبدیل شهر کرج به یک شهر صنعتی از نگاه مردم مهمترین اقدامی که در اولویت قرار دارد توسعه زیرساخت های صنعتی و کارگاهی می باشد. توسعه پارک های علم و فناوری کمترین سهم را در بین سایر گزینه ها داشته است. عدم آگاهی مردم از عملکرد اینگونه مراکز در سطح شهر می تواند عامل تاثیرگذاری در قرارگیری آن در این جایگاه از نگاه شهروندان باشد.

جدول (۲۵): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر صنعتی از نگاه شهروندان

اولویت های تبدیل کرج به شهر صنعتی	تعداد	درصد
توسعه زیر ساخت های صنعتی و کارگاهی	۴۰	۳۳٫۳۳
توسعه پارک های علم و فناوری	۳۰	۲۵٫۰۰
گسترش کارگاه های کوچک و زودبازده	۲۳	۱۹٫۱۷
گسترش صنایع خدمات پشتیبان کشاورزی	۲۷	۲۲٫۵۰
جمع کل	۱۲۰	۱۰۰

نمودار (۱۶): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر صنعتی از نگاه شهروندان

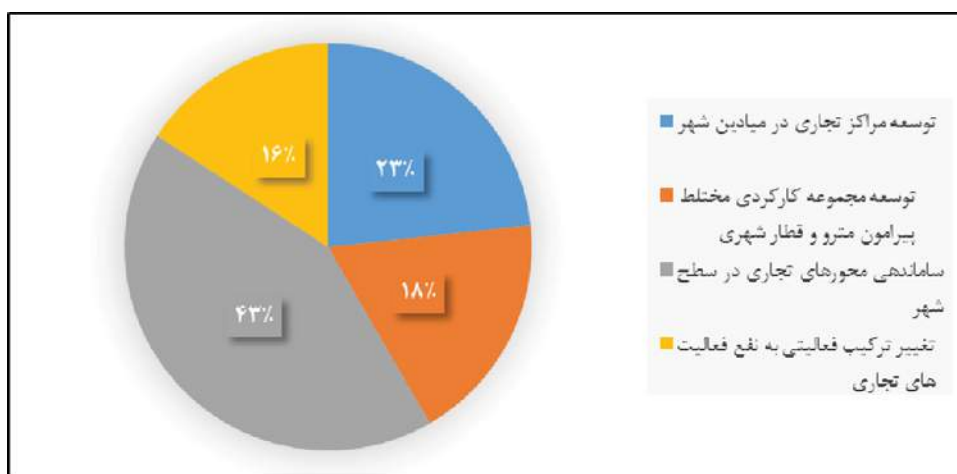

به منظور تبدیل شهر کرج به یک شهر تجاری از نگاه مردم ساماندهی محورهای تجاری در سطح شهر در اولویت اول، توسعه مراکز تجاری در میادین شهر در اولویت دوم، توسعه مجموعه کارکردی مختلط پیرامون مترو و قطار شهری در اولویت سوم و تغییر ترکیب فعالیتی به نفع فعالیت های تجاری در اولویت چهارم قرار گرفته است. با وجود محورهای تجاری پراکنده در سطح شهر به نظر می رسد با ساماندهی این محورها و مراکز بتوان مجموعه های تجاری یکپارچه ای را در سطح شهر ایجاد کرد که این امر می تواند زمینه ساز اقتصادی فعال و پویا در سطح شهر گردد.

جدول (۲۶): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر تجاری از نگاه شهروندان

اولویت های تبدیل کرج به شهر تجاری	تعداد	درصد
توسعه مراکز تجاری در میادین شهر	۲۸	۲۳,۳۳
توسعه مجموعه کارکردی مختلط پیرامون مترو و قطار شهری	۲۲	۱۸,۳۳
ساماندهی محورهای تجاری در سطح شهر	۵۱	۴۲,۵۰
تغییر ترکیب فعالیتی به نفع فعالیت های تجاری	۱۹	۱۵,۸۳
جمع کل	۱۲۰	۱۰۰

نمودار (۱۷): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر تجاری از نگاه شهروندان

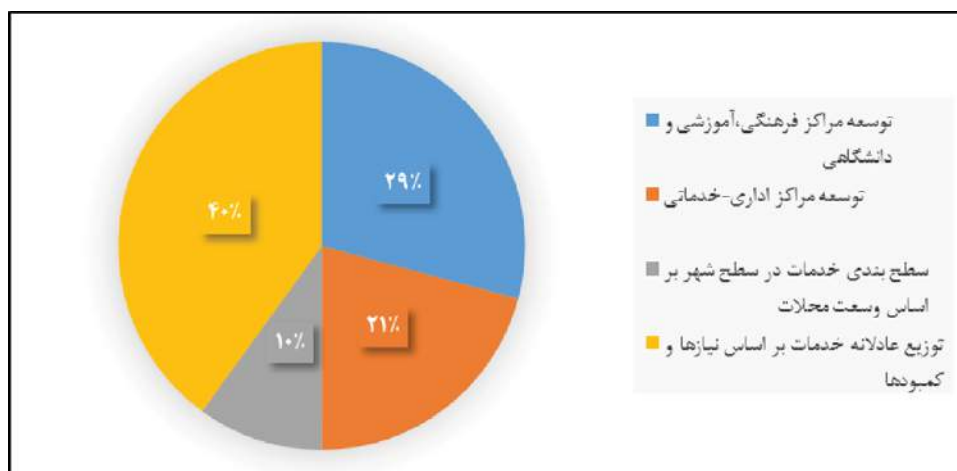

به منظور تبدیل شهر کرج به یک شهر خدماتی از نگاه مردم توزیع عادلانه خدمات بر اساس نیازها و کمبودها در سطح شهر بیشترین اهمیت را دارد، به طوری که ۴۰ درصد از آرا را به خود اختصاص داده است. سطح بندی خدمات در سطح شهر بر اساس وسعت محلات از نگاه مردم کمترین اهمیت را داشته است.

جدول (۲۷): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر خدماتی از نگاه شهروندان

اولویت های تبدیل کرج به شهر خدماتی	تعداد	درصد
توسعه مراکز فرهنگی، آموزشی و دانشگاهی	۳۵	۲۹,۱۷
توسعه مراکز اداری-خدماتی	۲۵	۲۰,۸۳
سطح بندی خدمات در سطح شهر بر اساس وسعت محلات	۱۲	۱۰,۰۰
توزیع عادلانه خدمات بر اساس نیازها و کمبودها	۴۸	۴۰,۰۰
جمع کل	۱۲۰	۱۰۰

نمودار (۱۸): اقدامات لازم برای تبدیل شهر کرج به یک شهر خدماتی از نگاه شهروندان

همچنین به منظور ترسیم چشم انداز شهر کرج از نگاه شهروندان مهمترین برنامه هایی که در ۲۰ سال آینده باید در نظر گرفته شود به ترتیب اولویت به شرح زیر است:

۱. جلوگیری از ساخت و سازهای بی رویه
۲. کنترل جمعیت
۳. ساماندهی مناطق حاشیه نشین شهر
۴. کنترل آلودگی هوا و ارتقا بهداشت محیطی

جدول (۲۸): برنامه های پیشنهادی در چشم انداز ۲۰ ساله از نگاه شهروندان

برنامه های پیشنهادی در چشم انداز ۲۰ ساله	تعداد	درصد
کنترل جمعیت	۳۰	۲۵,۰۰
جلوگیری از ساخت و سازهای بی رویه	۳۵	۲۹,۱۷
کنترل آلودگی هوا و ارتقا بهداشت محیطی	۲۶	۲۱,۶۷
ساماندهی مناطق حاشیه نشین شهر	۲۹	۲۴,۱۷
جمع کل	۱۲۰	۱۰۰,۰۰

۲-۳-۲- عدالت اجتماعی در شهر

از نظر شهروندان به منظور افزایش عدالت اجتماعی در سطح شهر، توزیع عادلانه خدمات شهری مهمترین اقدامی است که در سند چشم انداز در ارتباط با عدالت اجتماعی در شهر بایستی در نظر گرفت، پس آن ارتقا کیفیت زندگی در بافت های فرسوده و مسئله دار شهری، مشارکت مردمی در پروژه های شهری و توانمندسازی سازمان های مردم نهاد به ترتیب در رده های بعدی قرار گرفته اند.

جدول (۲۹): اقدامات لازم جهت افزایش عدالت اجتماعی در سطح شهر از نگاه شهروندان

اقدامات جهت افزایش عدالت اجتماعی	تعداد	درصد به کل
ارتقا کیفیت زندگی در بافت های فرسوده	۳۳	۲۷,۵۰
توزیع عادلانه خدمات شهری	۵۶	۴۶,۶۷
توانمندسازی سازمان های مردم نهاد	۱۳	۱۰,۸۳
مشارکت مردمی در پروژه های شهری	۱۸	۱۵,۰۰
کل	۱۲۰	۱۰۰,۰۰

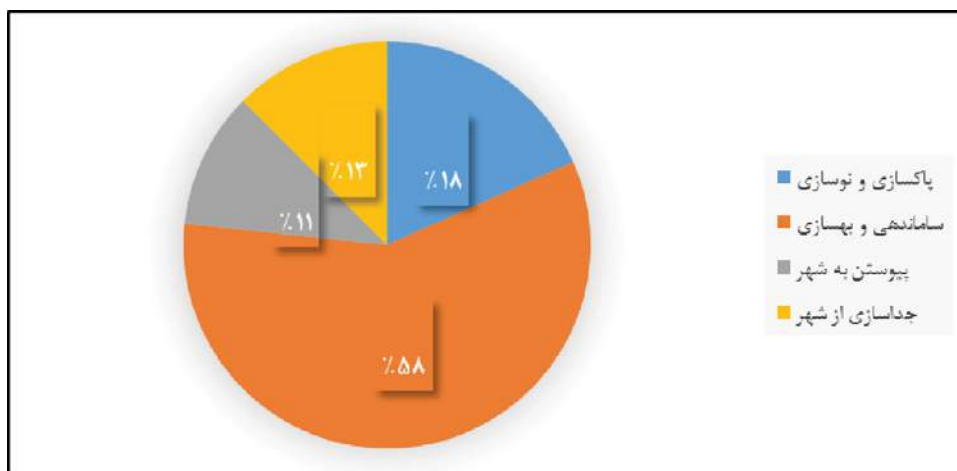
۳-۲-۳- مناطق حاشیه نشین شهر

به منظور رفع مشکلات مناطق حاشیه نشین شهر، ساماندهی و بهسازی این مناطق با بیش از ۵۸ درصد بیشترین و گزینه پیوستن به شهر با ۱۰,۸۳ درصد کمترین سهم را در میان آرا و نظرات جمعیت آماری به خود اختصاص داده است.

جدول (۳۰): اقدامات لازم جهت رفع مشکلات مناطق حاشیه نشین شهر از نگاه شهروندان

اقدامات جهت رفع مشکلات حاشیه نشین در شهر	تعداد	درصد به کل
پاکسازی و نوسازی	۲۲	۱۸,۳۳
ساماندهی و بهسازی	۷۰	۵۸,۳۳
پیوستن به شهر	۱۳	۱۰,۸۳
جداسازی از شهر	۱۵	۱۲,۵۰
کل	۱۲۰	۱۰۰,۰۰

نمودار (۱۹): اقدامات لازم جهت رفع مشکلات حاشیه نشینی از نگاه شهروندان

۲-۳-۴- مشارکت شهروندان در روند توسعه شهر

در ارتباط با نحوه مشارکت شهروندان در روند توسعه شهر در آینده، بر اساس نتایج بدست آمده از جمعیت آماري، بیش از ۵۵ درصد، مشارکت شهروندان در پروژه‌های عمرانی (از طریق واگذاری ملک و زمین و سهم کردن آنها در سود حاصل از آنها) را بهترین گزینه دانسته‌اند و پس از آن به ترتیب آگاه کردن شهروندان از پروژه‌های شهری و افزایش نقش شورایاری‌های محلی در تصمیم‌گیری‌های مرتبط با شهر در رده‌های بعدی قرار گرفته‌اند. کم رنگ بودن نقش شورایاری‌های محلی در مدیریت شهری در سال‌های گذشته یکی از مهمترین دلایل بی توجهی مردم به این بخش در مشارکت شهروندی است.

جدول (۳۱): نحوه مشارکت شهروندان در روند توسعه شهر در آینده از نگاه شهروندان

نحوه مشارکت شهروندان در روند توسعه شهر	تعداد	درصد به کل
افزایش نقش شورایاری‌ها	۱۹	۱۵,۸۳
آگاه کردن شهروندان از پروژه‌های شهری	۳۴	۲۸,۳۳
مشارکت شهروندان در پروژه‌های عمرانی	۶۷	۵۵,۸۳
کل	۱۲۰	۱۰۰,۰۰

بنابراین نتایج حاصل از آرا مردمی نشان می‌دهد، کرج از نگاه آنان در ۲۰ سال آینده، شهری است توریستی که با توسعه مراکز تفریحی و گردشگری در سطح شهر و توزیع عادلانه خدمات، و از میان بردن مشکلات مناطق حاشیه‌نشین از طریق سازماندهی و بهسازی آن‌ها در سطح شهر، و افزایش میزان مشارکت شهروندان در

پروژه‌های عمرانی شهری (از طریق واگذاری ملک و زمین و سهام کردن آنها در سود حاصل از آنها) به محیطی با بالاترین میزان رضایت مندی برای شهروندان تبدیل خواهد شد.

به طور کلی مجموع نظرات و راهبردهای پیشنهادی مجموعه مدیران شهر و شهروندان در جدول زیر آمده است:

جدول (۳۲): راهبردهای پیشنهادی مجموعه مدیریت شهری و شهروندان

راهبردهای پیشنهادی					مجموعه مدیریت شهری و شهروندان
مدیریتی	کالبدی-عملکردی	فرهنگی-اجتماعی	اقتصادی	زیست محیطی	
مدیران شهری	- توزیع عادلانه خدمات شهری - ساماندهی و بهسازی مناطق حاشیه نشین - توسعه مراکز تفریحی و گردشگری - ساماندهی محورهای تجاری در سطح شهر - جلوگیری از ساخت و ساز های بی رویه	- هویت بخشی به سیمای شهر	- گسترش بخش های تولیدی و صنعتی - توسعه زیر ساخت های صنعتی و کارگاهی - فراهم آوردن سطح مناسبی از رشد اقتصادی و فرصت های شغلی	- توسعه شهری بر اساس موازین شهر سالم - ایمن سازی از طریق محدودیت توسعه در حریم گسل های لرزه خیز و پهن های سیل گیر	
	- مشارکت شهروندان در پروژه های عمرانی (از طریق واگذاری ملک و زمین و سهام کردن آنها در سود حاصل از آنها)				شهروندان

از نتایج بدست آمده از بررسی های انجام شده بر روی طرح های فرادست و مجموع نظرات مدیریت شهری و شهروندان به طور کلی چهارده راهبرد پیشنهادی قابل شناسایی است که با توجه به تاکید طرح ها بر روی هریک از آن در شش اولویت به شرح زیر است:

اولویت اول:

- توسعه صنعت گردشگری
- ارتقا امنیت و عدالت اجتماعی
- ساماندهی و بهسازی بافت های حاشیه ای و فرسوده
- بسترسازی برای توسعه اقتصادی-اجتماعی
- توسعه مشارکت مردمی

اولویت دوم:

- توسعه شهری بر اساس موازین شهر سالم

اولویت سوم:

- حفاظت از مکان های با ارزش زیست محیطی و تاریخی
- تامین ایمنی در شهر، ساختمان ها و تاسیسات

اولویت چهارم:

- هویت بخشی به سیمای شهر
- توسعه و بهینه سازی شبکه حمل نقل دورن شهری و برون شهری
- اصلاح نظام اداری مدیریت شهری

اولویت پنجم:

- ایجاد تعادل منطقه ای و تجهیز شهرهای کوچک اطراف
- حفاظت و توسعه اراضی کشاورزی و باغات

اولویت ششم:

- تقویت نقش فرا ملی شهر

نمودار (۲۰): مجموع راهبردهای پیشنهادی طرح های فرادست - مدیریت شهری و شهروندان بر اساس الویت

تقویت نقش فرا ملی شهر	سند چشم انداز ۱۴۰۴	طرح جامع کرج	طرح ساماندهی حریم شهر کرج	مديريت شهري مجموعه	شهروندان شهروندان
ایجاد تعادل منطقه ای و تجهیز شهرهای اطراف	طرح آمایش سرزمین و منطقه ای استان تهران	شهری تهران مجموعه	طرح ساماندهی حریم شهر کرج	مديريت شهري مجموعه	شهروندان شهروندان
حفاظت و توسعه اراضی کشاورزی و باغات	طرح مجموعه شهری تهران	طرح بازنگری طرح تفصیلی شهر کرج	طرح ساماندهی حریم شهر کرج	مديريت شهري مجموعه	شهروندان شهروندان
اصلاح نظام اداری مدیریت شهری	برنامه پنج ساله پنجم توسعه کشور	طرح آمایش سرزمین و منطقه ای استان	طرح ساماندهی حریم شهر کرج	مديريت شهري مجموعه	شهروندان شهروندان
توسعه و بهینه سازی شبکه حمل نقل	سند توسعه استان تهران	طرح آمایش سرزمین و منطقه ای استان تهران	طرح ساماندهی حریم شهر کرج	مديريت شهري مجموعه	شهروندان شهروندان
هویت بخشی به سیمای شهر	برنامه پنج ساله چهارم توسعه کشور	برنامه پنج ساله پنجم توسعه کشور	طرح ساماندهی حریم شهر کرج	مديريت شهري مجموعه	شهروندان شهروندان
تأمین ایمنی در شهر ساختمان ها و تاسیسات	سند توسعه استان تهران	طرح آمایش سرزمین و منطقه ای استان تهران	طرح ساماندهی حریم شهر کرج	مديريت شهري مجموعه	شهروندان شهروندان
حفاظت از مکان های با ارزش زیست محیطی و تاریخی	طرح آمایش سرزمین و منطقه ای استان تهران	شهری تهران مجموعه	طرح ساماندهی حریم شهر کرج	مديريت شهري مجموعه	شهروندان شهروندان
توسعه شهری بر اساس مؤثرین شهر سالم	برنامه پنج ساله چهارم توسعه کشور	برنامه پنج ساله پنجم توسعه کشور	طرح ساماندهی حریم شهر کرج	مديريت شهري مجموعه	شهروندان شهروندان
مشارکت توسعه مردمی	برنامه پنج ساله چهارم توسعه کشور	سند توسعه استان تهران	طرح ساماندهی حریم شهر کرج	مديريت شهري مجموعه	شهروندان شهروندان
بستر سازی برای توسعه اقتصادی - اجتماعی	برنامه پنج ساله چهارم توسعه کشور	طرح آمایش سرزمین و منطقه ای استان تهران	طرح ساماندهی حریم شهر کرج	مديريت شهري مجموعه	شهروندان شهروندان
ساماندهی و بهسازی بافت های حاشیه ای و فرسوده	برنامه پنج ساله چهارم توسعه کشور	طرح آمایش سرزمین و منطقه ای استان تهران	طرح ساماندهی حریم شهر کرج	مديريت شهري مجموعه	شهروندان شهروندان
ارتقا امنیت و عدالت اجتماعی	برنامه پنج ساله چهارم توسعه کشور	سند چشم انداز ۱۴۰۴ ایران	طرح ساماندهی حریم شهر کرج	مديريت شهري مجموعه	شهروندان شهروندان
توسعه صنعت گردشگری	برنامه پنج ساله پنجم توسعه کشور	طرح آمایش سرزمین و منطقه ای استان تهران	طرح ساماندهی حریم شهر کرج	مديريت شهري مجموعه	شهروندان شهروندان

۴-۲- تبیین و تحلیل مأموریت های شهرداری

بر اساس ماده ۵ قانون محاسبات کشور، شهرداری سازمانی عمومی و غیر دولتی است که دارای استقلال و شخصیت حقوقی بوده و تحت نظر شورای شهر که منتخب مردم است و نظارت دولت از طریق وزارت کشور برای انجام وظایفی که در قانون شهرداری آمده تاسیس شده است.

"در ایران مطابق با فصل ششم قانون شهرداری، شهرداری های کشور در یک تقسیم بندی کلی وظایف چهارگانه عمرانی، خدماتی، نظارتی و رفاه اجتماعی را بر عهده دارند. وظایف عمرانی نظیر احداث خیابان و فضای سبز، وظایف خدماتی مانند تنظیف معابر و دفع زباله، وظایف نظارتی مانند صدور پروانه ساختمان و نظارت بر امور اصناف و رفاه اجتماعی مواردی نظیر تاسیس نوانخانه و احداث مسکن ارزان قیمت برای نیازمندان در بر می گیرد."

تحولاتی که طی چند دهه اخیر با سرعت گرفتن فزاینده شهرنشینی و پدید آمدن کلان شهرها در سطح جهان روی داده، لزوم بازنگری در مدیریت شهری و وظایف آن را مطرح کرده است، به طوری که امروزه می توان چهار نوع وظیفه را برای مدیریت شهری بهینه بیان کرد:

۱. مدیریت و بهبود سرمایه گذاری های زیر بنایی

۲. ارائه و توزیع خدمات اجتماعی

۳. شرایط زندگی مردم

۴. برنامه ریزی استراتژیک

برای انجام بهینه این وظایف باید در تعریف و ترسیم مجدد مدیریت شهری بازنگری اساسی انجام پذیرد. ساختار تشکیلاتی غیر متمرکز، توسعه منابع جدید، آموزش و تعلیم نیروی انسانی از ضروریات این اقدام است.

شهرداری کرج نیز با توجه به وظایف مشخص شده در قوانین، در آخرین برنامه پنج ساله عمرانی، فرهنگی و اجتماعی شهر کرج (۱۳۹۲-۱۳۸۸)، راهبردهای توسعه شهر کرج را به شرح زیر تعیین کرده است:

• ساماندهی و صیانت از محدوده شهر کرج

به منظور جلوگیری از گسترش بی رویه شهر در سطح و ارتفاع با ایجاد مرزهای مشخص با حریم شهر و ایجاد خط سبز شهری و محدوده سبز و گردشگری و گذران اوقات فراغت صیانت لازم بعمل آید.

• ساماندهی و صیانت از حریم شهر کرج

برابر طرح جامع شهر کرج و با توجه به طرح های هادی موجود شهرهای اقماری شهر کرج و با اجرای صحیح آن، طرح ها زمینه جلوگیری از گسترش بی رویه شهر کرج را گرفت.

- ارتقاء نقش و جایگاه شهر کرج در سطوح منطقه ای، استان و کشوری با توجه به پارامترهای چون:

- وجود مراکز دانشگاهی در شهر بعنوان قطب علمی کشور
- وجود مراکز تحقیقاتی در شهر بعنوان قطب علمی کشور
- وجود موقعیت حساس جغرافیایی شهر در مسیر ترانزیت های کالا، مسافر و غیره و تاثیر علمی بر این مسیر.

- توسعه اجتماعی و ساماندهی اسکان جمعیت

با عنایت به رشد جمعیت شهر کرج و آمار ارائه شده می بایست:

- اسکان جمعیت شهری متوازن
- ارائه خدمات شهری متوازن و متعادل
- تامین امنیت و سلامت شهری
- تامین اقتصاد شهری برای جمعیت فعال و ساکن شهر
- جلب مشارکت مردمی در زمینه های مدنی و سرمایه گذاری شهر در اداره شهر
- توسعه اقتصادی و رونق فعالیت شهر کرج
- جایگزین منابع پایدار درآمدی برای تامین هزینه های شهر و کاهش تدریجی سهم درآمد از ساخت و ساز و فروش تراکم و غیره.

- ایجاد مراکز تجاری، اداری و نمایشگاهی در سطح کلان شهری و منطقه ای و کشوری
- حذف تدریجی و جایگزین صنایع مزاحم شهری و تبدیل به صنایع کوچک و خدماتی و تولیدی
- تحت پوشش قرار دادن صنوف و اتحادیه ها و مجامع امور صنفی و ساماندهی آن.

- بهبود وضعیت شبکه های ارتباطی و حمل و نقل ترافیک شهری

- توسعه و ساماندهی سیستم حمل و نقل عمومی (اتوبوس، قطار شهری و مونوریل و غیره)
- توسعه، تکمیل و ایجاد شبکه راهی و شریان های اصلی شهر کرج

- توسعه و گسترش فرهنگ دوچرخهسواری و استفاده از آن
- تعدیل و کاهش رفت و آمدهای غیر ضروری داخل شهر با ایجاد مراکز ارائه دهنده خدمات عمومی
- جلوگیری شدید از حذف پارکینگ در واحدهای مسکونی و تجاری
- ساخت و توسعه پارکینگهای عمومی در مبادی ورودی شهر و حذف خودروهای شخصی به شهرها.
- حفاظت از محیط زیست و کاهش آلودگی هوا
- حفظ و تضمین پایدار فضاهای و باغات موجود شهر
- توسعه فضای سبز حاشیه شهر کرج
- کاهش آلودگیهای صوتی و محیطی در زیست شهری با توسعه حمل و نقل عمومی
- ساماندهی جدی و فوری و همچنین مدیریت علمی و صحیح پسماندهای خطرناک و بیمارستانی، نخالههای ساختمانی و دفع علمی زباله با روشهای جدید.
- ایمن سازی شهر در برابر حوادث غیرمترقبه
- ارائه طرح جامع بحران شهری و ساماندهی شهر برابر قانون تشکیلات سازمان مدیریت بحران شهری
- شناسایی گسلهای شهر و انجام بررسیهای فنی از عملکرد گسل و بررسی فعالیتهای جانبی در حواشی گسلهای موجود شهری
- محدودیت در ساخت و ساز در محدوده شمالی شهری و ارتفاعات.
- بررسی و ساماندهی مسیلها و سیلابهای ورودی به شهر.
- حفاظت از حوضههای آبخیزداری بالا دست شهر و تهیه طرحهای اجرایی آبخیزداری و کنترل سیلابها با همکاری ادارات ذیربط.
- ساماندهی سریع رودخانه کرج و رودخانههای فصلی از حیث حریم و بستر و آزادسازی آن.
- تامین امنیت شهر و مراکز حساس شهری و ایمن سازی آن
- ساماندهی فضایی و کالبدی شهر کرج در هنگام بروز حادثه و ایجاد امنیت برای اموال و داراییهای مردم
- استفاده از مراکز مهم شهری و سطوح مسطح شهری برای مواقع ضروری در جهت اسکان جمعیت، تجهیزات و آمادگی تهیه ملزومات ضروری حادثه از جمله: آب، غذا، دارو و غیره .
- ساماندهی در مشارکت مردم در محلات و مناطق جهت استفاده از امداد مردمی

- ایجاد آماده سازی اماکن بزرگ جهت استفاده چند منظوره بیمارستان صحرایی، اسکان، سایت اداری و غیره.

• ساماندهی و ارتقاء هویت شهر کرج و سیما و منظر شهری و احیای معماری و شهرسازی

اسلامی و ایرانی

- حفظ آثار تاریخی و احیاء آن

- هویت بخشی به شهر کرج

• بهسازی بافت های فرسوده شهر کرج

- حمایت و نظارت بر نوسازی بافت فرسوده شهری

- تهیه طرح های ویژه و یکپارچه بر روی محلات فرسوده

- اعمال سیاست های تشویقی برای بهسازی بافت های فرسوده

- دخالت شهرداری و شورا در ساخت و ساز بافت های فرسوده در ایجاد توانمند سازی محلات در ساخت و ساز

همان طور که ملاحظه می شود راهبردهای موجود که بر اساس آن مأموریت های شهرداری کرج نیز مشخص

شده است در سه گروه کلی قابل تقسیم است:

(۱) طرح های ساماندهی و بهسازی

(۲) برنامه های توسعه ای اجتماعی-اقتصادی و عمرانی

(۳) طرح های حفاظت و ایمن سازی

بر این اساس به منظور تدوین سند چشم انداز آینده شهر کرج بایستی در پیوند با گذشته و به منظور توسعه

یکپارچه و هدفمند شهر کرج اهداف کلی برنامه های پیشین را به عنوان یکی از مهمترین برنامه های تاثیر گذار

در شهر در نظر گرفت.

محورها و اولویت های امور تخصصی بر اساس وظایف قانونی شهرداری به تفکیک حوزه مأموریت ها به شرح

زیر است.

۱. حوزه مأموریتی اجتماعی و فرهنگی

- کنترل، ساماندهی و کاهش آسیب های اجتماعی

- مشخص کردن گروه هدف در مسئله آسیب های اجتماعی با تاکید بر تکدی گری، کودکان کار، زنان آسیب

پذیر خیابانی، کارتن خوابها و وندالیسم

- تاکید بر استفاده از مشارکت مردم در کلیه برنامه ها (مدیریت شهری مشارکت حور بجای مدیریت شهری مدیریت محور)

- استفاده از بانک اطلاعاتی آسیب دیدگان خیابانی برای اقدامات پیشگیرانه و مراقبتی و درمان آن.
- تنظیم و ارائه پیشنهادات لازم جهت مرتفع نمودن خلاءهای قانونی و ایجاد ساز و کارهای مناسب قانونی
- برنامه ریزی و ایجاد ساز و کارهایی جهت کاهش موازی کاری با سازمان و نهادهای مرتبط
- ارتقای سلامت و بهداشت شهری و شهروندی
- مرتفع نمودن خلاء های قانونی و ایجاد ساز و کارهای مناسب قانونی
- توسعه فرهنگی دینی، انقلابی و ملی با رویکرد هویت شهری و توسعه سرمایه های فرهنگی و اجتماعی
- ارزیابی تاثیرات اجتماعی و فرهنگی پروژه های شهری
- توسعه گردشگری و اوقات فراغت و نشاط شهروندی از طریق توسعه و تقویت سازمان های مردم نهاد و بخش خصوصی در برنامه های فراغتی و گردشگری و تامین بودجه مورد نیاز
- تشکیل مرکز مدیریت راهبردی فعالیت های فراغتی زیر نظر معاونت اجتماعی و فرهنگی با حضور نمایندگان و دستگاه های فرهنگی مسئول

۲-۱- حوزه مأموریتی شهر دوستدار خانواده

- مهمترین راهبردها و راهکارها در انجام کارکرد مهم جامعه پذیری یعنی انتقال ارزش ها و هنجارهای مورد پذیرش هر جامعه و در نگاهی کلی تر، فرهنگ اجتماعی به کودکان
- مطالعه مشکلات و بحران های خانواده در شهر

۲-۵- تدوین اهداف کلان و چشم انداز مقدماتی (آغازین) پیش رو بر پایه آینده های بدیل

اهداف کلان طرح در راستای چشم انداز مقدماتی پیش روی شهر، بر اساس مطالعات انجام شده بر روی طرح های فرادست و تاثیرگذار در پروژه به شرح زیر تدوین شده است:

- (۱) حفظ هویت ایرانی اسلامی در سیما و منظر شهری
- (۲) تقویت نقش شهر کرج در سطح منطقه ای-ملی
- (۳) ارتقاء جایگاه و پایگاه مدیریت شهری با رویکرد مشارکت و هم افزایی میان ذینفعان شهر
- (۴) حفاظت از محیط زیست و ارتقا کیفیت های زیست محیطی در چارچوب توسعه پایدار.

۵) ارتقا امنیت انسانی و عدالت اجتماعی در سطح شهر

به منظور تدوین چشم انداز مقدماتی علاوه بر مجموعه نظرات مدیران و مسئولین شهری و شهروندان؛ نظرات و سخنان مقام معظم رهبری در خصوص کلان شهر کرج نیز مورد توجه و مذاقه قرار گرفته است. بر طبق سخنان آیت الله خامنه ای سال ۱۳۹۴ سال اقتصاد و فرهنگ با عزم ملی و مدیریت جهادی نامگذاری شده است. از سوی دیگر مقام معظم رهبری کلان شهر کرج ایرانی کوچک نامیده شده است.

بر این اساس شهر کرج در چشم انداز مقدماتی پیش رو بر پایه آینده های بدیل:

۱. باغشهری است با جاذبه های گردشگری طبیعی بسیار زیبا،
۲. ایرانی است کوچک، مهد همزیستی مسالمت آمیز اقوام مختلف ایرانی،
۳. الگویی است شاخص از فرهنگ و هویت ایرانی،
۴. شهری است با محیط زیست شهری پایدار، حمل و نقل شهری روان، مبتنی بر بهره برداری از علوم و فنون روز و مدیریت جهادی،
۵. شهری است با نشاط، مشارکت پذیر و قانون مدار، برخوردار از منابع و سرمایه های اجتماعی با رویکرد عدالت محور،
۶. و شهری است با اقتصادی مستقل مبتنی بر صنعت کشاورزی، متکی به نیروی کار جوان، متخصص و خلاق به عنوان یکی از قطب های اقتصادی پویا در منطقه.

۲-۶- تدوین بیانیه چشم انداز مقدماتی شهر کرج

سند چشم انداز توسعه، سندی است جهت تبیین افقی، برای توسعه شهر در زمینه های مختلف فرهنگی، علمی، اقتصادی، ورزشی و اجتماعی. آنچه مسلم است این است که با وجود یک سند چشم انداز توسعه کارآمد و کارشناسی شده، مسئولان و مدیران شهر توانایی برنامه ریزی دقیق تر، تخصیص بهینه منابع، اولویت بندی صحیح اهداف و مشکلات شهر را دارا می باشند.

با توجه به اهداف و راهبردهای موجود در طرح های فرادست و همچنین نظرات وآرا مردم و مسئولین به عنوان ذی مدخلان و ذی نفوذان طرح، بیانیه چشم انداز مقدماتی به شرح زیر تدوین شده است:

کرج باغشهری است با جاذبه های گردشگری طبیعی بسیار زیبا که به مثابه ایرانی کوچک، مهد همزیستی مسالمت آمیز اقوام مختلف ایرانی است، که در محیطی امن، پاک و

سالم و با ترکیبی همگون از سبک های مختلف معماری ایرانی/اسلامی، الگویی شاخص از فرهنگ و هویت ایرانی را به منصف ظهور می‌رساند. کرج شهری است با محیط زیست شهری پایدار، حمل و نقل شهری روان، مبتنی بر بهره‌برداری از علوم و فنون روز و مدیریت جهادی و با برخورداری از منابع و سرمایه‌های اجتماعی با رویکرد عدالت‌محور، محیطی با نشاط، مشارکت‌پذیر و قانون‌مدار است. کرج شهری است با اقتصادی مستقل مبتنی بر صنعت کشاورزی، متکی به نیروی کار جوان، متخصص و خلاق که یکی از قطب‌های اقتصادی پویا در منطقه است.

نمودار (۲۱): چشم انداز مقدماتی کرج ۱۴۱۴

با تبیین چشم انداز مقدماتی در این بخش، به دنبال تدقیق و مطابقت آن با شرایط موجود شهر کرج، در بخش بعدی با سنجش و تحلیل شاخص های زیست محیطی، اقتصادی-اجتماعی، کالبدی-عملکردی و ظرفیت های مدیریت شهری و سازمان شهرداری در شهر کرج، نقاط ضعف و قوت و فرصت ها و تهدیدها با استفاده از تکنیک SOWT، بررسی خواهد شد.

همچنین به منظور پیش بینی مشکلات پیش روی شهر با شناسایی ذی نفعان و ذینفوذان شهر، نظرات آنان از طریق مصاحبه و پرسشنامه به دست آمده، و در فصل چهارم چشم انداز نهایی تعیین و با بازپیرایی مبانی، اصول و اهداف، راهبردها بر اساس اولویت مشخص خواهد شد تا در نهایت بتوان با تدوین سیاست ها به اقدامات شهرداری کرج در افق طرح دست یافت.

۷-۲- منابع و مآخذ

- بازنگری طرح تفصیلی شهر کرج، مهندسین مشاور معمار و شهرساز باوند، ۱۳۸۷.
- برنامه پنج ساله عمرانی، فرهنگی و اجتماعی شهر کرج، شهرداری کرج، ۱۳۹۲-۱۳۸۸.
- پژوهش علمی بر جایگاه کنونی کلان شهر کرج و راهکارهای توسعه شهر، علی حاج کاظم، ۱۳۹۲.
- طرح آمایش سرزمین و منطقه ای استان تهران، معاونت برنامه ریزی استانداری تهران، ۱۳۸۸.
- طرح جامع حریم شهر کرج، مهندسین مشاور پردازان، ۱۳۹۰.
- طرح جامع ساختاری - راهبردی شهر کرج، مهندسین مشاور معمار و شهرساز باوند، ۱۳۹۰.
- طرح مجموعه شهری تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران، ۱۳۸۱.
- ساماندهی سکونتگاه های غیررسمی و اقدامات توانمندسازی اجتماعات آن ها با تاکید بر بهسازی شهری محلات حصاربالا، سهرابیه و اخترآباد، وزارت مسکن و شهرسازی، شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران، ستاد ملی توانمندسازی، شهریور ۱۳۸۸.
- سند چشم انداز ایران ۱۴۰۴، دولت هشتم جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۳.
- سند ملی توسعه استان تهران، سازمان مدیریت و برنامه ریزی توسعه استان تهران، ۱۳۸۴.
- مجموعه برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور، ۱۳۸۹.
- مجموعه برنامه پنج ساله چهارم توسعه جمهوری اسلامی ایران، معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور، ۱۳۸۳.

KARAJ 1414

